

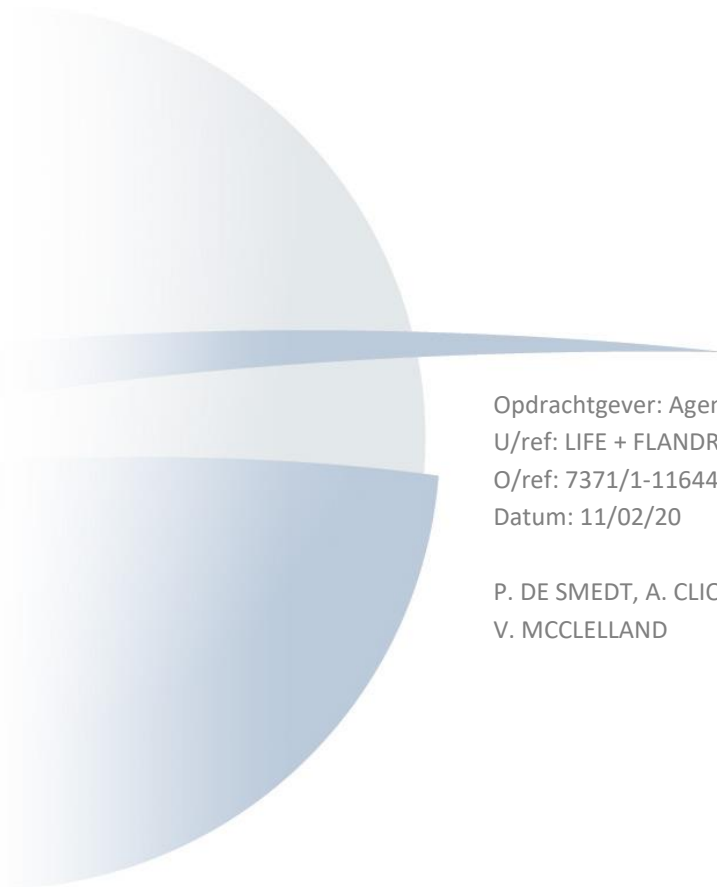

EINDRAPPORT

Actie A.2: Juridische basis

Life+12 NAT/BE/000631 'FLANDRE' (Flemish and North French Dunes Res- toration)

Opdrachtgever: Agentschap voor Natuur en Bos
U/ref: LIFE + FLANDRE A.2
O/ref: 7371/1-11644/PDS/PDS
Datum: 11/02/20

P. DE SMEDT, A. CLIQUET, B. QUEFFELEC, A. HOUTHUYS, M. INIZAN en
V. MCCLELLAND

EINDRAPPORT

Actie 2: Juridische basis voor de grensoverschrijdende samenwerking en bescherming als een transnationaal natuurpark van de duinen tussen Dunkerque (Frankrijk) en Westende (België)

INHOUDSOPGAVE

EINDRAPPORT	2
INHOUDSOPGAVE	2
AFKORTINGENLIJST	5
I. INLEIDING	6
II. WAT AAN DE SAMENWERKING VOORAFGING	9
III. ONDERSTEUNENDE ORGANISATIES	11
1. EUROPARC FEDERATION	11
2. MISSION OPÉRATIONNELLE TRANSFRONTALIÈRE (MOT)	12
IV. TOEPASSELIJK RECHTSKADER	13
1. TOEPASSELIJK RECHTSKADER VOOR HET TERRESTRISCH DEEL VAN HET PROJECTGEBIED	13
1.1. Internationaal en Europees juridisch kader	13
1.2. Onderzoek naar de rechtsgronden en mogelijkheden binnen de (nationale) wetgeving	17
2. TOEPASSELIJK RECHTSKADER VOOR HET MARIENE MILIEU GRENZEND AAN HET PROJECTGEBIED	18
2.1. Internationale en Europese context	18
2.2. Belgische context	22
2.3. Franse context	26
V. ALGEMEEN BELEIDSKADER	30
1. ALGEMEEN BELEIDSKADER	30
2. VERSCHILLEN IN STAATSSTRUCTUUR	33
3. TERRITORIALE EN POLITIEKE VERWEVENHEID	44
VI. RECHTSPERSOONLIJKHEID	46
VII. OVERZICHT VAN DE BESCHIKBARE JURIDISCHE INSTRUMENTEN VOOR DE GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING	47
1. SAMENWERKINGSMODALITEITEN DIE DE OPRICHTING VAN EEN INSTELLING MET RECHTSPERSOONLIJKHEID NIET BEHOEVEN	48
1.1. Het aannemen van een specifiek wettelijk kader voor de voorgestelde samenwerking	48

1.2. De samenwerking betrekken in een bestaand juridisch kader dat gedefinieerd wordt door internationale regelgeving	49
1.2.1 Verdrag van Ramsar	49
1.2.2. Biosfeerreservaten	50
1.2.3. Conventie van Madrid: modelovereenkomsten grensoverschrijdende parken en grensoverschrijdende landschapsparken	50
2. SAMENWERKINGSMODALITEITEN DIE DE OPRICHTING VAN EEN INSTELLING MET RECHTSPERSOONLIJKHEID WEL BEHOEVEN	55
2.1. BGTS	56
2.2. LSGS	58
2.3. EGTS	60
2.3.1. EGTS-Verordening	60
2.3.2. Evaluatiegegevens	62
VIII. VOORBEELDEN VAN GRENDOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING	63
1. BESTAANDE EGTS'EN	63
1.1. EGTS Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai	64
1.2. EGTS West-Vlaanderen / Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale	66
1.3. EGTS Linieland van Waas en Hulst	70
1.4. EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	72
2. BESTAANDE GRENDOVERSCHRIJDENDE NATUURPARKEN EN NATUURGEBIEDEN	74
2.1. Parc naturel transfrontalier du Hainaut	74
2.2. Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	77
2.3. Grenspark Kempen-Broek	80
2.4. Drielandenpark	83
2.5. Het Zwin	85
2.6. Biosfeerreservaat Pfälzerwald – Vosges du Nord	89
IX. THEMATISCHE ANALYSE VAN DE RESULTATEN VAN DE INTERVIEWS	90
1. ORGANISATIE VAN DE GRENDOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING	91
1.1 Juridisch statuut van de grensoverschrijdende samenwerking	91
1.1.1. Vrijblijvende of verbindende grensoverschrijdende samenwerking	91
1.1.2. Rechtspersoonlijkheid	93
1.1.3. Juridische basis – verdragen/conventies/regelgeving	95
1.2. Interne structuur van de grensoverschrijdende samenwerking	97
1.2.1. Bestuur	97

1.2.1.1.	Bestuur en dagelijks bestuur	97
1.2.1.2.	Vertegenwoordiging	101
1.2.1.3.	Formele status van de beslissingen	105
1.2.2.	Inzet van personeel, machines en vee	108
1.3	Publieke participatie en inspraak.....	110
1.4	Evolutie in de samenwerking en haar instellingen	112
1.5	Problemen in bestuur, werking en problemen door het bestaan van twee verschillende nationale stelsels 113	
2.	INHOUD VAN DE GRENDOERSCHRIJDENDE SAMENWERKING.....	115
2.1	Doel van de grensoverschrijdende samenwerking	115
2.1.1.	Governance of beheer?	115
2.1.2.	Gezamenlijke instandhoudingsdoelstellingen?	116
2.2.	Potentiële valkuilen en algemene 'goede raad'	118
X.	AANBEVELING M.B.T. HET MEEST GESCHIKTE INSTRUMENT	122
XI.	EINDRESULTAAT: MEMORANDUM OF UNDERSTANDING	128
XII.	BIJLAGEN	131
XIII.	IN DE VOETNOTEN GECITEERDE RECHTSLEER EN ACHTERGRONDDOCUMENTEN.....	132
XIV.	GECITEERDE WETTEKSTEN.....	133

AFKORTINGENLIJST

BENEGO: Belgisch-Nederlands Grensoverleg

BGTS: Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking

GCB: Gebied van Communautair Belang

EGTS: Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking

IVON: Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk

LSGS: Lokaal samenwerkingsverband voor grensoverschrijdende samenwerking

MER: milieueffectrapportage

SBZ: Speciale Beschermingszone

SZN: Speciale Zone voor Natuurbehoud

VEN: Vlaams Ecologisch Netwerk

VNSC: Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie

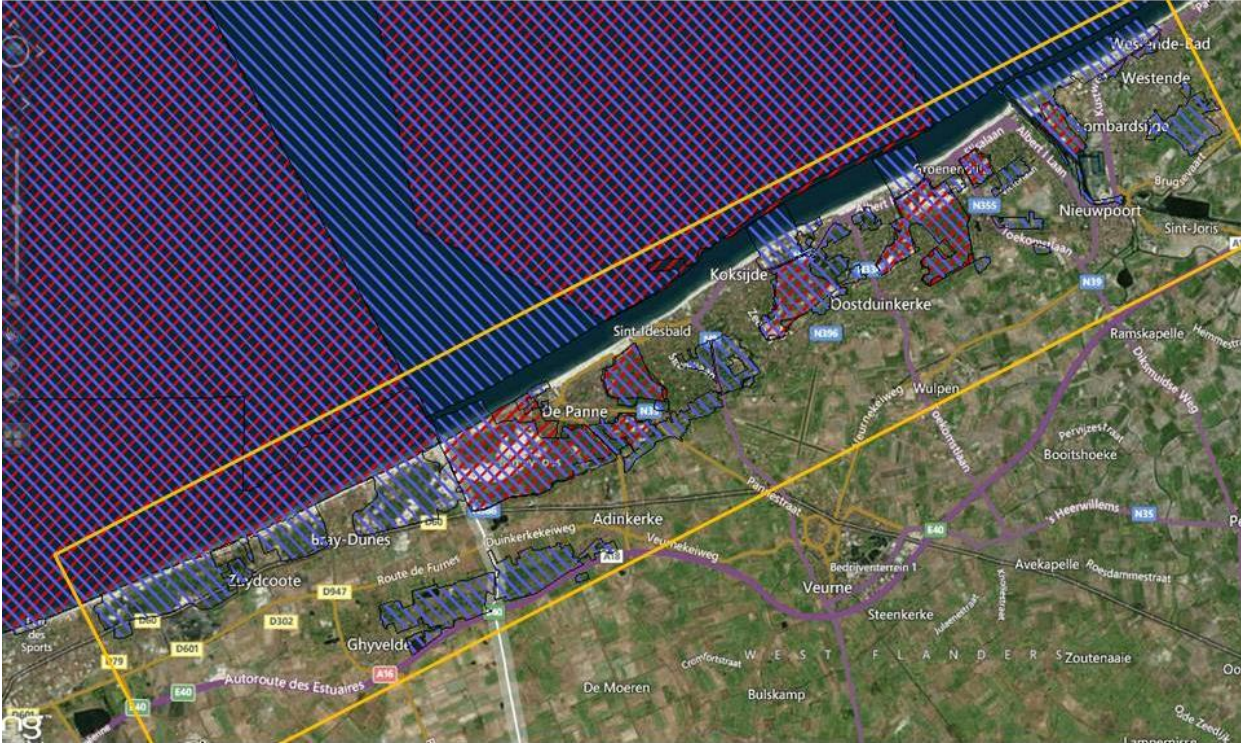
I. INLEIDING

Deze studie wordt uitgevoerd in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

LIFE+ NATUUR project 'FLANDRE' (Flemish And North French Dunes Restoration), is een door de Europese Unie meegefinancierd gezamenlijk natuurherstelproject van het Agentschap voor Natuur en Bos, het Conservatoire du Littoral et des Rivages lacustres en het Département du Nord voor de kustduinen tussen Dunkerque (Frankrijk) en Westende (België).

De opdracht heeft betrekking op het volledige projectgebied "Dunes de Flandre/Duinen van de Westkust" van het project LIFE+12 NAT BE 000631 "Flemish And North French Dunes Restoration" i.e. "FLANDRE". Dit zijn alle duingebieden gelegen binnen het **grensoverschrijdend Natura 2000-netwerk tussen Dunkerque (Frankrijk) en Westende (België)** die verschillende Europese Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (SBZ-H / SBZ-V) omvatten, alsook hun ruime mariene, (sub-)urbane en agrarische omgeving en andere aanpalende open ruimten, inclusief de meren en vijvers van de Moëres, Mahieu, Tétéghem, Arboutschapelle en Zwartten hoek.

Het doel van de oprichting van het grensoverschrijdend natuurgebied tussen België en Frankrijk, is dan ook de (instandhoudings)doelstellingen van de Habitat- en Vogelrichtlijnen in de praktijk tot leven te brengen, zodanig dat het netwerk van deze grensoverschrijdende Natura 2000-gebieden worden verankerd in één transnationale structuur.

Afbakening van het projectgebied (geel kader – SBZ-H: blauw gearceerd / SBZ-V: rood gearceerd)

Belgische (met Natura 2000-gebieden) en Noord-Franse kustzone (bron: AGIV)

De doelstelling van dit onderdeel van het project is een overzicht te geven en een toetsing te maken aan de noden van het projectgebied en de projectpartners van de **juridische instrumenten voor de Frans-Belgische transnationale samenwerking** binnen de Europese Unie. Er wordt onderzoek gevoerd naar het ontwikkelen van een geschikte juridische basis voor de grensoverschrijdende samenwerking en voor de aanwijzing van die grensoverschrijdende duinengordel als een transnationaal natuurpark. Tot slot wordt er hierbij een aanbeveling gegeven inzake het voor het projectgebied en de projectpartners meest geschikte instrument voor het **grensoverschrijdend natuurgebied**. Kortweg wordt dit onderdeel van het project omschreven als **“Actie A.2: Juridische basis voor de grensoverschrijdende samenwerking en bescherming als een transnationaal natuurpark van de duinen tussen Dunkerque (Frankrijk) en Westende (België)”**.

De uitwerking van een **juridische basis** heeft tot doel een permanent volgehouden nauwe **samenwerking** tot stand te brengen tussen alle bij de bescherming en het beheer van de grensoverschrijdende duinengordels betrokken partijen en de grensoverschrijdende duinengordels aan te wijzen als een **transnationaal natuurpark**. De aanpak zal ook de nodige juridische en technische voorstellen omvatten die nodig zijn om het onthaal van het publiek en natuurbehoud te verzoenen, met de nodige aandacht voor een publieke toegankelijkheid die in overeenstemming is met de ecologische draagkracht van het natuurlijk milieu – in dit geval de duinen – een bijzonder kwetsbaar ecosysteem.

II. WAT AAN DE SAMENWERKING VOORAFGING

Overleg met de projectpartners om te polsen naar de noden en mogelijkheden voor de samenwerking was noodzakelijk. Zij werden hiertoe geïnterviewd (zie bijlagen bij dit rapport).

Aan de hand hiervan werd een onderzoek gevoerd naar de gewenste inhoud van een juridisch statuut (definities, doelstellingen, organisatie, planning, maatregelen, overgangsbepalingen, handhaving, ...).

In het kader van dit rapport, presenteren wij verschillende opties, in de vorm van verschillende structurele mogelijkheden, voor het ontwikkelen van grensoverschrijdende samenwerking op organisatorisch niveau.

Verder overleg met projectpartners (werkgroep juridisch statuut) m.b.t. het wettelijk kader en de juridische mogelijkheden binnen het gekozen wettelijke kader vond plaats in een volgende fase van het project.

Voorafgaand aan het overleg, kon reeds gedacht worden aan volgende onderdelen van een juridisch statuut:

- definities (het natuurpark zelf : omschrijving van de grenzen van het natuurpark, aangegeven op kaart ; de betrokken overheden en andere functionele definities van begrippen);
- plaats van de statutaire zetel en (residuaire) toepasselijk recht;
- doelstellingen (instandhoudingsdoelstellingen SBZ; natuurbescherming, - beheer, -ontwikkeling en –herstel; landschapsbescherming en beheer; verweving met andere functies : recreatie, educatie, verbetering van de leefkwaliteit);
- organisatie en bestuur (het instellen van één of meerdere commissies of comités (met een ambtelijke/ wetenschappelijke samenstelling, zoals een commissie voor natuurbeheer); het voorzien van een platform, waarin betrokken eigenaren en beheerders, overheden en andere relevante organisaties regelmatig bijeenkomen om te overleggen over plannen, projecten en financiën en de afstemming daartussen);
- wijze van besluitvorming;
- financiering (subsidiëring, projectmiddelen, bijdragen van partners, terugverdiensysteem, ...);
- evt. personeel dat grensoverschrijdend wordt ingezet;
- planning (procedure en juridisch statuut van de (al dan niet bindende) planning, inclusief de vraag naar participatie in de vorm van inspraak en openbaar onderzoek ; plan-milieueffectenbeoordeling en passende beoordeling ; specifieke deelplanning bijvoorbeeld inzake recreatie, bewegwijzering, voorlichting, educatie, bezoekerscentra);
- maatregelen (inrichtingsmaatregelen, beheermaatregelen, verplichtingen in de vorm van gebods- en verbodsbepalingen, ...);
- overgangsbepalingen;

- handhaving en toezicht in het grensoverschrijdend natuurgebied.

Aan de hand van het overleg met de werkgroep, werd een **conceptnota** van het gewenste juridische statuut opgemaakt. Deze werd voorgelegd aan de projectpartners, die de mogelijkheid hebben gehad om daarop reactie te laten in functie van de bijsturing ervan.

Aan de hand van de conceptnota die werd voorgelegd aan de betrokken partners, werd een eerste **ontwerp van het juridisch statuut** opgemaakt.

Het eerste ontwerp werd in een overleg met de projectpartners besproken (werkgroep juridisch statuut).

Het ontwerp werd aangepast aan de resultaten van het overleg en gefinaliseerd.

III. ONDERSTEUNENDE ORGANISATIES

1. EUROPARC FEDERATION

De **EUROPARC Federation** (*'Federation of Nature and National Parks of Europe'*) is een ngo die tot doel heeft een grensoverschrijdend **netwerk van Europese beschermde natuurgebieden** tot stand te brengen. De NGO telt verschillende leden, waaronder natuurparken in België en in Frankrijk (o.a. het regionaal natuurpark Nord-Pas de Calais). De Europarc Federation heeft o.a. **richtlijnen** opgesteld voor (grensoverschrijdende) Natura 2000-gebieden en natuurparken.¹

De werking van deze ngo en de ondersteunende diensten bij de realisatie van het LIFE+ 'FLANDRE'-project die het eventueel kan leveren, staan uiteengezet in het interview met dhr. Ignace Schops van 13 juni 2016 (dat als bijlage bij dit rapport werd gevoegd).

Samengevat komt dit op het volgende neer:

- de structuur die het (potentieel) grensoverschrijdend natuurgebied vertegenwoordigt, betaalt **lidgeld** aan EUROPARC Federation die in ruil hiervoor **studies, informatie en experten** ter beschikking stelt en een **label** toekent;
- jaarlijkse organisatie van een **algemene vergadering** waarbij er informatie wordt uitgewisseld tussen de leden;
- als lid is het ook mogelijk om zelf **activiteiten** rond Europese beschermde natuurgebieden te organiseren.

Contact:

EUROPARC Federation : Ignace SCHOPS (ignace@rlkm.be)

Web: <http://www.europarc.org/>.

---

¹ Zie ook: <http://www.europarc.org/>.

2. MISSION OPÉRATIONNELLE TRANSFRONTALIÈRE (MOT)

De 'Mission Opérationnelle Transfrontalière' (MOT) werd in april 1997 opgericht specifiek om te voorzien in operationele steun aan stakeholders van projecten en meer in het algemeen, grensoverschrijdende samenwerkingen. De MOT heeft in het algemeen tot doel belanghebbende partijen samen te brengen. De leden van de MOT zijn zeer divers, gaande van staten tot lokale en regionale overheden en hun groeperingen, verenigingen, federaties, grensoverschrijdende structuren en grote bedrijven.

De MOT werkt toe naar drie doelen:

- **het bevorderen van de belangen van grensoverschrijdende gebieden;**
- **projectleiders ondersteunen;**
- **linken van belanghebbenden en ervaring.**

Indien de partners van het LIFE+ 'FLANDRE'-project dit wensen, kan er contact worden opgenomen met deze organisatie die ondersteuning kan bieden bij de realisatie van het project.

Contact:

Mission Opérationnelle Transfrontalière (MOT): Olivier Denert (olivier.denert@mot.asso.fr)

Web: <http://www.espaces-transfrontaliers.org/>.

IV. TOEPASSELIJK RECHTSKADER

In dit deel van het rapport wordt het juridisch kader van het project LIFE+ 'FLANDRE' verduidelijkt, waarbij de rechtsgronden en mogelijkheden binnen de (nationale) wetgeving worden onderzocht.

1. TOEPASSELIJK RECHTSKADER VOOR HET TERRESTRISSCH DEEL VAN HET PROJECTGEBIED

1.1. Internationaal en Europees juridisch kader

- **Conventie van Ramsar**

Overeenkomst van 2 februari 1971 inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels²

Dit is een internationaal verdrag opgemaakt te Ramsar (Iran) ter bescherming en het 'verstandig gebruik' ('wise use') van waterrijke gebieden.

- **Conventie Migrerende Soorten**

Verdrag van 23 juni 1979 inzake de bescherming van de trekkende wilde diersoorten³

Afgekort de CMS of het Bonn Verdrag (1979) is een verdrag inzake de bescherming van een aantal migrerende soorten en de noodzaak om de leefgebieden van bepaalde soorten te beschermen.

- **Bern Verdrag**

Verdrag van 19 september 1979 inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa⁴

Dit is een initiatief van de Raad van Europa inzake het behoud van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten en de daarbij horende natuurlijke milieus. Dit verdrag werd voor de gehele EU omgezet via de Habitatrichtlijn.

---

² Overeenkomst van 2 februari 1971 inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels, B.S. 12 april 1979, i.w.tr. 21 december 1975.

³ Verdrag van 23 juni 1979 inzake de bescherming van de trekkende wilde diersoorten, B.S. 29 december 1990, i.w.tr. 8 januari 1991.

⁴ Verdrag van 19 september 1979 inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa, B.S. 29 december 1990, i.w.tr. 8 januari 1991.

- **Verdrag van Aarhus en Verordening (EG) nr. 1367/2006**

*Verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden*⁵

*Verordening (EG) nr. 1367/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 6 september 2006 betreffende de toepassing van de bepalingen van het verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden op de communautaire instellingen en organen*⁶

*Richtlijn 2003/4/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2003 inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie en tot intrekking van Richtlijn 90/313/EEG van de Raad.*⁷

*Richtlijn 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu en, met betrekking tot inspraak van het publiek en toegang tot de rechter, tot wijziging van de Richtlijnen 85/337/EEG en 96/61/EG van de Raad.*⁸

*Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten.*⁹

Het Verdrag van Aarhus is gebaseerd op 3 pijlers:

- het recht op passieve en actieve openbaarheid van milieudocumenten (recht op toegang tot milieu-informatie);
- inspraak bij vergunningen, plannen en programma's, beleid en uitvoeringsmaatregelen (recht op publieke participatie);

---

⁵ Verdrag van 25 juni 1998 betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden, *B.S.* 24 april 2003, i.w.tr. 30 oktober 2001.

⁶ Verordening (EG) nr. 1367/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 6 september 2006 betreffende de toepassing van de bepalingen van het Verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden op de communautaire instellingen en organen, *PB L* 264 van 25 september 2006, blz. 13–19.

⁷ Richtlijn 2003/4/EG van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2003 inzake de toegang van het publiek tot milieu-informatie en tot intrekking van Richtlijn 90/313/EEG van de Raad, *PB L* 41 van 14 februari 2003, p.26-32.

⁸ Richtlijn 2003/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 mei 2003 tot voorziening in inspraak van het publiek in de opstelling van bepaalde plannen en programma's betreffende het milieu en, met betrekking tot inspraak van het publiek en toegang tot de rechter, tot wijziging van de Richtlijnen 85/337/EEG en 96/61/EG van de Raad, *PB L* 156 van 25 juni 2003, p.17-25.

⁹ Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten, *PB L* 26 van 28 januari 2012, p.1-21.

- toegang tot administratieve en gerechtelijke beroepsprocedures in geval van miskenning van toegang tot informatie, participatie, of inbreuken op het milieurecht (recht op toegang tot de rechter).
- **Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn**

Vogelrichtlijn: Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand¹⁰

Habitatrichtlijn: Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna¹¹

Het projectgebied omvat volgende Europese Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (SBZ-H / SBZ-V) - “FR3100474 Dunes de la Plaine Maritime Flamande”, “FR3100475 Dunes Flandriennes décalcifiées de Ghyvelde”, “BE2500121 Westkust” en “BE2500001 Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin” – zodat het juridisch statuut van het natuurpark volledig in overeenstemming dient te zijn met de Vogel- en de Habitatrichtlijnen.

Het doel van de Vogelrichtlijn bestaat erin om alle in het wild levende vogels in Europa te beschermen. De Habitatrichtlijn heeft tot doel om de Europese biodiversiteit te beschermen en de natuurlijke habitattypes en de wilde planten en dieren in stand te houden.

Natura 2000 is een Europees netwerk van gebieden die door de lidstaten van de Europese Unie werden aangewezen als Speciale Beschermingszone ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Deze gebieden zijn aangeduid om Europees beschermde habitattypes en soorten de kans te geven duurzaam te overleven en zo de Europese biodiversiteit te bewaren.¹²

- **Kaderrichtlijn Mariene Strategie**

Richtlijn 2008/56/EG van 17 juni 2008 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu¹³

---

¹⁰ Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand, *PB L* 20 van 26 januari 2010, blz. 7–25.

¹¹ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, *PB L* 206 van 22 juli 1992, blz. 7–50.

¹² https://www.natura2000.vlaanderen.be/begrippen/letter_n#Natura_2000.

¹³ Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (Kaderrichtlijn mariene strategie), *PB L* 164 van 25 juni 2008, blz. 19–40.

De Kaderrichtlijn Mariene Strategie verplicht de lidstaten om een mariene strategie vast te stellen die gericht is op bescherming, behoud en herstel van het mariene milieu waarbij tevens een duurzaam gebruik wordt gegarandeerd.

- **Kaderrichtlijn Water**

Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid¹⁴

De Kaderrichtlijn Water heeft tot doel de kwaliteit van het water te beschermen en te verbeteren. De doelstelling van de richtlijn is om een goede biologische en chemische waterkwaliteit ('goede toestand') te bereiken voor 2015, niet alleen in meren en rivieren, maar ook in de kustwateren. De goede chemische en ecologische toestand dient aangetoond te worden aan de hand van monitoring van een aantal vereiste parameters voor het fytoplankton en bepaalde ongewervelde bodemdieren en aan de hand van monitoring van een aantal prioritaire chemische stoffen.

- **Plan-mer-richtlijn**

Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's.¹⁵

Deze richtlijn bevat de algemene regels voor de opmaak van een plan-milieueffectenrapportage voor de plannen en programma's die onder het toepassingsgebied van de plan-mer-richtlijn vallen.

- **Project-mer-richtlijn**

Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten¹⁶

---

¹⁴ Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, *PB L 327* van 22 december 2000, blz. 1–73.

¹⁵ Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's, *PB L 197* van 21 juli 2001, blz. 30–37.

¹⁶ Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten, *PB L 26* van 28 januari 2012, blz. 1–21.

Deze richtlijn regelt de milieueffectrapportage voor bepaalde projecten. In voorkomend geval kan ook een project- milieueffectenrapportage aan de orde zijn voor de uitvoering van projecten in of nabij het natuurpark. Hierbij dient in eerste instantie rekening te worden gehouden met de mer-screeningsplicht en de lijst van projecten opgenomen in de drie bijlagen bij het MER-besluit (wat betreft Vlaanderen). Naast deze verplichtingen dient men ook nog rekening te houden met de verplichtingen die specifiek van toepassing zijn in het kader van Natura 2000.

- **Inspire-richtlijn**

*Richtlijn 2007/2/EG van 14 maart 2007 tot oprichting van een infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de Gemeenschap.*¹⁷

Toegang tot, uitwisseling van en gebruik van milieugegevens: de samenwerking rond het transnationaal natuurpark kan een voortrekkersrol spelen in de uitvoering van de Richtlijn 2007/2/EG van 14 maart 2007 tot oprichting van een infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de Gemeenschap (Inspire-richtlijn), meer bepaald voor het combineerbaar en bruikbaar maken van gegevens in een grensoverschrijdende context.

1.2. Onderzoek naar de rechtsgronden en mogelijkheden binnen de (nationale) wetgeving

In dit deel wordt een overzicht van de nationale wetgeving van Frankrijk en Vlaanderen gegeven inzake het statuut van een natuurpark of gelijkwaardige initiatieven.

Voor de opmaak van een statuut van een grensoverschrijdend natuurpark kan zo mogelijk gebruik gemaakt worden van de reeds bestaande nationale wetgeving, met vervolgens een overkoepelende beheerstructuur voor het transnationaal karakter.

Voor **Vlaanderen en België** dient men in het bijzonder rekening te houden met volgende regelgeving:

- Decreet natuurbehoud (natuurreservaten, VEN en IVON, SBZ - managementplan Natura 2000 binnen SBZ, managementplannen buiten SBZ, gebieden met natuurbeheerplan, ...);¹⁸
- Onroerenderfgoeddecreet (beschermde landschappen, erfgoedlandschappen);¹⁹

---

¹⁷ Richtlijn 2007/2/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2007 tot oprichting van een infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de Gemeenschap (Inspire), *PB L 108* van 25 april 2007, blz. 1–14.

¹⁸ Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, *B.S.* 10 januari 1998, i.w.tr. 20 januari 1998.

¹⁹ Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed (Onroerenderfgoeddecreet), *B.S.* 17 oktober 2013, i.w.tr. 1 januari 2015.

- Wet mariene milieu (mariene reservaten, SBZ).²⁰

De toepasselijke Franse regelgeving is in hoofdzaak vervat in de 'Code de l'environnement'. Het betreft namelijk:

- *Les parcs nationaux* : art. L.331-1s et R. 331-1s du Code de l'environnement ;
- *Les parcs naturels régionaux* : art. L333-1s et R333-1s du Code de l'environnement ;
- *Les réserves naturelles* : art. L332-1s et R. 332-1s du Code de l'environnement ;

Er dient overigens te worden gewezen op de recente goedkeuring van een belangrijke wet in Frankrijk die een wijziging aanbrengt aan de milieuregelgeving: de wet van 8 augustus 2016 voor de herovering biodiversiteit, natuur en landschappen. Het verankert het bestaan van biosfeerreservaten en wetlands van internationaal belang en integreert deze in de 'code de l'environnement' (art. L336-1s). Bovendien breidt het de bescherming van vissoorten uit (art. L411-2 van de 'code de l'environnement').

2. TOEPASSELIJK RECHTSKADER VOOR HET MARIENE MILIEU GRENZEND AAN HET PROJECTGEBIED

Vanuit langetermijnvisie is een samenwerking die zich beperkt tot de kustzone op het land moeilijk verzoenbaar met onderstaande verdrags- en richtlijnverplichtingen en de Europese aanbeveling over geïntegreerd kustzonebeheer (zie *infra*). Een afstemming tussen het huidige (terrestrische) projectgebied en de aangrenzende mariene gebieden in de Noordzee enerzijds en een afstemming tussen de mariene gebieden van beide landen anderzijds is dan ook noodzakelijk.²¹ Ter volledigheid wordt hieronder dan ook het toepasselijk rechtskader uiteengezet voor het mariene milieu grenzend aan het projectgebied.

2.1. Internationale en Europese context

Er bestaan verschillende internationale en Europese regels die het mariene beleid hebben vormgegeven met doel de biodiversiteit te beschermen en mariene beschermde gebieden aan te duiden en te beheren:

- **Ramsar-Verdrag** (1971);

---

²⁰ Wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, B.S. 12 maart 1999, i.w.tr. 22 maart 1999.

²¹ Op die manier werkt men niet alleen aan de realisatie van een geïntegreerd kustzonebeheer, maar wordt het projectgebied met een aanzienlijke oppervlakte vergroot en brengt dit bijgevolg juridisch meer mogelijkheden voor de bescherming van het terrestrische deel van het projectgebied, gelet op de oppervlaktevereisten om in aanmerking te komen voor het Franse statuut van Parc naturel national of régional, Réserve naturelle nationale of régionale, etc. (zie de Franse Code de l'environnement en zie *infra*).

- **EU Vogelrichtlijn** (1979);
- **Conventie Migrerende Soorten** (CMS of Bonn Verdrag, 1979). Voor migrerende soorten in het BNZ zijn twee overeenkomsten van belang: ASCOBANS of het verdrag ter bescherming van kleine walvisachtigen in de Baltische Zee en de Noordzee en AEWA of het verdrag van migrerende Afrikaans-Euraziatische watervogels;
- **Bern Verdrag** (1979);
- **Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de Zee** (1982, zie deel XII);
- **EU Habitatrictlijn** (1992);
- **EU Kaderrichtlijn Water** (2000/60/EEG);
- **EU Kaderrichtlijn Mariene Strategie** (2008).

Naast het mariene beleid, dient er in de Europese Unie specifiek rekening te worden gehouden met het geïntegreerd kustzonebeheer en het visserijbeleid:

- **Europese Aanbeveling 2002/413/EC inzake geïntegreerd kustzonebeheer²²**: de kwaliteit van het mariene milieu wordt in zeer grote mate bepaald door de wisselwerking tussen het land en de zee. In het kader van de Belgische rapportering inzake deze aanbeveling werden de verschillende land-zee interacties in kaart gebracht en werd gesteld dat er voor wat betreft het beheer van de kustzone (land en zee) onvoldoende integratie is in het beleid.²³

In België werkt het 'Team Kust' van de Dienst Gebiedsgerichte werking van de provincie West-Vlaanderen samen met enkele partners (de dienst Marien Milieu (federaal niveau), het Vlaamse Agentschap voor Bos en Natuur, de Afdeling Maritieme Dienstverlening en Kust (2 interne agentschappen van het Vlaams Gewest) en het Vlaams Instituut voor de Zee) aan de uitvoering van deze aanbeveling en bevorderen ze de integratie van milieuplanning en -beleid in het kustgebied.

- **Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB)**: het Gemeenschappelijk Visserijbeleid moet ervoor zorgen dat zowel de visserij als de aquacultuur ecologisch, economisch en sociaal duurzaam zijn en een bron van gezond voedsel voor de burgers van de EU vormen. Daarnaast moet het een goede levensstandaard voor de visserijgemeenschappen waarborgen en een dynamische visserijsector bevorderen. Men vindt in het visserijbeleid een

²² Europese Aanbeveling 2002/413/EC inzake geïntegreerd kustzonebeheer, *P.B. L 148* van 6 juni 2002, p.24-27.

²³ ANON 2006a, Nationaal Rapport van België inzake aanbeveling 2002/EC/13 Geïntegreerd Kustzonebeheer. MNZ Steering Committee/Coordination Centre for the Integrated Coastal Zone Management: Belgium, 40p;
A. GOFFIN *et al.*, MIRA (2007) Milieurapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2007 - Kust & zee, Vlaamse Milieumaatschappij, www.milieurapport.be, 22.

toepassing van de beginselen van het milieubeleid, zoals de beginselen van de ecosystemische benadering en het voorzorgsbeginsel.²⁴

Concreet werden zowel in het Franse deel als in het Belgische deel van de Noordzee reeds delen van de Noordzee grenzend aan het projectgebied aangeduid als **Vogelrichtlijngebied en/of Habitatrichtlijngebied**:

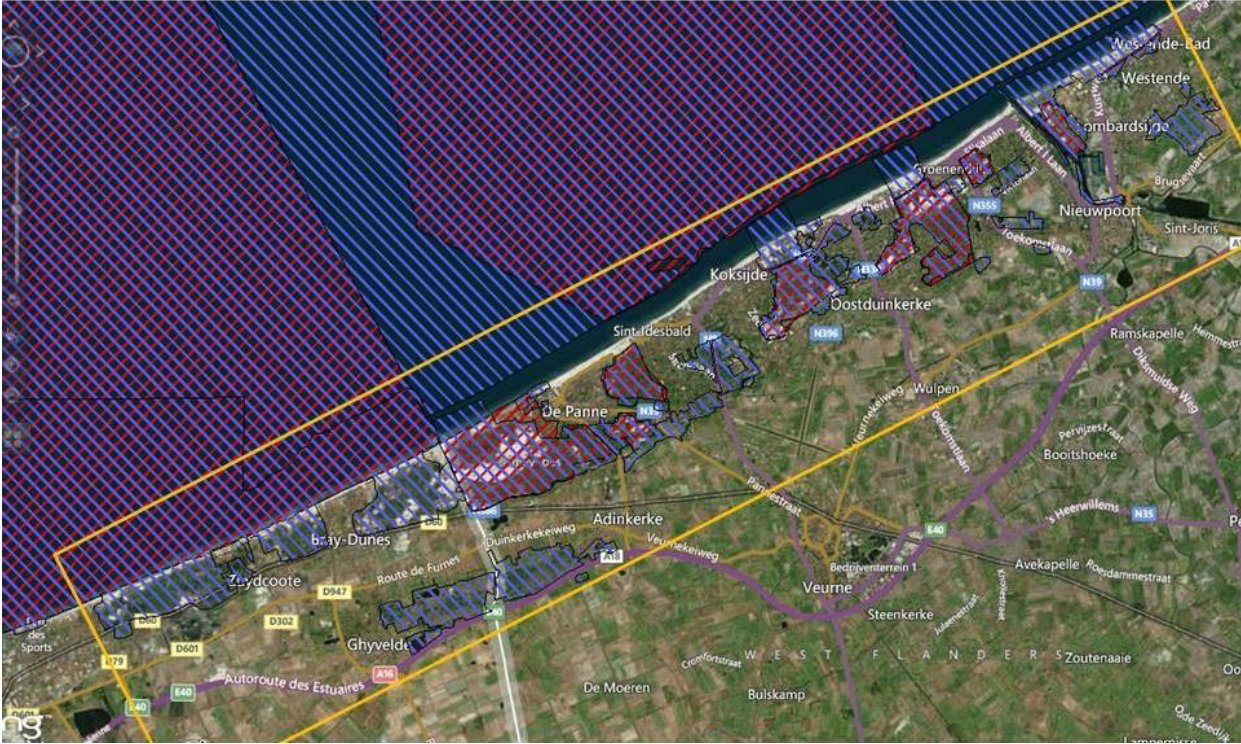
- Frankrijk: het mariene Natura 2000-gebied “**Bancs des Flandres**” bestaat uit twee deelgebieden:
  - FR3112006 - Bancs des Flandres: dit is een Speciale Beschermingszone (SBZ) (mariene Vogelrichtlijngebied);
  - FR3102002 - Bancs des Flandres: dit is een Speciale Zone voor Natuurbehoud (SZN) (mariene Habitatrichtlijngebied);

- België:
  - BEMNZ20001: Speciale Zone voor Natuurbehoud (SZN) ‘**Vlaamse Banken**’ [*Bancs de Flandre*] van ca. 1099,39 km² (mariene Habitatrichtlijngebied);
  - BMNZ20002: Speciale Beschermingszone voor **Koksijde** (SBZ 1) van ca. 110,01 km² (mariene Vogelrichtlijngebied) – deze overlapt geheel met bovenstaande ‘Vlaamse Banken’.

In het Belgische deel van de Noordzee grenzend aan de projectzone werd er ook een deel van de Noordzee beschermd als **Ramsargebied ‘Vlaamse Banken’** met een oppervlakte van ca. 1900 ha.

De blauw gearceerde gebieden zijn Habitatrichtlijngebieden – de rood gearceerde gebieden zijn Vogelrichtlijngebieden:

---

²⁴ Verordening (EU) Nr. 1380/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2013 inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid, *P.B. L* 354 van 28 december 2013, p.22-61.

Afbakening van het projectgebied (geel kader – SBZ-H: blauw gearceerd / SBZ-V: rood gearceerd)

2.2. Belgische context

Voor **Vlaanderen / België** dient men in het bijzonder rekening te houden met volgende regelgeving, waarin de o.a. juridische basis voor de beleidsplannen omtrent de beschermde mariene gebieden is vastgelegd:

- **Wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België** (in het bijzonder de artikelen 6 tot en met 14), of kortweg de ‘Wet mariene milieu’ die de basis bevat voor het aanduiden van mariene reservaten en mariene Natura 2000-gebieden;²⁵
- **Koninklijk besluit van 21 december 2001 betreffende de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België**: dit K.B. bevat een lijst van de in de zeegebieden beschermde soorten;²⁶
- **Koninklijk besluit van 14 oktober 2005 tot instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België** (in het bijzonder de artikelen 7 tot 14): dit K.B. stelt drie speciale beschermingszones en een speciale zone voor natuurbehoud vast in het Belgische deel van de Noordzee;²⁷
- **Koninklijk besluit van 14 oktober 2005 betreffende de voorwaarden, sluiting, uitvoering, en beëindiging van gebruikersovereenkomsten en het opstellen van beleidsplannen voor de bescherming van mariene gebieden milieu in zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België**;²⁸
- **Koninklijk besluit van 5 maart 2006 tot instelling van een gericht marien reservaat in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België**: dit K.B. stelt een gericht marien reservaat in in het Belgische deel van de Noordzee;²⁹

---

²⁵ Wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S.* 12 maart 1999, i.w.tr. 22 maart 1999.

²⁶ Koninklijk besluit van 21 december 2001 betreffende de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S.* 14 februari 2002, i.w.tr. 24 februari 2002.

²⁷ Koninklijk besluit van 14 oktober 2005 tot instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S.* 31 oktober 2005, i.w.tr. 31 oktober 2005.

²⁸ Koninklijk besluit van 14 oktober 2005 betreffende de voorwaarden, sluiting, uitvoering, en beëindiging van gebruikersovereenkomsten en het opstellen van beleidsplannen voor de bescherming van mariene gebieden milieu in zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S.* 31 oktober 2005, i.w.tr. 31 oktober 2005.

²⁹ Koninklijk besluit van 5 maart 2006 tot instelling van een gericht marien reservaat in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S.* 27 maart 2006, i.w.tr. 6 april 2006.

- **Koninklijk besluit van 23 juni 2010 betreffende de vaststelling van een kader voor het bereiken van een goede oppervlaktewatertoestand:** dit K.B. vormt de tenuitvoerlegging van de Europese Kaderrichtlijn Water 2000/60/EG;³⁰
- **Stroomgebiedsbeheerplan voor de Belgische kustwateren;**³¹
- **Koninklijk besluit van 23 juni 2010 betreffende de mariene strategie voor de Belgische zeegebieden:** dit K.B. vormt een gedeeltelijke omzetting van de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie 2008/56/EG.³²

In uitvoering van de Wet mariene milieu werd bij koninklijk besluit van 20 maart 2014 het **Marien Ruimtelijk Plan van de Noordzee** vastgesteld voor de periode 2014-2020.³³ Inmiddels werd er een nieuw Marien Ruimtelijk Plan voor de Noordzee opgemaakt voor de periode 2020-2026.³⁴

---

³⁰ Koninklijk besluit van 23 juni 2010 betreffende de vaststelling van een kader voor het bereiken van een goede oppervlaktewatertoestand, *B.S.* 13 juli 2010, i.w.tr. 23 juli 2010.

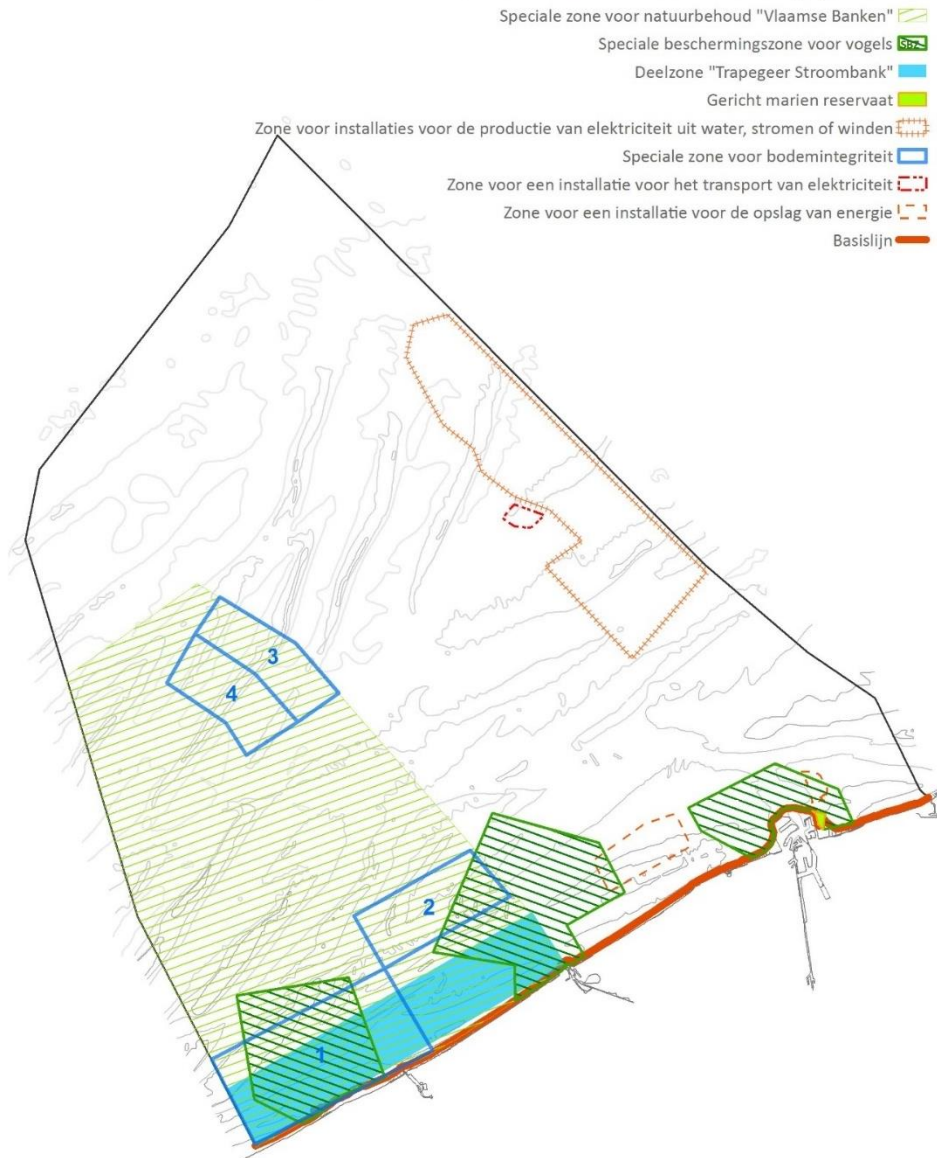
³¹ Stroomgebiedsbeheerplan voor de Belgische kustwateren, *B.S.* 12 februari 2010.

³² Koninklijk besluit van 23 juni 2010 betreffende de mariene strategie voor de Belgische zeegebieden, *B.S.* 13 juli 2010, i.w.tr. 23 juli 2010.

³³ Koninklijk besluit van 20 maart 2014 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan, *B.S.* 28 maart 2014, i.w.tr. 7 april 2014; Zie ook: H. SCHOUKENS et A. CLIQUET, "Hercules @ sea: 10 werken voor een betere juridische bescherming van de waardevolle natuurgebieden in het Belgisch deel van de Noordzee", *T.M.R.* 2012, 500-535; A. CLIQUET et D. BOGAERT, "Mariene beschermde gebieden in het Belgisch deel van de Noordzee: een eerste stap in de richting van het behoud van de mariene biodiversiteit?", *T.M.R.* 2006, 165-171.

³⁴ Koninklijk besluit van 22 mei 2019 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan voor de periode van 2020 tot 2026 in de Belgische zeegebieden, *B.S.* 2 juli 2019, i.w.tr. 20 maart 2020.

Goede milieutoestand en natuurbeschermingsgebieden

Overzichtskaart 'Goede milieutoestand en natuurbeschermingsgebieden 2014-2020' (uittreksel uit Marien Ruimtelijk Plan)

Volgende passage op p. 19 van 'Bijlage 2 Langetermijnvisie, doelstellingen, indicatoren en ruimtelijke beleidskeuzes' bij het Marien Ruimtelijk Plan is erg relevant voor het LIFE+ 'FLANDRE' project:

"Netwerkvorming

Natuurbeschermingsgebieden hebben een rol als stapsteen in een ruimer netwerk van waardevolle gebieden. De beschermingsmaatregelen dienen dan ook afgestemd te worden op waardevolle (natuurbeschermings)gebieden in de omvang. De speciale zone voor natuurbehoud 'Vlaamse Banken' wordt beschouwd als onderdeel van een marien beschermingsnetwerk, met uitlopers op land (polders van de Westhoek, duinen en natuurrezervaten op het strand van de westkust) en in het Franse marien gebied (eveneens beschermd als habitatrictlijngebied). Hierbij is het van belang dat alle actoren op het gebied van leefmilieu afstemmen en een geïntegreerde beheersvisie ontwikkelen op de overgang tussen land en zee en over de landgrenzen heen."

Dit vormt een belangrijk aanknopingspunt voor het eventueel realiseren van een grensoverschrijdend natuurgebied tussen België en Frankrijk met een terrestrische en mariene component, dat zoals uit bovenstaande blijkt, een door het Belgische beleid gewenste 'netwerkvorming' zou zijn.³⁵

De Belgische FOD Marien Milieu acht een mariene component aan het LIFE+ 'FLANDRE'-project bespreekbaar (in het kader van het Marien Ruimtelijk Plan), mits het strand ook wordt opgenomen in het projectgebied³⁶ en er een concreet voorstel wordt geformuleerd.³⁷ Dit werd bevestigd door Mieke DEGLOIRE (FOD Marien Milieu) op een overleg van 11 april 2016 met LDR Advocaten. Zij wenst dit graag verder concreet te bespreken met de partners van het LIFE+ 'FLANDRE'-project.

---

³⁵ Het interview met mariene ecooloog Steven DEGRAER van MARECO (KBIN) van 3 mei 2016 gaat o.a. ook over dit aspect (zie bijlagen 3.1 en 3.2 bij dit rapport). Hij stelde voor om bv. 'Zone nr. 1 voor visserij met aangepaste technieken' (speciale zone voor bodemintegriteit – zie het Belgisch Marien Ruimtelijk Plan en zie het overzichtskaartje *infra*) als geheel strikter te beschermen als marien reservaat binnen het marien Natura 2000-gebied 'Vlaamse Banken', aangezien de internationale Scheveningen Group (waarin o.a. Franse en Nederlandse vertegenwoordigers zetelen) over dit gebied al een consensus heeft bereikt mb.t. visserij-beperkende maatregelen.

³⁶ Het Natura 2000-gebied gelegen op Belgisch gebied dat grenst aan Frankrijk beslaat ook het strand en een deel van de kustwateren. In Zeebrugge werd de Baai van Heist bijvoorbeeld aangeduid als strandnatuurrezervaat. Het mariene gedeelte van de Baai van Heist zelf is geen Natura 2000-gebied (het gedeelte op land is wel aangeduid als natuurrezervaat en SBZ en SNZ).

³⁷ Indien de mariene component niet kan worden opgenomen in het **juridisch statuut** van het grensoverschrijdend natuurgebied, dan kan er eventueel gedacht worden aan een **samenwerkingsakkoord** tussen de verschillende bevoegde overheden, zoals bv. het Vlaams-Waals samenwerkingsakkoord over het Zoniënwoud. Dit is een akkoord tussen de drie Belgische gewesten voor het overlegmodel van de structuurvisie van het Zoniënwoud (Akkoord nr. 989 tussen het Waalse Gewest, het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest voor het overlegmodel in het kader van de structuurvisie van het Zoniënwoud, ondertekening 30 april 2012).

Web: <http://nadia-burger.vlaanderen.be/nadia/beheerdossier/get.do?tab=1&identificatienummer=989>.

Voor meer info: contacteer het Departement LNE op 02/553.80.01).

Tot slot, voor wat betreft de **bevoegdheidsverdeling**, kan er worden verwezen naar het Milieuraapport 2007 “Achtergronddocument 2007 – Kust & Zee” dat een goed overzicht bevat van de bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid, de gewesten, provincies en gemeenten m.b.t. het Belgische deel van de Noordzee.³⁸

Overzichtsk kaart in het kader van het Marien Ruimtelijk Plan van de Noordzee (bron: brochure MRP).³⁹

2.3. Franse context

Ook aan Franse zijde is het mogelijk een deel van de Noordzee te beschermen naast de reeds bestaande bescherming onder de Vogel- en Habitatrichtlijnen van het Franse ‘Bancs des Flandres’ mariene Natura 2000-gebied.

De toepasselijke regelgeving is voornamelijk te vinden in de Franse Code de l’Environnement. Artikel L334-1 preciseert:

“De beschermde mariene gebieden omvatten:

³⁸ A. GOFFIN *et al.*, MIRA (2007) Milieuraapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2007 - Kust & zee, Vlaamse Milieumaatschappij, www.milieuraapport.be, 18-22.

³⁹ http://economie.fgov.be/nl/binaries/BROCHURE_MRP_NL_tcm325-245492.pdf.

- 1° Nationale parken met een maritieme deel, zoals bedoeld in [l'article L. 331-1](#)⁴⁰;
- 2° Natuurreservaten met een maritieme deel, zoals bedoeld in [l'article L. 332-1](#)⁴¹;
- 3° Besluiten van biotopen met een maritieme deel, genomen in toepassing van [l'article L. 411-1](#);
- 4° Natuurlijke mariene parken, zoals bedoeld in [l'article L. 334-3](#)⁴²;
- 5° Natura 2000-sites met een maritieme deel, zoals bedoeld in [l'article L. 414-1](#);
- 6° De maritieme delen van het domein die behoren tot het Conservatorium van het kustgebied en de meeroevers;
- 7° De zones voor de instandhouding van de visserij, zoals bedoeld in artikel L924-1 van de 'Code rural et de la pêche maritime';
- 8° De maritieme delen van de regionale natuurparken, zoals bedoeld in [L. 333-1](#)⁴³;
- 9° Nationale jacht- en wildreservaten met een maritieme deel, zoals bedoeld in [l'article L. 422-27](#). “

Het Franse Agentschap voor biodiversiteit is sinds 1 januari 2017 de opvolger van het Agentschap voor beschermde mariene gebieden⁴⁴. Het groepeerde en waarborgt de functies van vier instellingen die vóór zijn oprichting bestonden: het Agentschap voor mariene beschermde gebieden, de technische werkplaats voor natuurlijke gebieden, het Nationaal Bureau voor water en watermilieu en Parcs nationaux de France (artikelen L131-8s et R131-27s).

De procedures die van toepassing zijn op het creëren van de verschillende beschermde gebieden worden gespecificeerd in de Franse Code l'Environnement.

De mariene natuurparken zijn gecreëerd door een decreet dat de afbakening ervan specificeert. Er bestaan er negen in de metropool en overzee. De eerste werd in 2007 in de zee van Iroise gecreëerd en de laatste in 2017 in Martinique. De eerste van deze mariene natuurparken die in de Middellandse Zee werd gecreëerd, was het mariene natuurpark Golfe du Lion in 2011. Het natuurpark 'marins des estuaires picards et de la mer d'Opale' dateert van 2012.⁴⁵

---

⁴⁰ De toepasselijke voorschriften staan in artikel R331-1s en de specifieke bepalingen voor de mariene gebieden van nationale parken worden uiteengezet in artikel R334-46.

⁴¹ De toepasselijke voorschriften staan in art. R332-1s.

⁴² De toepasselijke bepalingen staan in art. R334-27.

⁴³ Er dient te worden opgemerkt dat overlappingen tussen een regionaal natuurpark en een mariene natuurpark niet zijn toegestaan onder art. L333-1 III.

⁴⁴ Wet nr. 2016-1087 van 8 augustus 2016 voor de herschikking van biodiversiteit, natuur en landschappen en decreet nr. 2016-1842 van 26 december 2016 betreffende het Franse Agentschap voor Biodiversiteit.

⁴⁵ Decreet nr. 2011-1269 van 11 oktober 2011 tot oprichting van het mariene natuurpark van de Golfe du Lion, JORF n°0238 van 13 oktober 2011 p. 17217.

Aan Franse zijde werden volgende personen geïnterviewd m.b.t. het oprichten en de praktijk van verschillende soorten bestaande Franse mariene beschermde gebieden:

- **Grand Port de Dunkerque:** Christine DOBRONIAK;
- **Agence des Aires Marines Protégées, Antenne Manche Mer du Nord:** Christophe AULERT;
- **Parc naturel marin du Golfe du Lion:** Olivier MUSARD (*Agence des Aires Marines Protégées*);
- **Parc naturel marin des estuaires picards et de la mer d'Opale:** Xavier HARLAY (*Agence des Aires Marines Protégées*);
- **Réserve naturelle marine Cerbère-Banyuls:** Frédéric CADENE;
- **Parc marin d'Iroise:** Fabien BOILEAU.

Deze interviews zijn eveneens als bijlage opgenomen bij dit rapport (zie bijlage 4.1 en 4.2).

Overzicht van de mariene beschermde gebieden grenzend aan de Noord-Franse kust:⁴⁶

---

⁴⁶ Voor meer info, zie: <http://www.aires-marines.fr/Les-aires-marines-protegees/Carte-interactive> en http://cartographie.aires-marines.fr/sites/all/modules/carto/pdf/Manche_et_Mer_Celtique.pdf.

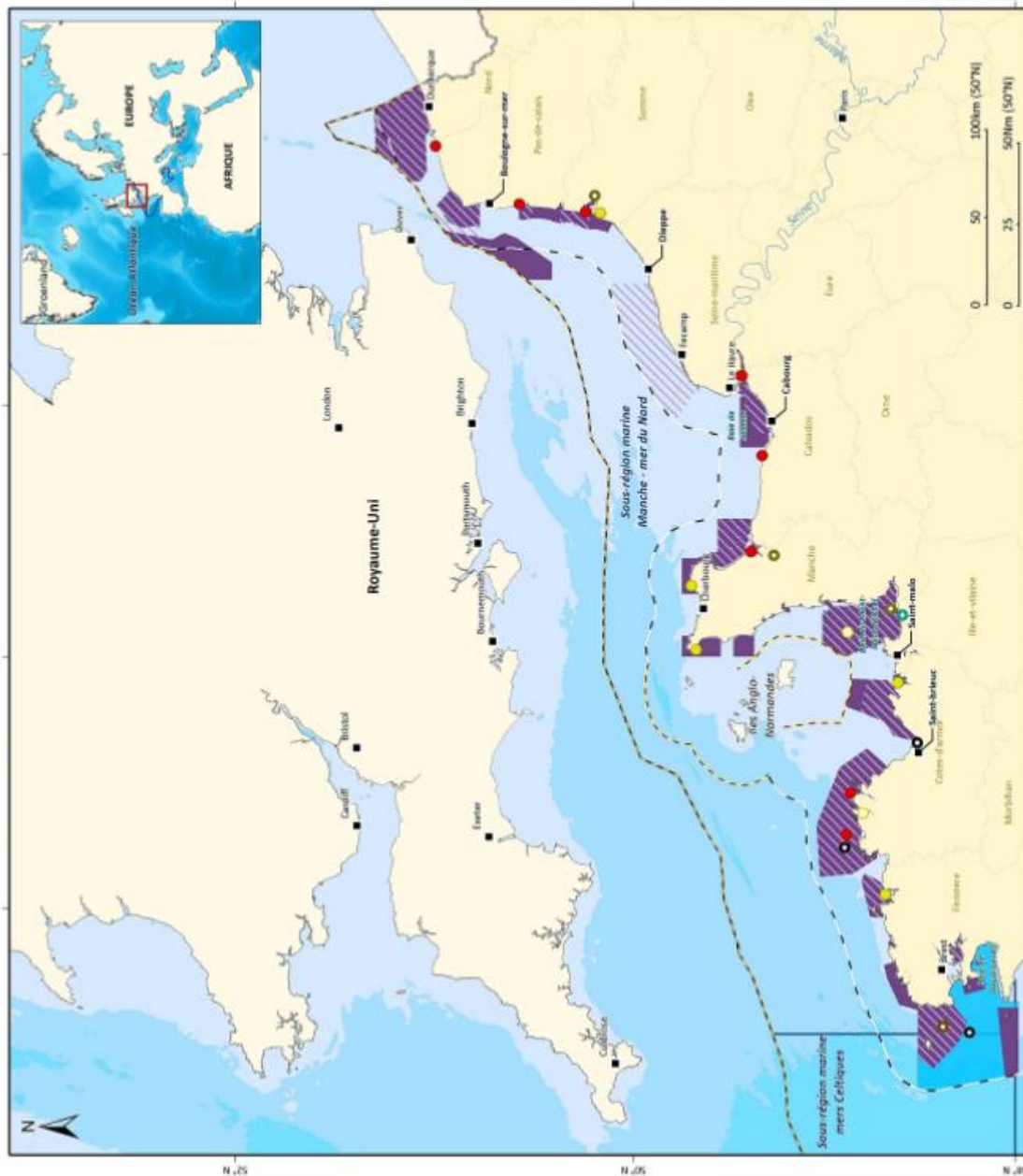

SOUS-REGION MARINE MANCHE-MER DU NORD ET MERS CELTIQUES

aires marines protégées

EDITEE LE : 01/07/2012

- Catégorie d'aires marines protégées :**
- Aires marines protégées (loi du 14 avril 2006) :**
- Réserve naturelle
  - Arrêté de protection de biotope
  - Domaine public maritime (Conservatoire du littoral)
  - /// Natura 2000 Directive oiseaux
  - Natura 2000 Directive habitat/faune flore
  - Parc naturel marin
- Aires marines protégées (arrêté du 3 juin 2011) :**
- Zone marine protégée de la convention OSPAR
  - Zone humide d'importance internationale (RAMSAR)
  - Bien inscrit sur la liste du patrimoine mondial (UNESCO)
  - Réserve de biosphère (UNESCO)
- Limites administratives :**
- - - Limite de la mer territoriale
  - - - Frontière maritime
  - Limite de sous-région marine
- Profondeur en mètre :**
- 0 à -20
  - 20 à -50
  - 50 à -100
  - 100 à -2000
  - 2000 à -3000
  - 3000 à -5000
  - Inf. à -5000

Données indicatives

Agence des aires marines protégées

Système de coordonnées :
Mercator (45°N) / WG84

Sources des données :
SHOM/IGN, FAO, ESRI
GEBCO, EEA, Aamp.

Réalisation Agence des aires marines protégées

V. ALGEMEEN BELEIDSKADER

In wat volgt, wordt het reeds bestaande beleidskader m.b.t. de grensoverschrijdende samenwerking tussen Frankrijk en België uiteengezet en worden de verschillen in de staatsstructuur van beide staten toegelicht. Tot slot wordt de territoriale en politieke verwevenheid van het projectgebied geschetst.

1. ALGEMEEN BELEIDSKADER

In 2008 bracht de Vlaamse Regering de 'Strategienota Frankrijk' uit.⁴⁷ De nota geeft een overzicht van het Vlaams buitenlandse beleid ten aanzien van Frankrijk en schetst de klijlijnen voor toekomstige samenwerking aan de hand van strategische doelstellingen en aanbevelingen. Verder worden ook de nauwe banden met de Franse regio Nord-Pas de Calais⁴⁸ toegelicht.

Op basis van sectorale bijdragen en interdepartementaal overleg werd een inventaris van de relaties tussen Vlaanderen en Frankrijk opgemaakt.⁴⁹ De inventaris maakt een onderscheid tussen internationale akkoorden met de republiek Frankrijk en overeenkomsten met de regio Nord-Pas de Calais. Voor grensoverschrijdende samenwerking tussen België en Frankrijk, somt men de volgende initiatieven op (waarvan de meest relevante voor dit project in het vet zijn aangeduid):

- 1) Samenwerkingsprotocol tussen de provincie West-Vlaanderen en het Département du Nord (1989, hernieuwd in 2003)
- 2) Gemeenschappelijke intentieverklaring van Vlaanderen en NPDC (1990)
- 3) Gemeenschappelijke intentieverklaring van Vlaanderen en NPDC (2001)
- 4) Gemeenschappelijke verklaring van Vlaanderen en NPDC inzake grensoverschrijdende samenwerking (2003)
- 5) Intentieverklaring voor de oprichting van het Eurodistrict 'Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai' (2007)
- 6) Samenwerkingsovereenkomst met het oog op de oprichting van een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai (2008)
- 7) **Akkoord tussen de regering van het Koninkrijk België, de Vlaamse Regering, de regering van de Franse Gemeenschap en de regering van het Waalse Gewest, enerzijds, en de regering van de Franse republiek,**

---

⁴⁷ VLAAMSE REGERING, "Strategienota Frankrijk", 2008, 154 p.

⁴⁸ Op vandaag heet deze regio 'les Hauts-de-France'.

⁴⁹ Zie ook de tabel aangaande de INTERREG III projecten m.b.t. het milieu: VLAAMSE REGERING, "Strategienota Frankrijk", 2008, 136-137.

anderzijds, inzake de grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen en lokale openbare lichamen (2002)

- 8) **Verordening (EG) Nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS)**
- 9) Decreet houdende uitvoering van de verordening (EG) Nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS), aangenomen door het Vlaams Parlement op 20 december 2007
- 10) Besluit van de Vlaamse Regering houdende aanwijzing van de bevoegde autoriteit, vermeld in artikel 4, derde en vierde paragraaf, van de verordening (EG) Nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS)
- 11) Verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie (ondertekend op 3 februari 1958, in werking getreden op 10 november 1960)
- 12) Beslissing van de Vlaamse Regering van 27 oktober 2006 over de voortzetting van de Benelux Economische Unie (standpuntbepaling) (VR/2006/27.10/DOC.1194)

De inventaris van de 'Strategienota Frankrijk' werd bijgehouden tot 2008. Intussen zijn volgende initiatieven meer dan vermeldenswaardig:

- 13) De **EGTS Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai** (oprichting op 28 januari 2008)
- 14) De **EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale** (oprichting op 3 april 2009)
- 15) Het nieuwe Benelux-verdrag van 20 februari 2014 waarin de 'BGTS' als grensoverschrijdende samenwerkingsvorm werd afgesteld en aangepast aan de voordelen van de 'EGTS'.⁵⁰

In eerste instantie verliep de samenwerking tussen Vlaanderen en de Franse regio les Hauts de France onder meer op basis van opeenvolgende **intentieverklaringen**. De wil tot nauwere samenwerking mondde uiteindelijk uit in de **oprichting** van de **EGTS Eurometropool** en de **EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale** in 2008, resp. 2009. De 'Strategienota Frankrijk' van de Vlaamse Regering benadrukt verder het belang van **INTERREG** dat als Europees communautair programma de interregionale samenwerking binnen de Europese Unie wil bevorderen en bijgevolg subsidies toekent aan grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerkingsprojecten.⁵¹ INTERREG verloopt in verschillende fasen, waarbij we momenteel in de vijfde fase 'INTERREG V' zitten die loopt van 2014-2020, ook wel

---

⁵⁰ Merk op dat het nieuwe Benelux-verdrag van 2014 iets anders is dan het hierboven vermelde Benelux-Unie-Verdrag van 2008 dat in 2012 in werking trad en dat de basis van de Benelux zelf vormt. Het nieuwe Benelux-verdrag van 20 februari 2014 is echter nog niet in werking getreden, aangezien de nationale ratificatieprocedures nog steeds lopende zijn. Meer info: zie *infra*.

⁵¹ VLAAMSE REGERING, "Strategienota Frankrijk", 2008, 4-8.

‘Europese Territoriale Samenwerking’ of kortweg ‘ETS’ genoemd. Verder onderstreept de ‘Strategienota Frankrijk’ het belang van de Europese Unie en haar rol als ‘bindmiddel’ tussen beide lidstaten.

De interdepartementale werkgroep⁵² identificeerde vier strategische doelstellingen die de Vlaamse Regering bij het uitbouwen van de relaties tussen Vlaanderen en Frankrijk moet nastreven. De **vierde strategische doelstelling** kan als kapstok dienen voor de realisatie van het project LIFE+ ‘FLANDRE’ en luidt (samengevat) als volgt:

“Strategische doelstelling 4:

Duurzaam vormgeven van de grensoverschrijdende ruimte tussen Vlaanderen en Noord-Frankrijk, door actief in te spelen op nieuwe bestuurlijke processen en samen te werken met alle betrokken actoren op vlak van o.m. werkgelegenheid, **leefmilieu**, gezondheidszorg, **ruimtelijke ordening** en transport, met als ultieme doelstelling de Vlaamse en gemeenschappelijke belangen in de grensstreek te behartigen.

Overzicht van de **operationele doelstellingen** die uit strategische doelstelling 4 voortvloeien:

1. Actief opvolgen en sturen van de grensoverschrijdende samenwerking van Vlaamse met Franse lokale besturen, en vormgeven van de bestuurlijke processen en beleidsmatige initiatieven in het kader van de Eurometropool en de **samenwerking met Duinkerke/Opaalkust**.
2. Consolideren van de samenwerking tussen Vlaamse en Franse partners in de grensoverschrijdende ruimte, met het oog op de continue aanpak van gemeenschappelijke problemen.
3. Voortdurend opvolgen van beleidsontwikkelingen in Frankrijk, in het bijzonder de Frans-Vlaamse grensstreek. Wanneer de belangstelling voor verdere samenwerking manifest is, kunnen **nieuwe samenwerkingsverbanden niet uitblijven**. Het wederzijds uitwisselen van informatie, kennis en ervaringen kan dan gelden als opstap voor intensievere betrekkingen in de aangesneden samenwerkingsgebieden.”⁵³

Meer info over **grensoverschrijdende samenwerking tussen Frankrijk en België** is steeds te bekomen bij het departement Internationaal Vlaanderen en aan Franse zijde bij de SGAR *préfecture région Hauts-de-France*.

- Contactpersoon departement Internationaal Vlaanderen: **Maarten Vidal** - maarten.vidal@iv.vlaanderen.be, tel. 02/553 54 64;
- Contactpersoon van de SGAR *préfecture région Hauts-de-France*: **Marie-Pierre Kalusok**, marie-pierre.kalusok@nord-pas-de-calais.pref.gouv.fr, +33.3.20.30.54.94.

---

⁵² De doelstellingen die werden geformuleerd in de strategienota voor Frankrijk zijn het resultaat van interdepartementaal overleg via een daartoe opgerichte interdepartementale werkgroep in de schoot van de Vlaamse overheid. Het Departement Internationaal Vlaanderen coördineerde de werkzaamheden en bundelde de verschillende sectorale bijdragen in de strategienota.

⁵³ VLAAMSE REGERING, “Strategienota Frankrijk”, 2008, 13-15.

Opmerking: Marie-Pierre Kalusok heeft bij de SGAR Nord-Pas-de-Calais de Frans-Belgische samenwerking tot taak en als onderdeel van de *préfecture* is ze tevens belast met de controle van de legaliteit van grensoverschrijdende samenwerkingen. Daarnaast is zij ook betrokken bij de werking van de EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale. Contactopname met haar is dus van groot belang.

2. VERSCHILLEN IN STAATSSTRUCTUUR

Het is van belang dat de verschillen in staatsstructuur tussen beide lidstaten in acht wordt genomen bij de realisatie van het juridisch statuut van het op te richten ‘grensoverschrijdend natuurpark’ aan Belgische zijde en de ‘*espace naturel frontalier*’ aan Franse zijde.

Op grondwettelijk vlak is Frankrijk geen federale maar wel een gedecentraliseerde staat (art. 1 Franse Grondwet). Er bestaan verschillende soorten territoriaal bevoegde overheden: de *régions*, de departementen en de gemeenten. De Franse grondwet waarborgt het vrije bestuur van lokale en regionale overheden. Bovendien is er geen dwingend overheidstoezicht, noch onderling toezicht voorzien voor deze besturen. In het kader van de territoriale hervorming heeft de Franse administratieve organisatie talrijke recente ontwikkelingen ondergaan.

Verschillende regio’s zijn gefusioneerd met als gevolg dat waar er vroeger 22 regio’s waren, er nu 13 zijn. Zo zijn bijvoorbeeld de regio’s Nord-Pas-de-Calais en Picardie samengevoegd tot één regio, *la région des Hauts de France*⁵⁴. Daarnaast is ook de intergemeentelijke samenwerking aanzienlijk versterkt. Op vandaag zijn alle gemeente (op enkele uitzonderingen, zoals bijvoorbeeld het eiland Ouessant, na) lid van een openbaar instituut voor intergemeentelijke samenwerking (*établissement public de coopération intercommunale, EPCI*) met een eigen belastingstelsel. Het betreft dus een groepering van gemeenten. Bepaalde gemeentelijke bevoegdheden worden op het niveau van het *EPCI* zelf uitgeoefend. Het *EPCI* oefent de betrokken bevoegdheden uit in de plaats van de gemeenten (zie namelijk artikelen L5214-16, L5215-20, L5216-5 en L5217-2 van de algemene codex van de lokale en regionale overheden (hierna: CGCT).

Er bestaan 4 soorten *EPCI* met eigen belastingstelsel: de gemeenschappen van gemeenten, de agglomeratiegemeenschappen, de stedelijke gemeenschappen en de metropolen. Op 1 januari 2017 bestonden er 14 metropolen (zoals bijvoorbeeld het Europese metropool van Lille), 15 stedelijke gemeenschappen (zoals de stedelijke gemeenschap van Duinkerke), 219 agglomeratiegemeenschappen (zoals de agglomeratiegemeenschap van de *pays de Saint Omer*) en 1018 gemeenschappen van gemeenten (zoals de gemeenschap van gemeenten van *Hauts de Flandre*)⁵⁵. Er dient

---

⁵⁴ Wet nr. 2015-29 van 16 januari 2015 inzake de afbakening van regio’s, regionale en ministeriële verkiezingen en wijziging van de verkiezingskalender JORF nr. 0014 van 17 januari 2015, p,777.

⁵⁵ Statistische informatiebulletin nr. 113 van DGCL – januari 2017, 8p; beschikbaar via: <https://www.banatic.interieur.>

eveneens te worden gewezen op het feit dat de gemeentelijke samenwerking ook wordt nagestreefd in het kader van de vereniging van gemeenten (art. L5212-1 CGCT).

Als gevolg van de decentralisatie oefenen regionale en lokale overheden in Frankrijk bevoegdheden uit, maar in de Grondwet worden deze niet verder gepreciseerd. De Grondwet bepaalt dat “de wet de grondbeginselen bepaalt: (...) van het vrije bestuur van de lokale en regionale overheden, van hun bevoegdheden en van hun middelen” (art. 34 van de Franse Grondwet). De wetgever heeft meermaals ingegrepen om de bevoegdheden van deze autoriteiten aan te passen (bijvoorbeeld met de *NOTRe-wet, la loi portant sur la Nouvelle Organisation Territoriale de la République*, die in 2015 werd aangenomen)⁵⁶.

Tegelijkertijd zijn er ook vertegenwoordigers van de staat op het regionale en lokale niveau: de prefecten. Meer bepaald zijn er prefecten van de departementen en prefecten van de regio's. De Grondwet bepaalt dat “in de territoriale gemeenschappen van de Republiek, de vertegenwoordiger van de staat, die elk lid van de regering vertegenwoordigt, verantwoordelijk is voor de nationale belangen, het administratief toezicht en de eerbiediging van de wet” (art. 72, laatste alinea). In dit verband zorgt hij voor de controle op de wettigheid van daden van de lokale en regionale autoriteiten. Deze autoriteiten maken hem de administratieve rechtshandelingen over die zij aannemen. Indien de prefect van oordeel is dat een van deze rechtshandelingen onwettig is, kan hij de zaak aanhangig maken bij een administratief rechtscollege, bij wijze van een prefectorale verwijzing, om de nietigverklaring van de rechtshandeling te vorderen. Hij kan de rechtshandeling echter niet zelf nietig verklaren.

Gelet op de complexiteit van de administratieve organisatie, die overigens verband houdt met de structurele verschillen tussen de Belgische en de Franse staat, is er nood aan verschillende samenwerkingsverbanden. De oprichting van **beide Frans-Belgische EGTS'en** is in dit opzicht een sterk positief gegeven: het bestuur van deze EGTS'en verenigt alle bevoegde autoriteiten en zorgt voor een structurering van de Frans-Vlaamse bestuursrelaties in de grensoverschrijdende samenwerking.⁵⁷ Zij kunnen dan ook absoluut dienen als **overlegplatform voor de realisatie van het grensoverschrijdend natuurproject** tot herstel en bescherming van de duinen tussen Dunkerque en Westende.

---

⁵⁶ Wet nr. 2015-991 van 7 augustus 2015 inzake de nieuwe territoriale organisatie van de Republiek, JORF nr. 0182 van 8 augustus 2015, p. 13705.

⁵⁷ VLAAMSE REGERING, “Strategienota Frankrijk”, 2008, 10-11.

Organogram van de Belgische staatsstructuur

Niveau	Bevoegdheden	Macht	Orgaan
<p style="text-align: center;"><u>Federaal</u></p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Justitie; • leger, politie, staatsveiligheid; • buitenlandse zaken; • sociale zekerheid (werkloosheid, pensioenen, kinderbijslag, arbeidsongeschiktheids-, ziekteverzekering) en de grote wetten m.b.t. sociale zekerheid • de staatsschuld, het monetaire beleid, het prijzen- en inkomensbeleid, de bescherming van de spaartegoeden; 	Wetgevende macht	Kamer van Volksvertegenwoordigers + Senaat (+ Koning)
	<ul style="list-style-type: none"> • burgerlijk recht en handelsrecht, arbeidsrecht, fiscaal recht; • immigratie (verblijfsrecht); • kernenergie; • overheidsbedrijven zoals de NMBS en BPost; • de federale culturele en wetenschappelijke instellingen, ... <p>De federale overheid neemt ook alle verantwoordelijkheid waar van België en haar gefedereerde entiteiten t.a.v. de</p>	Uitvoerende macht	Federale Regering (+ Koning)

	<p>Europese Unie en de NAVO.</p> <p>De federale overheid is tevens residuair bevoegd voor alles dat niet uitdrukkelijk tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen en Gewesten behoort.</p>				
<p>3 Gewesten</p> <div data-bbox="108 1256 288 1440"> <p>Vlaams Gewest De provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant</p> </div> <div data-bbox="108 1496 288 1680"> <p>Waals Gewest De provincies Waals-Brabant, Luik, Luxemburg, Namen en Henegouwen</p> </div> <div data-bbox="108 1736 288 1919"> <p>Brussels Hoofdstedelijk Gewest Het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad (19 gemeenten)</p> </div>	<p>De gewesten zijn exclusief en autonoom bevoegd voor plaatsgebonden aangelegenheden, zoals ruimtelijke ordening en stedenbouw, economie, werkgelegenheid, landbouw, openbare werken, vervoer (gedeeltelijk), toerisme, energie, milieu, bevaarbare waterwegen, buitenlandse handel, etc.</p>	<p>Wetgevende macht</p>	<p>Vlaams Parlement</p>	<p>Waals Parlement</p>	<p>Brussels Hoofdstedelijk Parlement</p>
		<p>Uitvoerende macht</p>	<p>Vlaamse Regering</p>	<p>Waalse Gewestregering</p>	<p>Brussels Hoofdstedelijke Gewestregering</p>

<p><u>3 Gemeenschappen</u></p> <p>Vlaamse Gemeenschap Het Vlaamse Gewest + de Nederlandstalige instellingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest</p> <p>Franse Gemeenschap Het Waalse Gewest (zonder het Duitse taalgebied) + de Franstalige instellingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest</p> <p>Duitstalige Gemeenschap De gemeenten Amel, Büllingen, Burg-Reuland, Bütgenbach, Eupen, Kelmis, Lontzen, Raeren en Sankt-Vith</p> 	<p>De gemeenschappen zijn exclusief en autonoom bevoegd voor persoonsgebonden aangelegenheden zoals onderwijs, welzijn, sport, media en cultuur.</p>	Wetgevende macht	Vlaams Parlement	Parlement van de Franse Gemeenschap	Parlement van de Duitstalige Gemeenschap
		Uitvoerende macht	Vlaamse Regering	Regering van de Franse Gemeenschap	Regering van de Duitstalige Gemeenschap
<p><u>Gemeenschaps-commissies (Brussel)</u></p>	<p>Zie boven (stemt overeen met gemeenschapsbevoegdheden)</p>	Wetgevende macht	Vergadering Vlaamse Gemeenschapscommissie ('VGC')	Vergadering Franse Gemeenschapscommissie ('CoCof')	Vergadering Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie ('GGC')
		Uitvoerende macht	VGC	CoCof	GGC

<p><u>10 Provincies</u></p> 	<p>De provincies zijn bevoegd voor de regeling van de provinciale belangen, met name:</p> <p>1° de bovenlokale taakbehartiging;</p> <p>2° ondersteunende taken op verzoek van andere overheden;</p> <p>3° het nemen van initiatieven met het oog op gebiedsgerichte samenwerking tussen besturen in een regio, met inbegrip van samenwerkingsverbanden met of zonder rechtspersoonlijkheid;</p> <p>4° de bevoegdheden die hen door of krachtens de wet of het decreet zijn toevertrouwd.</p>	<p>Wetgevende macht</p>	<p>Provincieraad</p>
<p><u>589 Gemeenten</u></p> 	<p>De gemeenten beogen om op het lokale niveau bij te dragen tot het welzijn van de burgers en tot de duurzame ontwikkeling. Ze zijn bevoegd voor de aangelegenheden van gemeentelijk belang voor de verwezenlijking waarvan ze alle initiatieven kunnen nemen.</p> <p>De gemeenten oefenen ook de bevoegdheden uit die hen door of krachtens de</p>	<p>Wetgevende macht</p>	<p>Gemeenteraad</p>
		<p>Uitvoerende macht</p>	<p>College van Burgemeester en Schepenen</p>

	wet of het decreet zijn toevertrouwd.		
--	--	--	--

Organogram van de Franse staatsstructuur

De bevoegdheidsverdeling in Frankrijk is complex en evolueert voortdurend. Het schematisch overzicht van de bevoegdheidsverdeling tussen de staat en de plaatselijke overheden is opgesteld en wordt regelmatig bijgehouden door het ministerie bevoegd voor lokale en regionale overheden.⁵⁸

	Gemeenten (of EPCI)	Departementen	Regio's	Staat
Toerisme	De gemeente kan, door overleg met de gemeenteraad, een toeristenbureau oprichten en de status hiervan bepalen (bevoegdheid ten laatste op 1 januari 2017 van rechtswege overgedragen aan alle EPCI's).	<ul style="list-style-type: none"> • Stelt het departementele toeristische plannings-schema op. • Creëert de departementele commissie voor toerisme en vertrouwt deze het gehele of gedeeltelijke toerismebeleid toe. • Richt een departementeel plan op van wandelroutes en een departementeel plan van routes voor gemonitoriseerde uitstappen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bepaalt middellange-termijn doelstellingen van regionale toerismeontwikkeling. • Coördineert publieke en particuliere initiatieven op vlak van toerismeontwikkeling, -bevordering en -informatie. • Legt het statuut vast van de regionale commissie voor toerisme dat het regionaal schema voor toerisme en recreatie uiteenzet. 	Bepalen en implementeren van het nationaal toeristisch beleid.
Stadsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Stadscontract • Ontwikkeling op intergemeentelijk niveau voor gebieden met een of meer prioriteitsgebieden onder stadsbeleid. 	Stadscontract	<ul style="list-style-type: none"> • Stadscontract • Deelname aan financiering en het kapitaal van regionale beleggingsmaatschappijen met als doel de herstructurering, ontwikkeling en ordening van stedelijke gebieden in moeilijkheden. • Ondersteuning aan stedelijk beleid en stedelijke vernieuwing. 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiering van stedelijke vernieuwingsprogramma's door het Nationaal Agentschap voor Stedelijke Vernieuwing in wijken met de belangrijkste stedelijke disfuncties. • Oprichten van stadscontracten; politieke subprefecten van de stad.
Stedenbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling van het schema voor territoriale coherentie, het lokale stadsplan of de gemeentelijke kaart. • Uitgifte van bouwvergunningen en andere vergunningen voor gemeenten met een lokaal stadsplan of een gemeentelijke kaart. • Stedelijk voorkeursrecht. • Uitgestelde plangebieden. 	Afbakening van de interventieperimeter voor de bescherming en verbetering van voorstedelijke landbouw- en natuurgebieden en uitoefening van het voorkeursrecht in de perimeter (rechtstreeks of via SAFER).	Vorbereiding in samenhang met de staat van het masterplan van de regio Ile-de-France SDRIF (goedkeuring door de staat).	<ul style="list-style-type: none"> • Specifieke bevoegdheden om schéma de cohérence territoriale ('SCOT') en plan local d'urbanisme ('PLU') te wijzigen. • Kwalificatie van projecten van algemeen belang en lijst van activiteiten van nationaal belang.

⁵⁸ Schematisch overzicht van 31 augustus 2015, beschikbaar op: http://www.collectivites-locales.gouv.fr/files/files/Annexe_1_Tableau_des_compétences_Communes_Departements_Regions_14012016.pdf

	<ul style="list-style-type: none"> • ZAC (gecoördineerde ontwikkelingszone). • Overeenkomst van gemeenten of <i>EPCI</i> over de oprichting van de departementale interventieperimeter ter bescherming en verbetering van voorstedelijke landbouw- en natuurgebieden. • Afbakening van de interventieperimeter ter bescherming en verbetering van de voorstedelijke landbouw- en natuurgebieden. 			<ul style="list-style-type: none"> • Uitgifte van bouwvergunningen en andere grondgebruikvergunningen (exclusief 'PLU' en gemeentelijke kaarten of specifieke gevallen). • Geconsolideerde ontwikkelingsgebied (in activiteiten van nationaal belang). • Uitgestelde ontwikkelingszones. • Ontwikkeling en goedkeuring van de territoriale richtlijnen voor duurzame ordening en ontwikkeling (DTADD). • Medewerking aan de opstelling en goedkeuring van het masterplan van de regio Ile-de-France (SDRIF). • Wijziging door decreet van de departementale interventieperimeter ter bescherming en verbetering van voorstedelijke landbouw- en natuurgebieden (in geval van vermindering).
Landelijke inrichting, planning en ruimtelijke ordening	<p>L. 1111-2 van de CGCT: "De gemeenten, de departementen en de regio's regelen de zaken aangaande hun bevoegdheden door hun beraadslagingen. <i>Zij hebben een concurrerende bevoegdheid met de staat voor administratie en ruimtelijke ordening, (...) en voor de verbetering van de leefomgeving (...)</i>"</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling en goedkeuring van intergemeentelijke ontwikkelingshandvesten. • Regionaal plan voor inrichting, duurzame ontwikkeling en territoriale gelijkheid. 	<p>L. 1111-2 van de CGCT: "De gemeenten, de departementen en de regio's regelen de zaken aangaande hun bevoegdheden door hun beraadslagingen. <i>Zij hebben een concurrerende bevoegdheid met de staat voor administratie en ruimtelijke ordening, (...) en voor de verbetering van de leefomgeving (...)</i>"</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oprichting van een programma ter ondersteuning van landelijke uitrusting. • Regionaal plan voor inrichting, duurzame ontwikkeling en territoriale gelijkheid (samenhang met de wegen en digitale infrastructuur). 	<p>L. 1111-2 van de CGCT: "De gemeenten, de departementen en de regio's regelen de zaken aangaande hun bevoegdheden door hun beraadslagingen. <i>Zij hebben een concurrerende bevoegdheid met de staat voor administratie en ruimtelijke ordening, (...) en voor de verbetering van de leefomgeving (...)</i>"</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goedkeuring van het project van de CPER. • Ontwikkeling van interregionale plannen voor kust- en berggebied. • Uitoefening van alle of een deel van de bevoegdheden van de interministeriële beheersmissies. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het ruimtelijk orderingsbeleid wordt op nationaal niveau bepaald door de staat na overleg met lokale overheden en hun groeperingen. • Plan van collectieve diensten. • CPER • Regionaal plan voor inrichting, duurzame ontwikkeling en territoriale gelijkheid (samenhang met ontwikkeling).

			<ul style="list-style-type: none"> • Regionaal plan voor inrichting, duurzame ontwikkeling en territoriale gelijkheid (ontwikkeling). 	
Milieu en erfgoed	<p>Natuurgebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie van natuurlijk erfgoed. • Oprichting van zones voor de bescherming van architectonisch en stedelijk erfgoed (ZPPAU). 	<p>Natuurgebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie van natuurlijk erfgoed. • Departementeel plan van wandelroutes. • Departementeel plan voor gemotoriseerde uitstappen. • Departementeel plan van gebieden, locaties en routes voor sporten in de natuur. • Gevoelige natuurgebieden. • Voorstedelijk landbouw- en natuurgebied. 	<p>Natuurgebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sturen van natuurlijke erfgoedinventarissen en het realiseren van lokale inventarissen. • Regionale natuurparken (indeling via decreet). • Regionale associaties voor natuurgebieden (erkenning voor een bepaalde periode verleend door de regio en door de staat). • Regionale natuurreservaten en natuurreservaten van de territoriale gemeenschap van Corsica. • Gezamenlijke ontwikkeling tussen regio en staat van het regionaal plan inzake ecologische coherentie, tot de inwerkingtreding van het Schéma régional d'aménagement, de développement durable et d'égalité des territoires ('SRADDET') uitsluitend van toepassing op de regio en die het Schéma régional du climat, de l'air et de l'énergie ('SRCAE') zal integreren. 	<p>Natuurgebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpen, stimuleren en evalueren van de natuurlijke erfgoedinventarissen. • Nationale natuurparken. • Natuurlijke mariene parken. • Indeling van regionale natuurparken. • Nationale natuurlijke reserves. • Inschrijving en indeling op de lijst van natuurmomenten en plaatsen. • Beschermende bossen. • Prefectorale besluiten voor biotoopbescherming. • Bescherming van beschermde soorten. • Gezamenlijke ontwikkeling tussen regio en staat van het regionaal plan inzake ecologische coherentie.
Havens, waterwegen en zeeverbindingen	<ul style="list-style-type: none"> • Politie van de gemeenschappelijke zeehavens. • Recreatiehavens: creatie, ontwikkeling en operatie. • Commerciële visserij- en vissershavens overeenkomstig artikel L5314-4 van het Wetboek van vervoer en beheer. • Departementele handels- en vissershavens die overeenkomstig artikel 22 van de wet van 7 augustus 2015 uiterlijk op 1 januari 2017 zijn overgedragen. • Binnenlandse havens waarvan zij eigenaar zijn of worden overeenkomstig artikel 	<ul style="list-style-type: none"> • Mogelijkheid om eigendom van het openbare riviergebied over te dragen. • Ontwikkeling, onderhoud en exploitatie van niet-navigeerbare rivieren, kanalen, meren en waterlichamen die aan de departementen worden overgedragen. • Creatie, ontwikkeling en exploitatie van niet-overgedragen maritieme, commerciële en vissershavens (L5314-3 van het Wetboek van vervoer en artikel 22 van de wet van 7 augustus 2015). 	<ul style="list-style-type: none"> • Oprichting van kanaal en rivierhavens; ontwikkeling en exploitatie van binnenwateren en rivierhavens. • Steun voor vernieuwing en modernisering van de kustvisserijvloot en voor bedrijven van de mariene aquacultuur. • Creatie, ontwikkeling en exploitatie van commerciële zeehavens. • Ontwikkelen en exploiteren van de commerciële vis- en vissershavens die 	<ul style="list-style-type: none"> • Creatie, ontwikkeling en exploitatie van zelfstandige havens en havens van nationaal belang. • Politie voor het behoud van het openbare domein van de rivier, het navigatiebeleid en de definitie van veiligheidsvoorschriften voor alle havens, waterwegen en grachten. • Grote bevaarbare waterwegen.

	<p>32 van de wet nr. 2004-809 van 13 augustus 2004 ten betreffende de lokale vrijheden en verantwoordelijkheden: creatie, ontwikkeling en exploitatie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dienstverlening aan kusteilanden die tot de gemeente behoren. • Mogelijkheid om overdracht van eigendom van het publieke domein van de rivier en binnenhavens te verkrijgen en de ontwikkeling en exploitatie van dit domein en van deze havens. 	<ul style="list-style-type: none"> • Creatie, ontwikkeling en exploitatie van maritieme havens waarvan plezier de voornaamste activiteit is (artikel L5314-2 van het Wetboek van vervoer). • Creatie, ontwikkeling en exploitatie van de overgedragen binnenhavens, overeenkomstig wet nr. 2004-89 van 13 augustus 2004. • Politie van departementale zeehavens. • Steun voor ontwikkelingswerk in verband met mariene gewassen. 	<p>overeenkomstig artikel L5314-1 van het Wetboek van vervoer zijn overgedragen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Departementale commerciële en vissershavens die in het kader van artikel 22 van de wet van 7 augustus 2015 op 1 januari kunnen worden overgedragen. • Experimenteren van de overdracht van de ontwikkeling, onderhoud van havens van nationaal belang en commerciële vissershavens. • Mogelijkheid om eigendom van het openbare riviergebied over te dragen. • Ontwikkeling, onderhoud en exploitatie van de overgedragen waterlopen, kanalen, meren en waterlichamen. • Organisatie van de dienstverlening aan de eilanden, tenzij het eiland tot een continentale gemeenschap behoort. 	
--	--	--	---	--

3. TERRITORIALE EN POLITIEKE VERWEVENHEID

Wat betreft de reeds bestaande organisaties die in acht moeten worden genomen in het proces van grensoverschrijdende samenwerking tussen Frankrijk en België, is ook de *Pôle métropolitain Côte d'Opale* (PMCO) vermeldenswaardig⁵⁹. De PMCO is een structuur die 15 gemeenschappen van gemeenten en agglomeratiegemeenschappen, de stedelijke gemeenschap van Dunkerque en het departement en de regio samenbrengt, waarvan het grondgebied tevens overlapt met het projectgebied aan Franse zijde⁶⁰. Het rode gebied op de kaart vormt de *Communauté urbaine de Dunkerque* die deel uitmaakt van deze *Pôle métropolitain*. De voorzitter van de *Pôle métropolitain* is Patrice Vergriete, tevens voorzitter van de *Comité urbaine de Dunkerque* en burgemeester van Dunkerque. De **TECT Flandre-Côte d'Opale** is tevens een partnerinstelling van de *Pôle métropolitaine*. De werkhema's van de *Pôle métropolitain Côte d'Opale* zijn planning, transport en mobiliteit, gezondheid, hoger onderwijs, economische ontwikkeling en het **leefmilieu** (waaronder erosie, het beheer van de kustzone en water).

De **tegenhangers aan Vlaamse zijde** zijn het Westhoekoverleg en de West-Vlaamse-Intercommunale (WVI).

Het **Westhoekoverleg** is een feitelijk samenwerkingsverband en overlegplatform van de achttien Vlaamse steden en gemeentes van de Westhoek (Alveringen, De Panne, Diksmuide, Heuvelland, Houthulst, Ieper, Koekelare, Koksijde, Kortemark, Langemark-Poelkapelle, Lo-Reninge, Mesen, Nieuwpoort, Poperinge, Veurne, Vleteren, Wervik en Zonnebeke). Het Westhoekoverleg richt zich ook op het thema grensoverschrijdende samenwerking. Het is tevens vertegenwoordigd in de EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale en (deels) in de EGTS Eurometropool.⁶¹ Het overlegplatform werkt samen op basis van een samenwerkingsprotocol goedgekeurd door de achttien gemeenteraden. Hun vier centrale doelstellingen zijn de volgende:

1. het Westhoekoverleg groepeerde de Westhoekgemeenten. Het Westhoekoverleg structureert en onderbouwt intergemeentelijke samenwerking in de Westhoek;
2. het Westhoekoverleg ondersteunt en begeleidt de Westhoekgemeenten. Het Westhoekoverleg creëert hiertoe een eigen aanbod en beantwoordt aan de vragen van de gemeenten;
3. het Westhoekoverleg verdedigt de belangen van de Westhoekgemeenten ten aanzien van derden;

⁵⁹ Voor meer info over de *Pôle métropolitain Côte d'Opale*, zie: <http://www.poles-metropolitains.fr/presentation-des-poles/item/11-cote-dopale>.

⁶⁰ PMCO is opgericht op basis van een vroegere gemengde unie, de gemengde unie van de Côte d'Opale, die in 2012, 2013 in een grootstedelijk centrum werd omgezet.

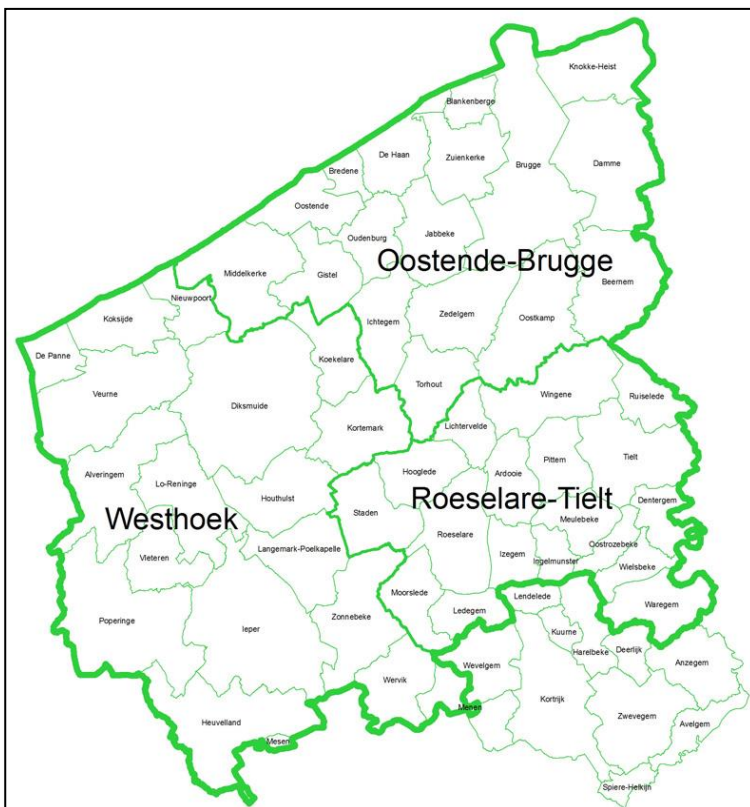
⁶¹ Voor meer info, zie: <http://www.westhoekoverleg.be/nl/westhoekoverleg/algemeen/>.

4. het Westhoekoverleg is het overlegforum waarin de achttien gemeenten en de Provincie West-Vlaanderen elkaar ontmoeten voor de aansturing en opvolging van de streekwerking van de Westhoek.

De **West-Vlaamse Intercommunale (WVI)** is een dienstverlenende vereniging die 54 gemeentes bijstaat bij het vervullen van hun taken en is ontstaan door de fusie van drie intercommunales.⁶² De werkhema's van het WVI spitsen zich o.a. toe op advies en studies op het gebied van ruimtelijke planning, mobiliteit en GIS, advies en studies op het gebied van milieu, natuur, klimaat en energie, Europese subsidieprojecten en het ondersteunen van regiowerking en grensoverschrijdende samenwerking. Het werkgebied van de WVI overlapt tevens met de 18 gemeentes van de Westhoek.

Niet onbelangrijk is dat de WVI aan de wieg stond van de **oprichting van de twee Frans-Belgische EGTS'en**. De WVI-verantwoordelijke voor grensoverschrijdende samenwerking, mevr. Katarina De Fruyt, is dan ook tevens de Vlaamse co-directrice van de EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte-d'Opale. Eventuele verdere contacten naar deze EGTS kunnen dan ook via haar worden ondernomen. Het interview met haar is als bijlage bij dit rapport toegevoegd.

Overzichtskartaal werkgebied van de WVI (bron: <http://www.wvi.be/nl>)

⁶² Tevens deelnemer van het LIFE+ 'FLANDRE'-project.

Voor meer info, zie: <http://www.wvi.be/nl>.

VI. RECHTSPERSOONLIJKHEID

In dit onderdeel wordt er aandacht besteed aan de **voor- en nadelen** van het bezitten van **rechtspersoonlijkheid** voor het grensoverschrijdend natuurpark.

Rechtspersonen zijn in beginsel volledig handelingsbekwaam. Dit houdt in dat je door het hebben van rechtspersoonlijkheid wordt ingeschakeld in het rechtsverkeer. De rechtspersoonlijkheid kan dan bijvoorbeeld optreden om de rechten van de leden voor de rechtbanken te verdedigen. Een belangrijke beperking op de volledige rechtsbekwaamheid van rechtspersonen, is het beginsel van de wettelijke specialiteit. Dit beginsel houdt in dat een rechtspersoon enkel drager kan zijn van rechten en plichten in de mate dat de aangegane verbintenissen verenigbaar zijn met het werkterrein dat de wetgever voor de betreffende categorie van rechtspersonen heeft voorbehouden.

In de publiekrechtelijke sfeer bestaat er in België bijvoorbeeld de **n.v. van publiekrecht**, de **publiek-publieke samenwerking** en de **publiek-private samenwerking**. In Frankrijk bestaat er o.a. de **syndicat mixte fermé** en de **syndicat mixte ouvert**, een soort intercommunale samenwerkingsvorm niet beperkt tot het verenigen van gemeentes aangezien ook andere publiekrechtelijke instellingen kunnen toetreden. Op Europees niveau bestaat er o.a. de **Europese groepering voor territoriale samenwerking** of kortweg de 'EGTS' die eveneens *an sich* rechtspersoonlijkheid heeft op basis van art. 1.3 van de EGTS-verordening. Voor al deze publiekrechtelijke rechtspersonen geldt dezelfde regel: het is de van toepassing zijnde regelgeving die de fiscale en boekhoudkundige verplichtingen beheerst.

Nemen we bijvoorbeeld de **EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale**⁶³ en de **EGTS Eurometropool**. De statutaire zetel van beide EGTS'en ligt in Frankrijk en het is bijgevolg deze regelgeving die subsidiair van toepassing is (zie art. 2.1, c) EGTS-verordening).

Een van de mogelijke voordelen van het bezitten van rechtspersoonlijkheid in de publiekrechtelijke sfeer, is het feit dat de samenwerking op die manier meer **formeel** wordt en je het 'vrijblijvende' terrein verlaat. Een **samenwerking** tussen de verschillende actoren verenigd in de rechtspersoon wordt vergemakkelijkt, aangezien bv. vertegenwoordigers van verschillende overheden samenkomen zonder overdracht van bevoegdheden, maar deze kunnen wel m.b.t. specifiek afgebakende vraagstukken voorafgaandelijk mandaat krijgen van de respectieve overheden tot het nemen van bindende besluiten. Bovendien wordt ook het hebben van en de toegang tot **structurele gemeenschappelijke financiële middelen** eenvoudiger (structurele bijdragen van lidgelden, gemeenschappelijke goedkeuring van een begroting en openen van een eigen bankrekening). Een ander voordeel is dat je vanuit eigen naam van de rechtspersoon **promotie** en reclame kan voeren.

---

⁶³ Dit is de EGTS die overlapt met het territorium van het Life+ 'FLANDRE' project.

Nadelig zijn dan weer de **administratieve, fiscale en boekhoudkundige verplichtingen** die samengaan met het bezitten van rechtspersoonlijkheid, zoals de verplichting tot het bijhouden van een **balans** en het presenteren van een **jaarrekening** die in bepaalde gevallen openbaar moet worden gemaakt. Voor de toepasselijke Belgische boekhoudkundige verplichtingen kan er worden verwezen naar art. I.5 (Boek I) van het Wetboek Economisch Recht en de artikelen III.82 t.e.m. III.95 (Boek III) van het Wetboek Economisch Recht. Voor de *syndicat mixte ouvert* kan er worden verwezen naar de Franse *Code général des collectivités territoriales* en voor de EGTS naar de artikelen 6 en 11 van de EGTS-verordening.

Een ander nadeel zou **verregaande formalisering (van de besluitvorming)** kunnen zijn, dat het risico in zich draagt van immobilisme en/of tijdverlies. Indien de partijen met dit gegeven van bij het begin van de samenwerking rekening houden, kan dit uiteraard **vermeden** worden door het oprichten van een grensoverschrijdende structuur met eenvoudig organigram.

VII. OVERZICHT VAN DE BESCHIKBARE JURIDISCHE INSTRUMENTEN VOOR DE GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

In dit deel wordt er een **overzicht van de beschikbare juridische instrumenten voor grensoverschrijdende samenwerking** gegeven, waarbij er telkens een beknopte omschrijving volgt van de kenmerken (doel, deelnemers/ organisatie-structuur, rechtsvorm, gevolgen). In een eerste deel worden de juridische vormen van samenwerking zonder rechtspersoonlijkheid uiteengezet. In een tweede deel worden drie vormen van samenwerking met rechtspersoonlijkheid behandeld, hierbij zullen de BGTS, het LSGS en de EGTS aan bod komen.

M.b.t. de EGTS zullen de reeds bestaande EGTS'en in België worden geanalyseerd. Hierbij worden de evaluatiegegevens van de uitvoering van deze bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsvormen (meerwaarde, knelpunten) onder de loep genomen, in het bijzonder de EGTS Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai tussen Frankrijk en België, de EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale tussen Frankrijk en België en de EGTS Linieland van Waas en Hulst tussen België en Nederland. Tot slot verdient de EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour ook bijzondere aandacht, aangezien deze EGTS werd opgericht louter voor het beheer van twee Frans-Italiaanse natuurparken.

1. SAMENWERKINGMODALITEITEN DIE DE OPRICHTING VAN EEN INSTELLING MET RECHTSPERSONLIJKHEID NIET BEHOEVEN

Het is mogelijk om een internationale overeenkomst of een niet-conventionele handeling aan te nemen die zich toelegt op de voorgestelde samenwerking of om deze in een bestaand kader te plaatsen dat is opgericht door reeds bestaande internationale regelgeving.

1.1. Het aannemen van een specifiek wettelijk kader voor de voorgestelde samenwerking

Hier heeft de belangrijkste keuze die door de auteurs van het document zal moeten worden gemaakt betrekking op het al dan niet bindend karakter van het instrument. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen verdragen met een bindend karakter en niet-conventionele handeling zonder bindend karakter. De termen die in het instrument worden opgenomen en omstandigheden waarin dit is opgericht, zijn bepalend voor het bindend karakter. Een gezamenlijk bericht kan dus een internationale overeenkomst vormen (*CIJ Plateau continental de la Mer Egée*, 19 december 1978). Opdat een internationaal instrument niet bindend zou zijn, moeten de auteurs hiervan erover waken dat deze wil duidelijk en uitdrukkelijk in de tekst wordt opgenomen⁶⁴. We kunnen dus wel zeggen dat een memorandum of understanding⁶⁵, de gentleman's agreement en de intentieverklaring gewoonlijk niet-conventionele gezamenlijke handelingen zijn die niet-bindend zijn.

Tot slot, nog enkele voorbeelden van intentieverklaringen tussen Belgische en Franse overheden:

- de gemeenschappelijke intentieverklaring van Vlaanderen en NPDC (1990);
- de gemeenschappelijke intentieverklaring van Vlaanderen en NPDC (2001);
- de gemeenschappelijke verklaring van Vlaanderen en NPDC inzake grensoverschrijdende samenwerking (2003);
- intentieverklaring voor de oprichting van het Eurodistrict 'Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai' (2007).

Zoals hierboven al aangehaald, mondden een aantal van deze intentieverklaringen uit in de oprichting van de twee Frans-Belgische EGTS'en.

---

⁶⁴ P. DAILLIER, M. FORTEAU, A. PELLET, "Droit international public", Paris : LGDJ, 8ème édition, 2009, 1709p., p. 422s ; P.-M. DUPUY, Y. KERBRAT., "Droit international public", Paris : Dalloz, 13ème édition, 2016, 920p., p. 430 ; J. COMBACAU, et S. SUR, "Droit international public", Paris : LGDJ, 12ème édition, 2016, 832p., p. 86s.

⁶⁵ M. SHAWN, N, "International Law", Cambridge: Cambridge University Press, 6th edition, 1542p., p. 906.

1.2. De samenwerking betrekken in een bestaand juridisch kader dat gedefinieerd wordt door internationale regelgeving

1.2.1 Verdrag van Ramsar

Het Verdrag **van Ramsar**, of in het Engels voluit de *'Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat'* werd opgemaakt op 2 februari 1971 en is een overeenkomst inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn. Op grond van deze internationale overeenkomst zijn waterrijke gebieden van internationale betekenis (*'wetlands'*) aangeduid. Het Ramsar-Verdrag biedt een **kader voor internationale samenwerking** voor wetenschappelijk onderzoek en bescherming van waterrijke gebieden. Op basis van artikel 5 van het Ramsar-Verdrag plegen de partijen onderling overleg omtrent grensoverschrijdende waterrijke gebieden en trachten zij de huidige en toekomstige beleidsvoering en regelingen betreffende het behoud van watergebieden en hun flora en fauna te coördineren en te steunen.

In België werden tot nog toe negen Ramsargebieden afgebakend:

- de Vlaamse Banken in de Noordzee;
- de IJzerbroeken te Diksmuide en Lo-Reninge;
- de Kalmthoutse Heide;
- de Schorren van de Beneden-Schelde;
- het Zwin;
- de Grotte des Émotions;
- les Hautes Fagnes;
- le Marais d'Harchies;
- la Vallée de la Haute-Sûre.

In Frankrijk werden 45 sites aangeduid. De lijst hiervan kan men terugvinden op: <http://www.ramsar.org/fr/zone-humide/france>. Enkele Ramsargebieden in Frankrijk zijn :

- Marais Audomarois,
- Baie de Somme ;
- Marais Vernier et Vallée de la Risle maritime ;
- Marais du Cotentin et du Bessin, Baie des Veys ;
- Baie du Mont Saint-Michel.

De **Vlaamse Banken in de Noordzee** (ca. 1900 ha) overlappen met het eventuele projectgebied van het LIFE+ 'FLANDRE'-project, indien men er een mariene component aan zou vastkoppelen. Aan Franse zijde is er geen Ramsar-gebied in het projectgebied van het LIFE+ 'FLANDRE'-project.

1.2.2. Biosfeerreservaten

Het wereldwijde **netwerk van biosfeerreservaten** werd in 1970 opgericht door het MAB-programma van UNESCO. Het bestaat uit reservaten (waarvan 20 sites grensoverschrijdend zijn⁶⁶) die door UNESCO erkend zijn op basis van het '*Cadre statutaire du Réseau mondial de réserves de biosphère*' (1995) die een internationaal niet-bindend statuut betreft en die door de Algemene Conferentie van UNESCO is aangenomen⁶⁷. Biosfeerreservaten zijn onder meer gericht op een combinatie van strikt beschermde gebieden met zones waarin een duurzame ruimtelijke ontwikkeling voorop wordt gesteld. In het projectgebied van het LIFE+ 'FLANDRE'-project zijn er geen bestaande biosfeerreservaten.⁶⁸

De biosfeerreservaten worden voorgedragen door de nationale overheden en blijven vallen onder soevereine bevoegdheid van de staten waar zij zich bevinden, doch, hun status wordt internationaal erkend. De aanwijzingsprocedure staat beschreven in artikel 5 van het '*Cadre statutaire du Réseau mondial de réserves de biosphère*' (1995). De aanvraagformulieren voor de erkenning van **grensoverschrijdende biosfeerreservaten** zijn online te vinden op <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/designation-process/>.

1.2.3. Conventie van Madrid: modelovereenkomsten grensoverschrijdende parken en grensoverschrijdende landschapsparken

Erkenning voor lokale actoren van het recht om grensoverschrijdende samenwerking met buitenlandse actoren te betrekken, is er deels gekomen onder impuls van de Raad van Europa,⁶⁹ door middel van de 'Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten' ('Conventie van

---

⁶⁶ <http://www.unesco.org/new/fr/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/world-network-wnbr/>

⁶⁷ M. COHENDET, M. PRIEUR, J. MAKOWIAK, J. BETAÏLLE, H. DELZANGLES, P. STEICHEN, *Droit de l'environnement*, Paris: Dalloz, collection Précis, 7ème édition, 1228p., p. 399.

⁶⁸ Het Franse 'Marais Audomarois' is zowel een Ramsar-gebied als biosfeerreservaat en bevindt zich onder het projectgebied.

⁶⁹ <http://www.coe.int/>, hierbij moet eraan herinnerd worden dat de Raad van Europa een intergouvernementele organisatie is die niet mag worden verward met de Raad van de Europese Unie en de Europese Raad.

Madrid', gesloten op 21 mei 1980 te Madrid in de schoot van de Raad van Europa)⁷⁰. De Conventie van Madrid verzoekt de lidstaten om de samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten die onder de bevoegdheid van andere staten vallen⁷¹ te bevorderen en te vergemakkelijken door in de mate van het mogelijke de juridische, administratieve of technische moeilijkheden die de ontwikkeling en de werking van de grensoverschrijdende samenwerking kunnen belemmeren, te schrappen.⁷²

Op het eerste zicht lijken de bepalingen van het Verdrag van Madrid eerder van bemoedigende aard. Artikel 2 beperkt de materiële werkingssfeer echter door te bepalen dat grensoverschrijdende samenwerking zoals omschreven in de conventie wordt uitgeoefend "binnen de bevoegdheid van de territoriale gemeenschappen of autoriteiten zoals die wordt bepaald door de nationale wetgeving" van elke staat. Terwijl de ontwikkeling van grensoverschrijdende samenwerking wordt bevorderd, laat de Conventie van Madrid de staten toe om de bevoegdheid inzake de "territoriale gemeenschappen of autoriteiten" uit te sluiten, waarbij bovendien een probleem in definiëring ontstaat aangezien men zich moet wenden tot de nationale wetgeving van elke staat.

In dit opzicht lijkt de Conventie van Madrid veeleer zwak, wat niet in tegenspraak is met de Raad van Europa die in een verklarend rapport aangaf dat de staten gewoon uitgenodigd zijn om initiatieven inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen en autoriteiten "aan te moedigen" en dat de Conventie zelf geen overdracht van bevoegdheden naar lokale overheden met zich meebrengt⁷³, maar dat de principes van de Conventie wel als basis kunnen dienen voor een nieuwe internationale rechtsopvatting inzake betrekkingen met buurlanden. In het licht van de diversiteit van de lokale en regionale gemeenschappen en autoriteiten in de lidstaten, in het bijzonder wat betreft de juridische en administratieve organisatie, is het duidelijk dat de Conventie van Madrid niet de ambitie heeft om alle problemen die verband houden met grensoverschrijdende samenwerking op te lossen en zich moet beperken tot het voorstellen van initiële hulpmiddelen waarmee aan de noden van een samenwerkingsverband kan worden voldaan. Dit is waarom modelovereenkomsten en -statuten in de bijlage van de Conventie zijn opgenomen die aan verschillende situaties kunnen worden aangepast. Op die manier drukken de staten hun wens uit om geleidelijk de eerste

---

⁷⁰ Europese Kaderovereenkomst van 21 mei 1980 inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, gesloten te Madrid in de schoot van de Raad van Europa. Vlaams goedkeuringsdecreet: Decreet van de Vlaamse Raad van 18 december 1986 houdende goedkeuring van de Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, en de bijlage, opgemaakt te Madrid op 21 mei 1980 in de schoot van de Raad van Europa, 136 (1985-1986). Zie de website van de Raad van Europa voor meer info m.b.t. deze Kaderovereenkomst: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/106>.

⁷¹ Art. 1 Conventie van Madrid

⁷² Art. 4 Conventie van Madrid

⁷³ Rapport van toelichting van het Europees overzichtskader op de grensoverschrijdende samenwerking van de territoriale gemeenschappen of besturen, Raad van Europa, Reeks van de Europese Verdragen, nr. 106, p.2.

instrumenten die voortvloeien uit het Verdrag te ontwikkelen. We kunnen daarom het triggerende aspect van de Conventie toejuichen die het mogelijk heeft gemaakt om de psychologische belemmering voor intra-statelijke samenwerking te verbreken.⁷⁴

Het eerste Aanvullend Protocol⁷⁵ gaat veel verder in de oprichting van een echt recht op samenwerking voor de territoriale gemeenschappen en autoriteiten van de staten te erkennen. Artikel 1 van het Aanvullend Protocol bepaalt: *“elke Overeenkomstsluitende partij erkent en eerbiedigt het recht van territoriale gemeenschappen en autoriteiten binnen haar rechtsmacht [...] om overeenkomsten tot grensoverschrijdende samenwerking te sluiten, met territoriale gemeenschappen of autoriteiten van andere staten op vergelijkbare beleidsterreinen, overeenkomstig de in hun regelgeving neergelegde procedures, conform het nationale recht en voor zover deze overeenkomsten in overeenstemming zijn met de internationale verplichtingen van deze Partij.”*

Deze essentiële bijdrage wordt aangevuld met artikel 3 dat het recht verleent aan territoriale gemeenschappen en autoriteiten om een grensoverschrijdend samenwerkingsorgaan op te richten met of zonder rechtspersoonlijkheid. Het Protocol specificeert evenwel dat elke grensoverschrijdende samenwerkingsovereenkomst alleen de entiteit die de overeenkomst heeft gesloten, bindt en aldus de verantwoordelijkheid van de staat niet in het gedrang brengt.⁷⁶ Voorts bepaalt het Protocol het materiële toepassingsgebied die door de Conventie wordt gedefinieerd en voegt daaraan toe dat de samenwerking alleen kan worden uitgeoefend in de “gemeenschappelijke” bevoegdheden⁷⁷ van territoriale gemeenschappen of autoriteiten. Hieruit kan worden afgeleid dat de Conventie geen grensoverschrijdende samenwerking voorziet als nieuwe bevoegdheid, maar als “een manier om lokale bevoegdheden uit te oefenen”.⁷⁸

In dit opzicht lijkt het dat het Protocol tegenstrijdigheden bevat aangezien territoriale gemeenschappen of autoriteiten niet langer uitdrukkelijk zouden moeten worden gemachtigd door de nationale wetgeving om grensoverschrijdende samenwerking aan te gaan, aangezien de grensoverschrijdende samenwerking geen nieuwe bevoegdheid is, maar gewoonweg een manier om bevoegdheden uit te oefenen, of anders gezegd een procedure. Dit kan aanzienlijke gevolgen

---

⁷⁴ S. JOLIVET, *La conservation de la nature transfrontalière*, coll. Bibliothèque des thèses, MARE & MARTIN, Paris, 2015, p. 332.

⁷⁵ Eerste Aanvullend Protocol bij de Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, ondertekend in Straatsburg op 9 oktober 1995 en in werking getreden op 1 december 1998.

⁷⁶ Art.1 §2 van het Eerste Aanvullend Protocol.

⁷⁷ *Ibid.* Art. 1.

⁷⁸ B. DOLEZ, « Le Protocole additionnel à la Convention-cadre européenne sur la coopération transfrontalière des collectivités ou autorités territoriales », *RDG int. publ.* nr. 4/1996, p. 1009.

hebben indien lokale overheden, net als in Frankrijk overigens, vrij zijn om zichzelf te besturen.⁷⁹ Dit is wellicht de reden waarom deze theorie in het Franse recht niet wordt gevolgd.

Bovendien is het ontbreken van operationele bepalingen in de kaderconventie niet opgelost door inmenging van het protocol, waarbij staten verplicht zijn om bilaterale afspraken te maken omtrent de dekking⁸⁰, teneinde de reikwijdte van de Conventie van Madrid te verduidelijken op niveau van bijzondere samenwerking met een afgeleide grens. Bepaalde staten die partij zijn, zoals Spanje en Italië⁸¹, hebben gebruik gemaakt van deze bepaling om een voorbehoud te formuleren⁸² waardoor de toepassing van de bepalingen van de conventie wordt onderworpen aan het sluiten van bilaterale overeenkomsten. Frankrijk heeft hetzelfde voorbehoud gemaakt vooraleer het in 1994 in te trekken.⁸³ Frankrijk ondertekende de Overeenkomst van Rome met Italië in 1993⁸⁴ en bleef na 1994 bilaterale overeenkomsten sluiten waaronder het Verdrag van Bayonne met Spanje in 1995⁸⁵, het Akkoord van Karlsruhe met Duitsland, Luxemburg en Zwitserland in 1996⁸⁶ en het Akkoord van Brussel met België in 2002 (de samenwerkingsmogelijkheden die op dit akkoord zijn gebaseerd zullen hieronder in punt 2.2 worden uiteengezet).⁸⁷⁸⁸

---

⁷⁹ Art. 72 §3 van de Franse Grondwet van 4 oktober 1958.

⁸⁰ De mogelijkheid van staten die partij zijn om bilaterale afspraken te maken over de dekking is voorzien in art. 3, §2 van de conventie.

⁸¹ Bureau van de Verdragen van de Raad van Europa, http://www.coe.int/fr/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/106/declarations?p_auth=dNDqbal0, geconsulteerd op 5 augustus 2016.

⁸² B. DOLEZ, « Le Protocole additionnel à la Convention-cadre européenne sur la coopération transfrontalière des collectivités ou autorités territoriales », *RDG int. publ.* n° 4/1996, p. 1011.

⁸³ S. JOLIVET, *La conservation de la nature transfrontalière*, coll. Bibliothèque des thèses, MARE & MARTIN, Paris, 2015, p. 334.

⁸⁴ Decreet nr. 96-8 van 2 januari 1996 inzake de bekendmaking van de Overeenkomst tussen de Regering en de Franse Republiek en de Regering van de Italiaanse Republiek inzake de grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen, ondertekend te Rome op 26 november 1993, JORF nr. 5 van 6 januari 1996, p. 227.

⁸⁵ Decreet nr. 97-322 van 2 april 1997 betreffende de publicatie van het Verdrag tussen de Franse Republiek en het Koninkrijk Spanje inzake de grensoverschrijdende samenwerking tussen lokale en regionale overheden, ondertekend te Bayonne op 10 maart 1995.

⁸⁶ Decreet nr. 97-798 van 22 augustus 1997 betreffende de publicatie van de Overeenkomst tussen de regering van de Franse Republiek, de federale regering van Duitsland, de regering van het Groothertogdom van Luxemburg en de Zwitserse Federale Raad, optredend namens de kantons van Solothurn, Basel-Stadt, Basel-Aargau en Jura, over de grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen en lokale overheidsinstanties, ondertekend te Karlsruhe op 23 januari 1996, gewijzigd bij Decreet nr. 2006-187 van 15 februari 2006, JORF nr. 45 van 22 februari 2006, p.2724.

⁸⁷ Zie ook *infra*. Decreet nr. 2003-326 van 3 april 2003 betreffende de publicatie van het culturele, linguïstieke en wetenschappelijke samenwerkingsakkoord tussen de regering van de Franse Republiek en de Vlaamse regering, getekend te Brussel op 28 september 2000, JORF nr.85 van 10 april 2003, p.6331.

⁸⁸ M. INIZAN, « Mémoire professionnel : la coopération transfrontalière », Université de Bretagne Occidentale, 2015-2016, p. 29-32.

De ‘Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten’ kan als juridische basis dienen voor onderhavige grensoverschrijdende samenwerking aangezien zowel de Franse als de Belgische staat als lid van de Raad van Europa de inhoud van deze Kaderovereenkomst hebben goedgekeurd en geratificeerd om grensoverschrijdende samenwerking te bevorderen. De kaderovereenkomst bevat een minimale regelgevende inhoud, met als bijlagen ‘modellen en ontwerpen van overeenkomsten, statuten en contracten inzake grensoverschrijdende samenwerking’.

Een van deze bijlagen zijn een aantal ‘**modellen**’ van overeenkomsten die de **bevordering en totstandkoming van grensoverschrijdende samenwerking** tot doel hebben. Tot de modelovereenkomsten’ behoren o.a. de ‘Modelovereenkomst inzake de totstandbrenging van grensoverschrijdende parken’ (model 1.9) en de ‘Modelovereenkomst inzake de totstandbrenging en het beheer van grensoverschrijdende landschapsparken’ (model 1.10).⁸⁹

Zonder hiermee te ambiëren een ‘parc naturel’ te worden in de zin van de Franse wetgeving, kunnen de bevoegde Belgische/Vlaamse en Franse overheden (op het niveau van de staat, regionaal én lokaal) d.m.v. deze door de Raad van Europa opgestelde modelovereenkomsten (al dan niet bindende) afspraken maken m.b.t. het grensoverschrijdend beheren van een natuurpark, resp. *espace naturel transfrontalier*. De naam van modelovereenkomst nr. 1.9 kan uiteraard gewijzigd worden van ‘Overeenkomst inzake de totstandbrenging van een grensoverschrijdend park’ (NL), resp. ‘*Accord portant sur la création d’un parc transfrontalier*’ (FR) naar ‘Overeenkomst inzake de totstandbrenging van een grensoverschrijdend natuurgebied’ (NL), resp. ‘*Accord portant sur la création d’un espace naturel transfrontalier*’ zodanig dat dit beter aansluit bij wat de partners van onderhavige samenwerking beogen. Hetzelfde gaat op voor modelovereenkomst nr. 1.10. ‘Overeenkomst inzake de totstandbrenging en het beheer van een grensoverschrijdend landschapspark’ (NL), resp. ‘*Accord sur la création et la gestion d’un parc rural transfrontalier*’ (FR). Ook deze naam kan desgewenst gewijzigd worden.

De **inhoud van de modelovereenkomst** kan eveneens **aangepast worden aan de noden en mogelijkheden** van de grensoverschrijdende samenwerking.

Merk op: door het ondertekenen van deze overeenkomst wordt er **géén rechtspersoonlijkheid** in het leven geroepen voor de samenwerking, maar men kan dit eventueel wel bedingen in de overeenkomst indien de projectpartners dit wensen. Hierbij zal men een keuze moeten maken tussen een Franse of een Belgische nationale rechtspersoonlijkheidsvorm (afhankelijk van de plaats waar men de maatschappelijke zetel opricht).

De officiële Franstalige versie van modelovereenkomsten 1.9 en 1.10 werd als bijlage 1 bij dit rapport gevoegd.

---

⁸⁹ Voor de Franstalige versie van de modelovereenkomsten, zie <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680078b11>.

Hieromtrent kan verder informatie worden gevraagd bij dhr. Theo WELS van de Raad van Europa die instaat voor 'Intergovernmental co-operation' van het *Committee Democratic Institutions and Governance Department, Good Governance Division (CDDG)*, die bereid is om deze optie verder te onderzoeken, evt. in samenwerking met dhr. Hans MOOREN (Benelux).

Contact:

Theo WELS (Raad van Europa – *Intergovernmental co-operation (CDDG)*)

Tel.: +33 390 21 53 04

E-mail: theo.wels@coe.int en cddg@coe.int

Web: http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/Directorate_DI/players_en.asp

Hans MOOREN (Verdragscommissie en Commissie Directiecomité Grensoverschrijdende en Interterritoriale Samenwerking)

E-mail: jmooren@benelux.int

Tot slot kan men ook wijzen op het initiatief van een ngo, de Europarc Federation, die richtsnoeren voor Natura 2000 en grensoverschrijdende natuurparken heeft ontwikkeld. Dit is echter geen op zichzelf staande juridische basis voor een grensoverschrijdende samenwerking, omdat het een 'label' betreft dat kan worden toegekend aan de deelnemende natuurparken. Meer informatie over de Europarc Federation, haar werking en de richtlijnen werd al gegeven in 'Deel III. Ondersteunende organisaties' van het rapport.⁹⁰

2. SAMENWERKINGSMODALITEITEN DIE DE OPRICHTING VAN EEN INSTELLING MET RECHTSPERSOONLIJKHEID WEL BEHOEVEN

In dit onderdeel worden de verbindende juridische instrumenten voor grensoverschrijdende samenwerking uiteengezet. Het gaat over volgende drie instrumenten: de **BGTS** van het Benelux-Verdrag (dat op vandaag nog niet bruikbaar is voor een grensoverschrijdende samenwerking tussen België en Frankrijk), de **LSGS** van het Frans-Belgisch Akkoord van Brussel en de **EGTS** van de EGTS-verordening.

---

⁹⁰ Zie ook: <http://www.europarc.org/>.

2.1. BGTS

Oorspronkelijk werd er voor het eerst op Benelux-niveau een initiatief genomen om verbindende grensoverschrijdende samenwerking tussen de Benelux-lidstaten (België, Nederland en Luxemburg) mogelijk te maken. Dit resulteerde in de Benelux-Overeenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten, ondertekend te Brussel op 12 september 1986 en in werking getreden op 22 april 1991.⁹¹ Een grensoverschrijdende samenwerking tussen België en Frankrijk op basis van dit (oude) verdrag is niet mogelijk, daar het toepassingsgebied beperkt is tot de drie Benelux-lidstaten.

Een kleine dertigtal jaar later wilde men dit Benelux-verdrag aan een actualisatie en opwaardering onderwerpen in navolging van de Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten (EGTS).⁹² Op 20 september 2014 werd het **geactualiseerde Benelux-Verdrag inzake grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking** ondertekend in Den Haag. In het kader van dit verdrag is een van de regelingen die voor grensoverschrijdende samenwerking is voorzien de Benelux Groepering voor Territoriale samenwerking (BGTS). Het herneemt de voordelen van de Europese EGTS (zie punt 2.3) zoals het bezitten van rechtspersoonlijkheid. Artikel 2 bepaalt evenwel dat de staten die aan de grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking op basis van het verdrag kunnen deelnemen de staten zijn die partij zijn bij het verdrag, zo ook voor overheidsinstanties. De buurlanden, waaronder ook Frankrijk, kunnen tot dit verdrag toetreden (art. 27). Dit verdrag is echter nog niet in werking. Het werd in België pas op 27 april 2017 geratificeerd.

De Benelux Unie wil een voortrekkersrol vervullen binnen de Europese Unie en de grensoverschrijdende samenwerking op alle niveaus versterken en verbeteren. Daartoe wordt **in principe ook grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking met de buurlanden mogelijk** gemaakt (waar dit vroeger niet mogelijk was).

Nieuwigheden van het geactualiseerde Benelux-Verdrag zijn:

---

⁹¹ Benelux-Overeenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten, ondertekend te Brussel op 12 september 1986, i.w.tr. 22 april 1991.

Er bestaat een aanvullend protocol: Protocol tot aanvulling van de Benelux-Overeenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten, ondertekend te Brussel op 12 september 1986, i.w.tr. 22 september 1998.

⁹² Verordening (EU) nr. 1302/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1082/2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS), wat de verduidelijking, vereenvoudiging en verbetering van de oprichting en werking van dergelijke groeperingen betreft, *Pb L 347*, 20 december 2013, p. 303–319.

- geografische uitbreiding tot de drie buurlanden van de Benelux (Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk);
- uitbreiding van de deelnemers tot alle regionale en centrale overheden en publieke instellingen;
- keuze van bestuursstelsel (directeur of raad van bestuur).

Op basis van artikel 1.2 van het nieuwe Benelux-Verdrag zou een grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking dus mogelijk zijn met de staten die grenzen aan het grondgebied van de lidstaten van de Benelux Unie, o.a. Frankrijk.

“Artikel 1. Grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking [Treedt in werking op een nader te bepalen tijdstip]

1 Overheden, instellingen en samenwerkingsverbanden als bedoeld in artikel 2, eerste lid, kunnen met elkaar grensoverschrijdend en interterritoriaal samenwerken met het oog op een gemeenschappelijke belangenbehartiging.

2 De grensoverschrijdende en interterritoriale samenwerking op basis van dit Verdrag vindt plaats op het grondgebied van de Lidstaten van de Benelux Unie en op dat van de Staten die grenzen aan dit grondgebied en die op grond van artikel 27 tot dit Verdrag toetreden.”

De grensoverschrijdende samenwerking (het oprichten van een BGTS) met Frankrijk is enkel mogelijk op voorwaarde dat Frankrijk op grond van artikel 27 van het nieuwe Benelux-verdrag toetreedt. Dit is echter nog niet het geval en is op dit moment **toekomstmuziek**, aangezien de ratificatieprocedure voor het nieuwe Benelux-verdrag nog lopende is. Het verdrag is op vandaag dus nog niet in werking is getreden, laat staan dat er sprake is van het toetreden van Frankrijk op basis van artikel 27 van het Benelux-verdrag.

De Benelux Unie is gericht op samenwerking op een aantal domeinen, waaronder de “samenwerking op het gebied van het milieu, de natuur, de landbouw en de natuurlijke ruimten.

De Benelux Unie stelt het realiseren van de doelstellingen een Gemeenschappelijk Werkprogramma voorop (art. 2 Beneluxverdrag).⁹³

Op Benelux-niveau zijn verder op het gebied van leefmilieu en ruimte vermeldenswaardig: de Benelux-overeenkomsten op de gebieden natuurbehoud en landschapsbescherming, jacht en vogelbescherming en de Bijzondere Commissie Ruimtelijke Ordening.

---

⁹³ Zie in dit verband het ‘Gemeenschappelijk Werkprogramma 2017-2020: <http://www.benelux.int/nl/publicaties/publicaties-overzicht/gemeenschappelijk-werkprogrammameenschappelijk-werkprogramma-2017-2020>.

De contactpersoon bij het Team Duurzame Ontwikkeling van de Benelux is **Hans Mooren** (Regentschapsstraat 39, 1000 Brussel - + 32 (0)2 519 38 43 - jmooren@benelux.int - www.benelux.int). Een interview met mr. Mooren is als bijlage toegevoegd bij het rapport.

2.2. LSGS

Het 'Akkoord tussen de regering van het Koninkrijk België, de Vlaamse Regering, de regering van de Franse Gemeenschap en de regering van het Waalse Gewest, enerzijds, en de regering van de Franse republiek, anderzijds, inzake de grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen en lokale openbare lichamen' (vaak genoemd als '**Akkoord van Brussel**') is een akkoord dat werd ondertekend op 16 september 2002 en van kracht ging op 1 januari 2005.⁹⁴ Het 'Akkoord van Brussel' verschaft een juridisch kader voor grensoverschrijdende samenwerking tussen Frankrijk en België en spitst zich in eerste instantie toe op de lokale overheden van beide landen. Het akkoord voorziet in de mogelijkheid om een nieuw type grensoverschrijdende samenwerkingsvorm op te richten, met name het '**lokaal samenwerkingsverband voor grensoverschrijdende samenwerking**', kortweg aangeduid als de '**LSGS**'. De uitwerking van een juridisch kader kon niet langer uitblijven gezien de toename van samenwerkingsverbanden in de Frans-Belgische grensstreek.

Het akkoord is van toepassing op onder meer de provincies, de gemeenten, de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, de polders en wateringen (art. 2 van het 'Akkoord van Brussel'). De lokale overheden kunnen onderling samenwerkingsovereenkomsten sluiten in die bevoegdheidsdomeinen die zij volgens het intern recht dat op hen van toepassing is, gemeenschappelijk hebben. Nieuw is dat ook de **gemeenschappen, de gewesten en de staten partij kunnen zijn in zo een grensoverschrijdend samenwerkingsverband**, om tegemoet te komen aan de problemen aangaande de verschillen tussen bevoegdheden in beide landen (al is het art. 17 van het 'Akkoord van Brussel'⁹⁵ vrij cryptisch over de mogelijkheid voor beide staten om toe te treden tot een LSGS en moet dit nog verder worden uitgeklaard). Het mogelijke onderwerp van de samenwerking op basis van het akkoord is ruimer omschreven dan bij de EGTS.

---

⁹⁴ De partijen wensten met het Akkoord van Brussel het juridisch kader van de Europees Kaderovereenkomst van 21 mei 1980 inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten. Zie in dit verband de preambule: "Verlangend het juridisch kader te vervolledigen van de Europees Kaderovereenkomst van 21 mei 1980 inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, waarvan de basisprincipes een leidraad vormen voor deze samenwerking".

Zie ook *supra*.

⁹⁵ "Artikel 17: Aanvullende bepaling - De bepalingen van dit Akkoord zijn van toepassing op de in artikel 3 bedoelde overeenkomsten waaraan één of meerdere Partijen bij dit Akkoord zouden deelnemen."

Het doel van de samenwerkingsovereenkomsten is de partners in staat te stellen hun beslissingen te coördineren, de voorzieningen of openbare diensten van gemeenschappelijk lokaal belang samen tot stand te brengen en te beheren. De grensoverschrijdende samenwerkingsovereenkomsten kunnen voorzien in de oprichting van verschillende types van instellingen met het oog op de efficiënte tenuitvoerlegging van de grensoverschrijdende samenwerking:

1. lichamen zonder rechtspersoonlijkheid;
2. lichamen met rechtspersoonlijkheid of de deelname aan deze lichamen;
3. lokaal samenwerkingsverband voor grensoverschrijdende samenwerking (LSGS).

Concreet hebben deze instellingen tot doel om de partijen bij de samenwerkingsovereenkomst bij te staan in de implementatie van de overeenkomst.

Het LSGS kan absoluut een **samenwerking met een beperkter werkterrein** tot voorwerp hebben, alsook de realisatie van een **specifiek project**, zoals het LIFE+ 'FLANDRE'-project.

In principe is er dan ook geen inhoudelijke beperking voor het LSGS, met uitzondering van de vereiste 'eigen bevoegdheden' en het **verbod op regelgevende bevoegdheden**. De werking van het LSGS moet worden vastgelegd in **statuten** waarin bepaalde vereisten uit het 'Akkoord van Brussel' en uit het nationale recht moeten worden opgenomen. De beslissingen worden in principe genomen bij meerderheid, met uitzondering van de vereiste van een bijzondere statutaire meerderheid voor het metropoolgebied.

Het LSGS vereist minimum volgende organen: een **algemene vergadering** met alle deelnemende overheden, een **voorzitter** en een **vicevoorzitter** (met vertegenwoordiging van Frankrijk, Vlaanderen en Wallonië indien toepasselijk). Andere **adviesorganen** kunnen worden ingesteld, maar dit is niet verplicht.

De plaats van de **statutaire zetel** van het LSGS bepaalt de mogelijkheden (toepasselijke recht en territoriaal bevoegde rechter), men moet de plaats van deze zetel dus bedachtzaam uitkiezen⁹⁶. Indien deze zou worden geïnstalleerd aan Franse zijde, dan brengt dit de toepasselijkheid met zich mee van de *Code Général des Collectivités Territoriales* en bijgevolg zou het kunnen dat de rechtsvorm van de *syndicat mixte ouvert* verplicht zou moeten worden gekozen.

Het **toepasselijke administratief recht blijft grotendeels nationaal**, zeker wat betreft personeel, taalwetgeving en ruimtelijke ordening.

---

⁹⁶ Zie evenwel de onzekere elementen inzake het toepasselijk recht en de bevoegde rechtbanken in het rapport van INIZAN, p.63.

2.3. EGTS

2.3.1. EGTS-Verordening

In 2006 werd er voor de gehele Europese Unie de mogelijkheid gegeven om juridisch verbindende grensoverschrijdende samenwerkingen aan te gaan. Dit werd verankerd in de Verordening (EG) nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een **Europese groepering voor territoriale samenwerking** of kortweg de ‘**EGTS**’.⁹⁷ Op 1 augustus 2006 trad deze verordening – die rechtstreeks verbindend is in al haar onderdelen – in werking.

⁹⁸

In 2013 werd deze samenwerkingsmogelijkheid nog verder op punt gesteld met een wijzigingsverordening, met name de Verordening (EU) nr. 1302/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1082/2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS), wat de verduidelijking, vereenvoudiging en verbetering van de oprichting en werking van dergelijke groeperingen betreft.⁹⁹

In de ‘Beleidsnota 2014-2019 Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking’¹⁰⁰ wordt het belang van EGTS als instrument voor grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden bevestigd. De beleidsnota benadrukt ook dat de samenwerking met Noord-Frankrijk belangrijk blijft: *“We verzorgen de opvolging en belangenbehartiging van de dossiers met deze regio, in samenwerking met de provincie West-Vlaanderen. Met onze buurlanden en -regio’s bouwen we de grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden verder uit. We investeren daarom in de Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS), als belangrijk instrument in ons buurlandenbeleid.”*

De EGTS-Verordening laat het oprichten van samenwerkende groeperingen met rechtspersoonlijkheid – EGTS’en – toe en voorziet de toepasselijke voorwaarden.

---

⁹⁷ OJ L 210, 31 juli 2006, p. 19–24.

⁹⁸ Decreet van 21 december 2007 houdende uitvoering van de Verordening (EG) Nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS). Besluit van de Vlaamse Regering van 18 januari 2008 houdende uitvoering van de Verordening (EG) Nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS).

⁹⁹ OJ L 347, 20 december 2013, p. 303–319.

¹⁰⁰ G. BOURGEOIS, “Beleidsnota 2014-2019 Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking”, stuk 147 (2014-2015), nr. 1, gepubl. oktober 2014, <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/beleidsnota-2014-2019-buitenlands-beleid-internationaal-ondernemen-en-ontwikkelingssamenwerking>.

Het doel van een EGTS is de **grensoverschrijdende, transnationale en/of interregionale samenwerking** (“territoriale samenwerking”) **tussen haar leden te vergemakkelijken**, met als enig doel de **economische en sociale samenhang te versterken**.

Deze Europese rechtsfiguur werd in het leven geroepen om de **samenwerking tussen publieke rechtspersonen** uit verschillende lidstaten mogelijk te maken. Op deze wijze kunnen alle betrokken overheden uit een gebied participeren (lokale en provinciale, departementale, regionale en centrale overheden).

De EGTS-Verordening komt niet in de plaats van de bestaande juridische kaders, maar biedt een bijkomend gemeenschapsrechtelijk kader, dat facultatief is. Afhankelijk van het betrokken geografisch gebied, de partners, de doelstellingen van de samenwerking en eventuele andere beleidsoverwegingen hebben overheden dus de keuze tussen de samenwerkingsvormen uit bestaande internationale akkoorden of uit de verordening.

De **toepasselijke regels** komen in het kort neer op volgende relevante punten:

- De samenwerkingsmogelijkheid vindt geografisch gezien **toepassing in alle Lidstaten** van de Europese Unie (artikel 3.2 EGTS-Verordening), maar het lidmaatschap van overheden uit derde landen wordt niet uitgesloten (preambule 16 EGTS-Verordening).
- Niet alleen **lokale en regionale overheden** maar ook **centrale overheden** kunnen deelnemen aan een EGTS, waaronder de lidstaten, regionale overheden, lokale overheden, publiekrechtelijke instellingen in de zin van artikel 1.9, tweede alinea, van de Richtlijn 2004/18/EG overheidsopdrachten en verenigingen van instellingen die tot één of meer van deze categorieën behoren (artikel 3 EGTS-Verordening).
- De thema’s die onder het toepassingsgebied van de grensoverschrijdende samenwerkingsovereenkomsten kunnen vallen zijn zeer ruim, maar de EGTS mag **geen taken met betrekking tot de uitoefening van publiekrechtelijk toegewezen bevoegdheden krijgen, noch taken tot waarborging van de algemene belangen van de staat of van andere overheidsinstanties, zoals politieke en regelgevende bevoegdheden, justitie en buitenlands beleid** (artikel 7.4 EGTS-Verordening). De toekenning van **regelgevende bevoegdheden** aan de EGTS is **niet mogelijk** (artikel 7.4), hiervoor blijven elk van de deelnemende overheden zelf bevoegd.
- Het **land van de maatschappelijke zetel** bepaalt het **toepasselijk recht** (artikel 8.2, e) EGTS-Verordening). Ook hier moet men dus bedachtzaam de plaats van de maatschappelijke zetel uitkiezen. Er is geen regeling voorzien voor de grensoverschrijdende zetelverplaatsing.

- Voor de **oprichting** van een EGTS is er een **voorafgaande goedkeuring door de betrokken lidstaten** vereist (zie artikel 4.3, eerste alinea EGTS-Verordening).
- De EGTS moet als bestuursorganen minimaal een **“vergadering** samengesteld uit vertegenwoordigers van de leden” en een **“directeur** die de EGTS vertegenwoordigt en in zijn naam en voor zijn rekening handelingen stelt” hebben (artikel 10.1 EGTS-Verordening).

2.3.2. *Evaluatiegegevens*

Regelmatig publiceert het Comité van de Regio's een monitoringverslag over de ontwikkeling van de EGTS'en. Het laatste monitoringsverslag dateert van 2015 en evalueert de toestand van de EGTS'en eind 2013 en geheel 2014.

Eind 2014 waren er in totaal 50 EGTS'en, waarbij meer dan 800 nationale, lokale en regionale overheden uit 20 verschillende EU-lidstaten waren betrokken. 18 nieuw op te richten EGTS'en waren in voorbereiding. Zo werd er door een aantal Frans-Italiaanse overheden die de zorg hebben voor nationale parken, het initiatief genomen tot het opstarten van twee maritieme EGTS'en.¹⁰¹

Reguliere lidmaatschapsbijdragen vormen een wezenlijk en stabiel onderdeel van de EGTS-begroting.

Circa 27 van de 50 EGTS'en geven aan met personeel te werken. In de meeste gevallen worden de werknemers rechtstreeks aangeworven door de EGTS. Op basis van de verstrekte gegevens werkten eind 2014 naar schatting rond **130 personen** in de EU op een regelmatige basis voor een EGTS.¹⁰²

---

¹⁰¹ Voor updates over dit onderwerp, zie volgende link: <https://portal.cor.europa.eu/egtc/Pages/welcome.aspx>.

Meer uitgebreide info over dit topic kan u vinden in: M. INIZAN, « Mémoire professionnel : la coopération transfrontalière », Université de Bretagne Occidentale, 2015-2016.

¹⁰² J. PUCHER en S. ZÖCHMANN, “EGTS-monitoringverslag 2014 - Tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie”, 2015, 1-3.

VIII. VOORBEELDEN VAN GRENDOERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

1. BESTAANDE EGTS'EN

In dit deel worden de vier bestaande EGTS'en geanalyseerd. Deze vier EGTS'en werden uitgekozen uit de reeds meer dan vijftig opgerichte EGTS'en, omdat deze het meest relevant zijn voor het LIFE+ FLANDRE-project. Twee EGTS'en overlappen met het projectgebied:

- de EGTS Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai (Fr-Be);
- de EGTS West-Vlaanderen / Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale (Fr-Be).

Twee EGTS'en werken rond natuurbescherming:¹⁰³

- de EGTS Linieland van Waas en Hulst (NI – Be);
- de EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour (Fr-It).

Beide EGTS'en tussen Vlaanderen en Noord-Frankrijk zijn 'governance' structuren.¹⁰⁴ **Indien overwogen wordt om het instrument EGTS toe te passen op een grensoverschrijdend natuurgebied, valt te onderzoeken of dit kan worden ingepast binnen een bestaande EGTS. Een andere optie is om eventueel een afzonderlijke EGTS (of ander juridisch lichaam) op te richten die specifiek gericht is op het grensoverschrijdend samenwerken tussen Frankrijk en België voor het (natuur)beheer van de duinen.**

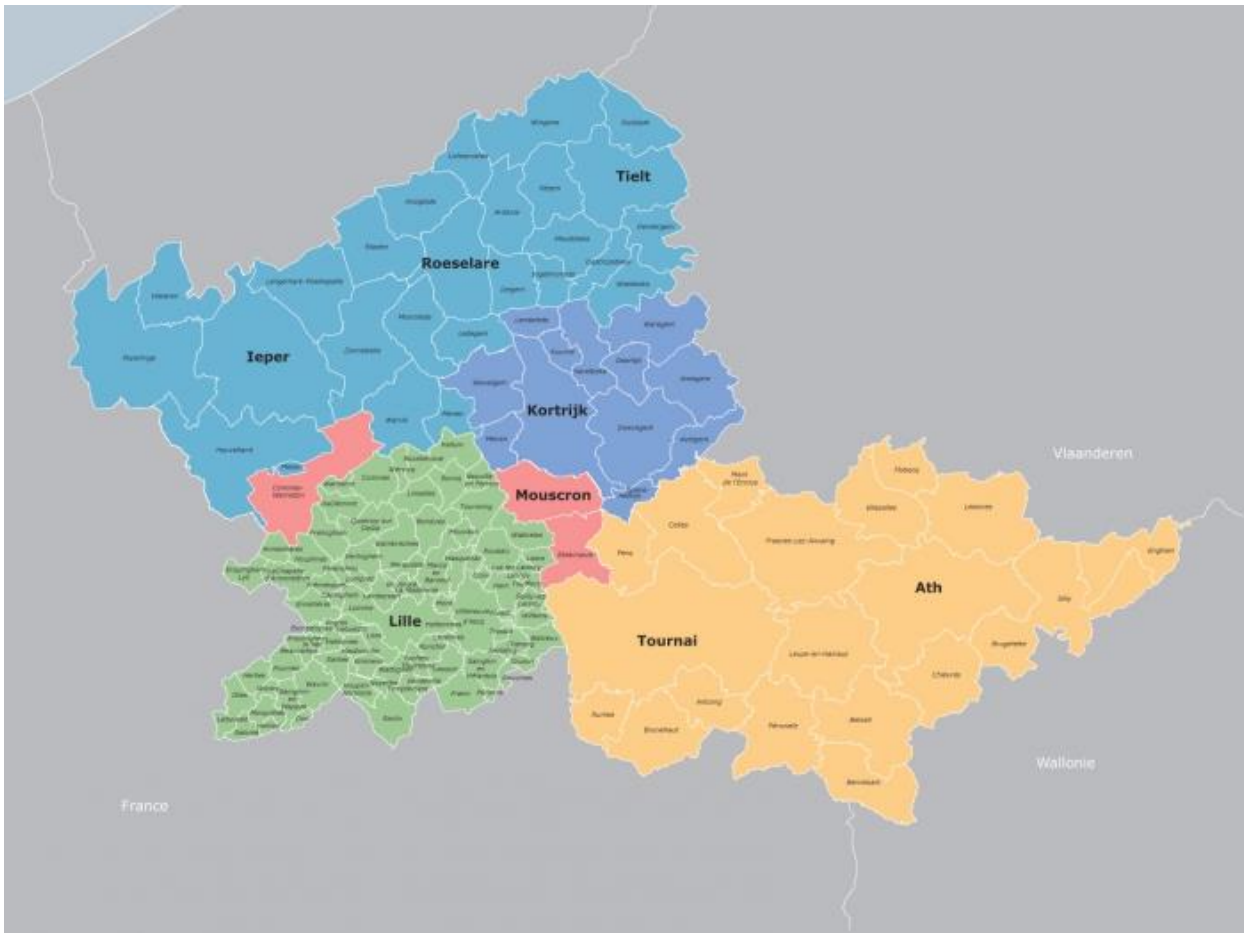
Merk ten slotte nog op dat de gouverneur van West-Vlaanderen werd aangesteld als Vlaamse coördinator voor de grensoverschrijdende samenwerking met Noord-Frankrijk.

---

¹⁰³ Zie ook : S. JOLIVET, *La conservation de la nature transfrontalière*, coll. Bibliothèque des thèses, MARE & MARTIN, Paris, 2015, p. 421.

¹⁰⁴ In deze context doelen we met 'governance' op het vermogen van overheden tot de uitoefening van politiek gezag en het gebruik van institutionele middelen om projecten die vooraf door het beleid werden uitgestippeld, grensoverschrijdend uit te voeren en te besturen en gezamenlijk problemen die opduiken over de grenzen heen op te lossen.

1.1. EGTS Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai

Het grondgebied van de EGTS Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai (bron: www.leiedal.be).

Deze grootschalige EGTS omvat het grondgebied van 147 gemeenten (ca. 3.550km²). De **EGTS overlapt niet met het projectgebied van het Life+ 'FLANDRE'-project**, maar de kaart maakt duidelijk dat de EGTS Eurometropool wel dichtbijgelegen is. De EGTS werd opgericht om als 'functionele zone' te dienen voor haar leden.

De EGTS is samengesteld uit 14 stichtende leden:

- **België** : 10 leden: de Federale Staat, het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap, het Waalse Gewest en de Franstalige gemeenschap (Fédération Wallonie-Bruxelles), de provincie West-Vlaanderen, de provincie Henegouwen, de intergemeentelijke vereniging Leiedal (gemeenten van het arrondissement Kortrijk), de intergemeentelijke vereniging WVI (gemeenten van de arrondissementen Roeselare, Ieper en Tielt), de intercommunale Ideta (gemeenten van het arrondissement Doornik, behalve de gemeente Estaimpuis, en het

arrondissement Ath, evenals de gemeenten Lessines, Silly en Enghien), de intercommunale IEG (gemeenten van het arrondissement Moeskroen en de gemeente Estaimpuis).

- **Frankrijk** : 4 leden : de Franse staat, de regio Hauts de France, het Département du Nord, Lille Métropole Communauté urbaine (intercommunale die de stad Lille en 87 gemeentes omvat).

Het strategisch programma 2014-2020 van de EGTS Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai stelt drie strategische assen voorop: het ontwikkelen van het socio-economisch potentieel van de Eurometropool, het versterken van de interne mobiliteit en de internationale bereikbaarheid van de Eurometropool en een blauwe en groene Eurometropool. Elke strategische as omvat een aantal ambities, elf in het totaal voor de drie assen. Voor elke ambitie wordt een technische werkgroep samengesteld om de doelstelling te vertalen naar concrete projecten.

De EGTS heeft een budget dat 50/50 Frans-Belgisch is (waarvan iedere lidstaat een bijdrage voorziet die proportioneel gebaseerd is op de populatiecijfers) en verder projectgerichte fondsen verwerft en beheert.

In 2014 werkten er 24 personeelsleden voor de EGTS (12 van iedere lidstaat) met een grensoverschrijdend statuut.¹⁰⁵¹⁰⁶

De structuur van de EGTS Eurometropool bestaat uit **zes overlegorganen**:

- het voorzitterschap: één voorzitter en drie vicevoorzitters;
- de algemene vergadering (84 leden);
- het Bureau (32 leden);
- het Grensoverschrijdend Agentschap;
- de 6 themawerkgroepen;
- de Conferentie van burgemeesters.

---

¹⁰⁵ In artikel 26 van de statuten van de EGTS Eurometropool wordt er over het **eigen personeel** het volgende bepaald:

“De diensten van de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai werken met eigen personeel (vast benoemd of contractueel) en met personeel dat ter beschikking gesteld wordt. De voorwaarden van aanwerving, tewerkstelling, bezoldiging en sociale bescherming van het personeel worden vastgelegd door het Bureau, dat ervoor zorgt dat ze op dezelfde manier worden toegepast op het hele personeel, ongeacht het toepasselijke recht inzake statuut, nationaliteit of woonplaats. In het geval van personeel dat ter beschikking gesteld wordt, worden de modaliteiten daarvan bepaald door overeenkomsten tussen de Eurometropool Lille-Kortrijk-Tournai en de betrokken instantie.” De statuten kan je terugvinden via deze link : <http://nl.eurometropolis.eu/documenten.html>.

De EGTS Eurometropool is de enige EGTS die personeel met een grensoverschrijdend Frans-Belgisch statuut tewerkstelt. Katarina De Fruyt (WVI en co-directrice West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale die ook betrokken was bij de oprichting van de EGTS Eurometropool) deelde in haar interview van 29 maart 2016 (zie bijlage 3.2) mee dat het (juridisch) zeer complex is om een grensoverschrijdend statuut te creëren voor personeel, maar dat ze dit toch hebben bewerkstelligd voor de EGTS Eurometropool aangezien dit de eerste EGTS was die werd opgericht.

¹⁰⁶ Een herziening van de EGTS-verordening was bedoeld om de status van werknemers te verduidelijken.

Binnen elk orgaan wordt het **principe van dubbele pariteit** gerespecteerd tussen België en Frankrijk (en voor België ook tussen de Franstaligen en Nederlandstaligen). De **tweetaligheid** wordt te allen tijde gewaarborgd.¹⁰⁷

Contact:

Maatschappelijke zetel: Lille, 1, rue du Ballon – BP 745 – F 59034 Cedex (France)

Operationeel hoofdkwartier van the Eurométropole Agency: Kortrijk, Doorniksestraat 63, 8500 (Belgium)

Zetel van de Eurometropolé Forum of Civil Society: Tournai, Maison du Tourisme (Belgium)

Tel.: 0032 56 23 11 00 – Fax: 0032 56 23 01 – Email: ira.keirsbilck@eurometropolis.eu / info@eurometropolis.eu

Web: www.eurometropolis.eu, www.visiteurometropolis.eu (toeristische website), www.visualiseeurometropolis.eu.

1.2. EGTS West-Vlaanderen / Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale

De EGTS West-Vlaanderen/ Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale is omwille van de territoriale situering ervan zeer relevant voor dit project. Het heeft betrekking op het grondgebied van 10 gemeenten (West-Vlaanderen: Brugge, Diksmuide, Ieper, Kortrijk, Oostende, Roeselare, Tielt, Veurne; Nord-Pas de Calais: Nord, Pas de Calais). Het is pragmatischer van opzet dan de EGTS Eurometropool en werkt vooral rond concrete projecten.

---

¹⁰⁷ J. PUCHER en S. ZÖCHMANN, “EGTC monitoring report 2014 – Implementing the Strategy Europe 2020”, 2015, 34-36.

(bron: <http://www.egts-gect.eu/nl/home>)

De EGTS bestaat uit dertien leden:

- **België** : 6 leden: de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, de provincie West-Vlaanderen, de intergemeentelijke vereniging WVI en ERSV West-Vlaanderen.
- **Frankrijk** : 7 leden, met name de Franse staat, Dunkerque Grand Littoral Communauté urbaine, Pays Moulins de Flandre, Syndicat Mixte du Pays Cœur de Flandre, Agence de développement et d'urbanisme de la région Flandre-Dunkerque (AGUR), Département du Nord, Département du Pas-de-Calais, Région des Hauts de France.

Naast de eigenlijke leden zijn er ook de '**geprivilegieerde partners**' die nauw betrokken zijn bij de werking van het platform, maar om juridische redenen formeel geen lid kunnen zijn. Dit zijn het Westhoekoverleg (België), de *Syndicat mixte de la Côte d'Opale* en de *Conseils de développement* van de *Communauté Urbaine de Dunkerque*, van de *Pays Moulin de Flandre* en van de *Pays Cœur de Flandre*.

De EGTS bestaat uit:

- Twee politieke organen:
  - De 28 leden van de **Algemene Vergadering** stellen de brede regels van het werkprogramma vast, keuren de begroting goed en beheren de financiën.

- De 18 leden van het **Bureau** zijn verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur.
- De **voorzitter** en de **medevoorzitter** (een uit België en een andere uit Frankrijk) worden voor een periode van 3 jaar verkozen.
- Het **co-secretariaat** en de **co-directie** zijn verantwoordelijk voor het dagelijks en financieel beheer van de technische structuur en coördinatie.
- Het **technisch comité** zorgt, samen met de co-directie, voor de follow-up van de activiteiten van de groepering. Het maakt het mogelijk om de link te maken op technisch niveau tussen leden van de EGTS en de partnerschapsstructuur.
- De **thematische werkgroepen** brengen experts en technici samen die gespecialiseerd zijn in de EGTS-lidstructuren, maar ook in externe organisatie. Zij worden geleid door een team van Frans-Belgische coördinatoren.
- De **verkozen vertegenwoordigers** van de EGTS Vergadering verzekeren de koppeling tussen de richtsnoeren van de politieke organen en de activiteiten van de werkgroepen.¹⁰⁸

De **zetel** van de EGTS is in Dunkerque gelegen.

De EGTS waarborgt te allen tijde **pariteit** (zowel wat de vertegenwoordiging in de politieke organen als de verdeling van de financiering betreft) en **tweetaligheid**.

De EGTS heeft geen 'eigen' personeel. Katarina De Fruyt (WVI en co-directrice West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale) deelde in haar interview van 29 maart 2016 (zie bijlage 3.2) mee dat het zeer complex is om een eigen grensoverschrijdend juridisch statuut te creëren voor personeel. De verschillende leden van de EGTS stellen hun eigen werkrachten ter beschikking voor de werking van de EGTS.

De EGTS werkt rond acht thema's: gezondheidszorg, ruimtelijke ordening, werken over de grens, mobiliteit en transport, water en milieu, toeristische valorisatie, culturele contacten en economie. De EGTS heeft tot doel een efficiënte en coherente **grensoverschrijdende samenwerking te bevorderen en te ondersteunen** in zijn werkgebied.

De EGTS zal daartoe:

"Binnen het referentiegebied van het platform:

---

¹⁰⁸ <http://egts.dmenp.be/fr/gect/structure-et-organisation>.

- 1) de coördinatie verzekeren tussen en de netwerking bevorderen van alle leden van de EGTS en meer algemeen van elke instelling die kan bijdragen tot een pertinente, coherente en efficiënte grensoverschrijdende samenwerking in het referentiegebied;
- 2) de politieke vertegenwoordiging en het politieke overleg binnen het gebied verzekeren;
- 3) de gemeenschappelijke strategieën en actieprogramma's vastleggen om te beantwoorden aan de behoeften van de inwoners van het gebied;
- 4) gemeenschappelijke projecten definiëren en uitvoeren;
- 5) allerhande initiatieven op het getouw zetten met het oog op de ontwikkeling van de grensoverschrijdende samenwerking tussen de actoren van het gebied, met specifieke aandacht voor de ontwikkeling van de grensoverschrijdende samenwerking in het onmiddellijke grensgebied.

Op regionale, nationale en Europese schaal:

- 6) het referentiegebied vertegenwoordigen t.a.v. derde instellingen."

Het **referentiegebied** van de EGTS omvat in Frankrijk de arrondissementen Dunkerque, Calais, Saint-Omer, Boulogne-sur-Mer en Montreuil, en de gemeenten Sully sur le Lys, Fleurbaix, Laventie en Lestrem. In België is dit de provincie West-Vlaanderen. Binnen dit referentiegebied is er een beperkter gebied dat bestaat uit de Westhoek en de kustzone (België) en het arrondissement Dunkerque (Frankrijk) waar men grensoverschrijdende projecten kan opzetten van lokaal belang.¹⁰⁹

Contact:

Katarina De Fruyt (Wvi), Vlaamse co-directrice EGTS West-Vlaanderen/ Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale - Kdefruyt@wvi.be - (+32) 050 36 71 71

Stéphanie Verbèke, Franse co-directrice van de EGTS West-Vlaanderen/ Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale stephanie.verbeke@tud.fr – +33 (0)6 77 27 58 18

Maatschappelijke zetel: Pertuis de la Marine, BP 85530, F-59386 Dunkerque cedex 1

Kantoren: Grote Markt 9, B-8630 Veurne

Web: <http://www.egts-gect.eu/nl/contact/egts-gect>.

De resultaten van het interview met co-directrice Katarina De Fruyt zijn bijgevoegd bij dit rapport.

---

¹⁰⁹ J. PUCHER en S. ZÖCHMANN, "EGTS-monitoringverslag 2014 - Tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie", 2015, 45-47.

1.3. EGTS Linieland van Waas en Hulst

De EGTS Linieland van Waas en Hulst is een Vlaams-Nederlandse samenwerking dat een gebied van ca. 501,02 km² beslaat.

(bron: <http://www.egtslinieland.eu/en/nieuwsbrief>)

De EGTS werd opgericht voor een duur van achttien jaar, met mogelijkheid tot verlenging.¹¹⁰ Deze EGTS vormt een interessant voorbeeld voor dit project omwille van de oprichting van het **grensoverschrijdend natuurpark Groot-Saefthinghe**. De oprichting van dit grenspark werd expliciet in de doelstellingen van de EGTS opgenomen. Het realisatieproject 8: “Uitbouw van het **Grens natuurpark Groot-Saefthinghe –Zeeuws-Wase bossen**” zou op het terrein en naar beheer twee deelprojecten omvatten, maar omvat wel een globaal concept van het grensnatuurpark (trekker: provincie Zeeland (Nederland), co-trekker: ANB (België)). Dit project is recent opgestart en wordt gesubsidieerd met INTERREG-middelen.

¹¹⁰ Statuten en oprichtingsakte van deze EGTS zijn online beschikbaar: <http://www.egtslinieland.eu/sites/default/files/EGTS%20statuten%20definitief%2015%20juni%202011.pdf>.

De EGTS Linieland van Waas en Hulst werd opgericht op 15 juni 2011 en omvat de volgende leden die grensoverschrijdend samenwerken:

- **België:** 5 leden: de gemeenten Beveren, Sint-Gillis-Waas en Stekene, Interwaas en de provincie Oost-Vlaanderen;
- **Nederland:** 2 leden: de gemeente Hulst en de provincie Zeeland.

De EGTS bestaat uit de vier organen:

- de Algemene Vergadering (de “Linieraad”, bestaande uit één vertegenwoordiger van elke partner);
- het Technisch Comité (groep van ambtenaren die de Linieraad flankiert);
- het dagelijks bestuur (bestaande uit een voorzitter, ondervoorzitter en de directeur);
- het secretariaat.

De EGTS werkt rond twee doelstellingen:

- 1) grensoverschrijdend overleg en de grensoverschrijdende samenwerking tussen de deelnemers bevorderen en ondersteunen;
- 2) gezamenlijke projecten realiseren.

De studie ‘Grensoverschrijdende Ontwikkelingsvisie Linieland van Waas en Hulst’ vormt de leidraad voor de ontwikkeling voor de komende twintig jaar. De partners vermijden daadwerkelijk conflicten door zich aan deze leidraad en de doelstellingen ervan te houden. De EGTS werkt toe naar **elf projecten** binnen de domeinen haven en economie, mobiliteit, natuur, recreatie, cultuurhistorie en wonen en leefbaarheid.¹¹¹

De EGTS heeft vanuit juridisch oogpunt geen ‘eigen’ personeel met een grensoverschrijdend Nederlands-Belgisch statuut, maar *de facto* wordt er wel een secretariaat en een directeur voltijds ingezet voor de werking van de EGTS. Deze personen werken in Sint-Gillis-Waas (België) en worden bijgevolg tewerkgesteld d.m.v. een juridisch statuut dat volledig valt onder het Belgische nationale arbeidsrecht. Ze ontvangen een maandelijkse vergoeding die wordt uitbetaald met de projectmiddelen en structurele middelen die de leden van de EGTS jaarlijks bijdragen.

Contact:

Directeur – projectmanager: Richard Meerschaert – 03-727.17.04 - richard.meersschaert@egtslinieland

Web: <http://www.egtslinieland.eu/>.

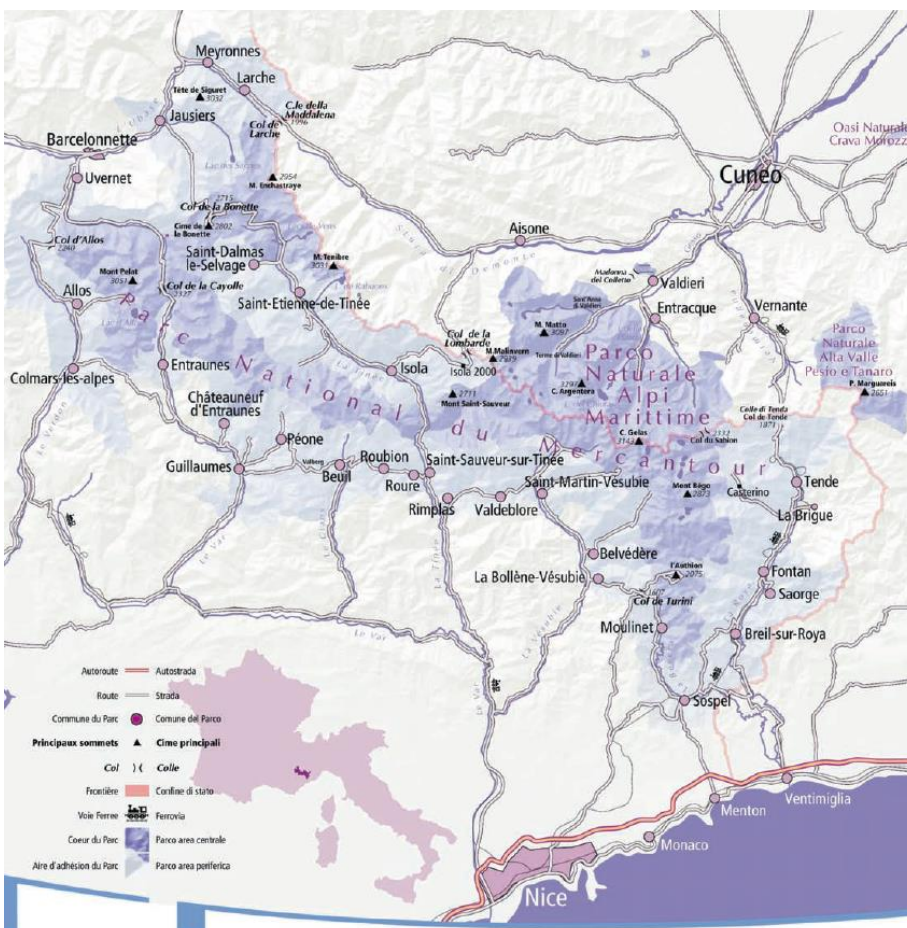
---

¹¹¹ J. PUCHER en S. ZÖCHMANN, “EGTS-monitoringverslag 2014 - Tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie”, 2015, 64-65.

De resultaten van het interview met directeur Richard Meerschaert – dat dieper ingaat op de werking van de EGTS en het nieuw op te richten grenspark Groot-Saeftinghe – worden in ‘Deel 8. Thematische analyse van de interviews’ verder geanalyseerd. Het interview zelf is integraal bijgevoegd als bijlage bij dit rapport.

1.4. EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour

Deze Frans-Italiaanse EGTS is op 23 mei 2013 opgericht louter voor het beheer van het grensoverschrijdend natuurpark ‘Parc Européen Alpi Marittime Mercantour’ dat is gelegen in het bergmassief l’Argentera – Mercantour. Het territorium beslaat ca. 100.00 hectare beschermd natuurgebied. Aan Franse zijde omvat dit natuurpark het ‘Parc national du Mercantour’ en aan Italiaanse zijde omvat dit het ‘Parco Naturale delle Alpi Marittime’. Dit zijn de enige twee leden van de EGTS.

(bron: <http://it.marittimemercantour.eu/territorio/parchi-senza-frontiere>)

In 1987 werden beide natuurparken feitelijk verenigd. Ze sloten een samenwerkingscharter in 1998. De EGTS is in 2013 opgericht voor een duur van 50 jaar en hernieuwbaar met nog eens dezelfde duurtijd. De oprichting van de EGTS laat

toe om geïntegreerde projecten uit te voeren. Op juridisch vlak werd door de EGTS een gemeenschappelijke beheerstructuur uitgewerkt. In het verleden werd er verschillende malen gewerkt met INTERREG-middelen.

Het doel van de EGTS is de facilitering en promotie van de grensoverschrijdende samenwerking op het grondgebied van de twee natuurparken. De EGTS implementeert projecten aangaande biodiversiteitsbescherming, bescherming van het grensoverschrijdend landschap en het gemeenschappelijk natuurlijk en cultureel erfgoed, milieu, onderwijs en tweetaaligheid, duurzame landbouw, duurzaam toerisme en duurzame mobiliteit. Om de vijf jaar wordt er een actieplan vastgesteld, dat gerichte interventies mag bevatten ter herstel van het natuurlijk en cultureel erfgoed. De EGTS streeft naar de inschrijving van het gebied in de lijst van UNESCO Werelderfgoed.¹¹²

De maatschappelijke zetel is gelegen in Mairie de Tende te Frankrijk, bijgevolg is het Franse recht (residuaire) van toepassing. De EGTS heeft twee organen:

- een algemene vergadering;
- een directeur.

De EGTS heeft vanuit juridisch oogpunt geen 'eigen' personeel met een grensoverschrijdend Frans-Italiaans statuut. Ieder nationaal natuurpark heeft zijn eigen arbeidskrachten waarvan het juridisch statuut volledig valt onder het Franse, resp. Italiaanse nationale arbeidsrecht, maar deze worden indien nodig wel ingezet om grensoverschrijdende projecten gezamenlijk uit te voeren op het terrein.

Het interview met Violaine TIRONI wordt als bijlage bij dit rapport gevoegd.

Contact:

Gestionnaire du Plan Intégré Transfrontalier Maritime Mercantour / Service Développement Durable et Partenariats (DDP): **Violaine Tironi** – 04 93 16 56 92 – 06 16 06 36 02 – violaine.tironi@mercantour-parcnational.fr

Parco Naturale Alpi Marittime

Piazza Regina Elena, 30
12010 Valdieri (CN) Italia
tel.: +39 0171 97397 fax: +39 0171 97542
e-mail: giuseppe.canavese@parcoalpimarittime.it

Parc National du Mercantour

23 rue d'Italie

---

¹¹² J. PUCHER en S. ZÖCHMANN, "EGTS-monitoringverslag 2014 - Tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie", 2015, 88-89.

06006 NICE Francia Cedex 1

tel : +33 (0)4 93 16 7888 fax : +33 (0)4 93 887905

e-mail : violaine.tironi@mercantour-parcnational.fr

Web: <http://fr.marittimemercantour.eu/>.

2. BESTAANDE GRENDOERSCHRIJDENDE NATUURPARKEN EN NATUURGEBIEDEN

Dit deel gaat dieper in op een aantal voorbeelden van bestaande grensoverschrijdende natuurparken en natuurgebieden in Europa. De analyse hiervan is nuttig voor de opmaak van het statuut voor de samenwerking in het kader van het toekomstig grensoverschrijdend natuurgebied (*espace naturel transfrontalier*). De bestuurders en/of coördinatoren van de (meeste van deze) voorbeelden werden geïnterviewd. De resultaten hiervan worden verder besproken in 'Deel 8. Thematische analyse van de interviews'. De interviews zelf zijn als bijlage opgenomen bij dit rapport.

Er bestaan reeds diverse initiatieven die raakvlakken vertonen met dit project, zowel m.b.t. het grensoverschrijdend karakter van het natuurgebied waar een vorm van samenwerking is (ongeacht de benaming als natuurpark/ grenspark/ nationaal park e.d.), als m.b.t. de oppervlakte van het gebied met statuut van natuurpark (meer dan 1000 ha).

Het is van belang een onderscheid te maken tussen types (grensoverschrijdende) natuurparken, afhankelijk van hun finaliteit:

- In het Grenspark "Kalmthoutse Heide – De Zoom" ligt de klemtoon op de **instandhouding van de biodiversiteit**.
- Het "Nationaal park Hoge Kempen" is daarentegen meer een **ecotoeristisch label** (vergelijkbaar met de "*parcs naturels régionaux*" in Frankrijk).
- Het Zwin heeft zowel **ecologische** functies (rust-, doortrek- en broedplaats voor verschillende vogelsoorten en vleermuizen, gelegen in nationale, Europese en internationale beschermingszone), als **sociale** functies (belangrijk natuureducatief centrum) en **economische** functies (betalende parking, restaurant, bistro).

2.1. Parc naturel transfrontalier du Hainaut

Het 'Natuurpark *Plaines de l'Escaut*' in België en het 'Regionaal Natuurpark *Scarpe-Escaut*' gelegen in het Noorden van Frankrijk besloten in het kader van INTERREG IV een **gemeenschappelijk beheersproject van het gebied** uit te werken in de vorm van het grensoverschrijdende Natuurpark van Henegouwen [*Parc naturel transfrontalier du Hainaut*].

Het gebied van het *Parc naturel transfrontalier du Hainaut* beslaat 97 Franse en Waalse steden en dorpen over een oppervlakte van ca. 750 km² met ca. 255.000 inwoners, waarvan 55 Franse gemeenten met ca. 193.000 inwoners en een oppervlakte van 49.000 hectaren en 42 Waalse dorpen (gegroepeerd in 6 gemeenten) met ca. 63.000 inwoners en een oppervlakte van ca. 26.000 hectaren. Ongeveer één derde van het territorium werd aangeduid als Natura 2000-gebied.

(bron: <http://recherche.isa-lille.fr/economie-et-gestion/le-grecat/donnees-regionales/zonages-institutionnels/>)

Beide natuurparken vormen sinds 1996 samen een **partnerschap** waarin ze een gemeenschappelijke strategie delen. Dit partnerschap werd in 2010 officieel bekrachtigd met de ondertekening van een *Charte de partenariat* die tot doel heeft het eveneens in 2010 opgestelde *Charte à dimension transfrontalière* uit te voeren. In 2013 ontvingen beide natuurparken het “*Transboundary Parks*”-certificaat van de EUROPARC Federation.¹¹³ Het *Parc naturel transfrontalier du*

¹¹³ Voor meer info, zie: http://www.europarc.org/hainaut-cross-border-nature-park/?utm_source=ep&utm_medium=body&utm_campaign=linktrack&utm_content=wysiwyg.

Hainaut nam in het verleden ook al deel aan de *TransParcNet*-meetings, georganiseerd door Europarc Federation, waarin ervaringen worden gedeeld tussen Europese grensoverschrijdende natuurgebieden.¹¹⁴

Hoewel er in 2010 een samenwerkingsovereenkomst door beide parken werd ondertekend, bestempelen zij deze samenwerking als 'vrijblijvend' aangezien een inbreuk op deze overeenkomst niet wordt gesanctioneerd.¹¹⁵ De samenwerking is gebaseerd op **regelmatig overleg tussen de politieke en technische eenheden** van de twee parken. De partnerschapsovereenkomst formaliseert de grensoverschrijdende aanpak en de wijze van overleg:

- op het **technisch niveau** komen de twee directies van beide parken maandelijks bijeen om de belangrijkste kwesties grensoverschrijdend aan te pakken. De beheerders van elke 'mission', en meer in het algemeen elk team, werken op en coördineren tezamen de geplande grensoverschrijdende projecten;
- op het **politiek niveau** komen de verkozenen van het *Parc naturel transfrontalier du Hainaut* samen om te debatteren en beslissingen te nemen in het kader van twee organen:
  - de **grensoverschrijdende algemene vergadering** [*l'Assemblée plénière transfrontalière*]: jaarlijks komen de politieke vertegenwoordigers van de twee natuurparken samen om informatie uit te wisselen en specifieke grensoverschrijdende aspecten te behandelen;
  - het **grensoverschrijdend bureau** [*le Bureau transfrontalier*]: dit overlegorgaan komt gemiddeld drie maal per jaar samen om te beslissen over de actuele vraagstukken aangaande het grensoverschrijdend natuurpark. Het orgaan is samengesteld uit:
    - de **raad van bestuur van het Waalse Parc naturel des Plaines de l'Escaut** [*le Conseil d'administration de la Commission de gestion du Parc naturel des Plaines de l'Escaut*];
    - het **beslissingsorgaan van het Franse Parc naturel régional Scarpe-Escaut** [*le Bureau du Syndicat mixte de gestion du Parc naturel Scarpe-Escaut*];
    - **le Bureau du Syndicat des communes intéressées**: dit is samengesteld uit gemeentebesturen en de instantie die voorstellen doet en instaat voor de afstemming tussen de gemeenten van het *Parc naturel régional Scarpe-Escaut*.

¹¹⁴ Zie: <http://www.europarc.org/nature/transboundary-parks/transparcnet/>.

¹¹⁵ Voor meer info, zie http://www.europarc.org/hainaut-cross-border-nature-park/?utm_source=ep&utm_medium=body&utm_campaign=linktrack&utm_content=wysiwyg en zie het interview met Reinold LEPLAT (Directeur van het Parc naturel des Plaines de l'Escaut).

Het grensoverschrijdend gebied werd verenigd onder een gemeenschappelijke naam en logo, met doel het toerisme aan te trekken, het beheer van de natuurgebieden en het behoud van het landschap op elkaar af te stemmen, een gemeenschappelijke visie op de toekomst van de landbouw op het gebied te ontwikkelen en andere activiteiten, zoals het behoud van boomgaarden, de ontwikkeling van eco-tuinen, het bevorderen van de houtenergie sector, ondersteuning van de culturele en artistieke initiatieven op het grondgebied of het ontwikkelen van educatieve voorzieningen.

Beide parken hebben daartoe **elk een eigen beheerplan** [*Plan de gestion*] dat op mekaar wordt afgestemd.

Een interview met Reinold LEPLAT (Directeur du Parc naturel des Plaines de l'Escaut) dat dieper ingaat op de werking van het grensoverschrijdend natuurpark is als bijlage bij dit rapport gevoegd (zie bijlage 4.2).

Contact:

Directeur du Parc naturel des Plaines de l'Escaut: **Reinold LEPLAT**

Parc naturel des Plaines de l'Escaut

Adres : 31, rue des Sapins, 7603 BON SECOURS, Belgique

Tel. : 069/ 77 98 10

Web: <http://www.plainesdelescaut.be/> - accueil@pnpe.be.

Parc naturel régional Scarpe-Escaut

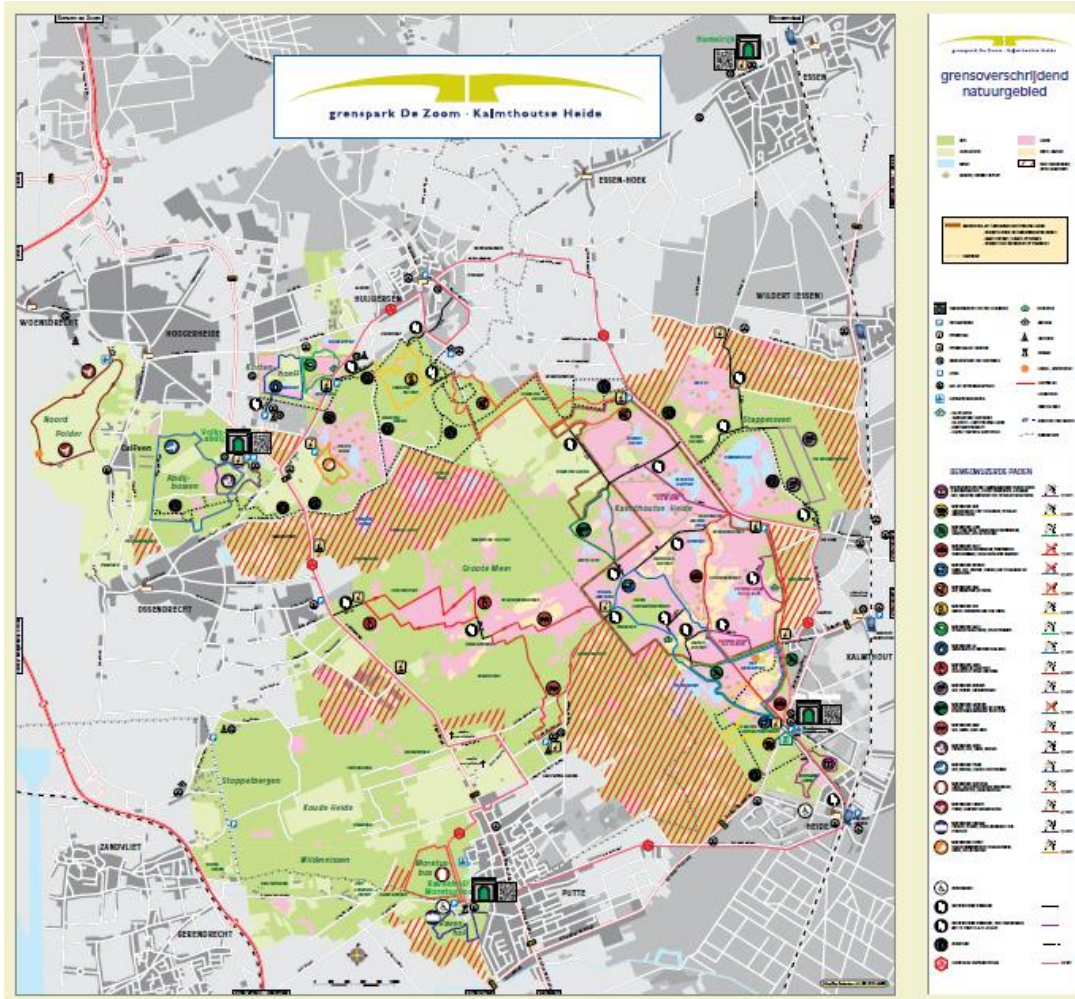
Adres: 357 Rue Notre Dame d'Amour, 59230 Saint-Amand-les-Eaux, France

Tel.:+33 3 27 19 19 70

Web: <http://www.pnr-scarpe-escaut.fr/nl>.

2.2. Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide

Het grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide werd als eerste grensoverschrijdend natuurpark tussen België en Nederland opgericht op initiatief van de Benelux Economische Unie. Het grenspark steunt op een vrijwillig samenwerkingsverband tussen beheerders en eigenaars, zowel overheden als particulieren. Het gebied van bijna 60 km² is een landschap van heide, vennen en landduinen en maakt grotendeels deel uit van het Natura 2000-netwerk. Het is gesitueerd op het grondgebied van de gemeenten Kalmthout, Essen, Stabroek en Woensdrecht.

(bron: <http://www.grensparkzk.be/overzichtskaart>)

Reeds in 1930 sloot de Belgische Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon een overeenkomst met de Nederlandse Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten voor de oprichting van een grensoverschrijdend natuurreervaat. In 2001 werd het grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide opgericht dat aanvankelijk ca. 4000 ha besloeg. Het grondgebied werd in 2011 met nog eens ca. 2000 ha uitgebreid.

Een **officieel juridisch statuut of rechtspersoonlijkheid heeft het grenspark (nog) niet**. Zij steunen als feitelijke organisatie op 'BENEGO' (Belgisch-Nederlands Grensoverleg), een publiekrechtelijk grensoverschrijdend samenwerkingsverband gebaseerd op de Benelux-Overeenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking dat de samenwerking tussen 25 Belgische en Nederlandse gemeenten bevordert.¹¹⁶

¹¹⁶ <http://www.benego.eu/>.

Het Grenspark wordt bestuurd door een **Bijzondere Commissie** (voluit de 'Bijzondere Commissie van Overleg en Advies') waarin vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties en overheden zitting hebben:

- Agentschap voor Natuur en Bos;
- Vlaamse Milieumaatschappij - afdeling Water;
- Waterschap Brabantse Delta;
- Staatsbosbeheer;
- Vereniging Natuurmonumenten;
- Natuurpunt;
- Ministerie van Defensie;
- Particuliere eigenaren;
- Ministerie Economische zaken;
- Provincie Noord-Brabant;
- Gemeenten: Kalmthout, Essen, Stabroek en Woensdrecht;
- Stad Antwerpen;
- Benelux Unie.

De Bijzondere Commissie bepaalt het beleid van het Grenspark. De Commissieleden komen ca. drie keer per jaar bij elkaar voor het bespreken van het beleid en het nemen van beslissingen. De Commissie wordt daarbij terzijde gestaan door de **Stuurgroep**, dit is te vergelijken met een dagelijks bestuur.

De korte en lange termijn doelstellingen voor het grenspark en de gemeenschappelijke visie van alle partners zijn vastgelegd in het 'Beleidsplan Beheer en Inrichting'. De integrale visie is gericht op het waarborgen, versterken en ontwikkelen van (potentieel) aanwezige natuur- en landschappelijke waarden en, voor zover passend daarbinnen, vormen van voorlichting, educatie, recreatief medegebruik, houtproductie en faunabeheer. De ontwikkeling van karakteristieke ecotopen staat voorop (voorbeelden daarvan zijn heide, bossen, duinen en vennen en specifiek de overgangen tussen deze vegetaties). Het beleidsplan vormt de basis voor de projecten en de activiteiten van het Grenspark (bv. het plaatsen van het veeraster, bewegwijzeren van wandelpaden, venherstel etc.). Intussen werd er een nieuw beleidsplan opgesteld voor de periode 2014-2029.

Het grenspark doet eveneens beroep op de Europese Life-subsidies. Zo liep van 15 augustus 2006 t.e.m. 30 juni 2011 het Life HELA-project dat heideherstel op landduinen tot doel had.¹¹⁷ Momenteel loopt het Life HELVEX-project (van 1

---

¹¹⁷ Zie het 'HELA Laymen's report' en het 'HELA After-LIFE conservation plan' (LIFE06 NAT/BE/000085): <http://www.grenspark.be/life-projecten-grenspark>.

juli 2014 t.e.m. 30 juni 2019) dat gericht is op grensoverschrijdend herstel van heide, landduinen en vennen en de integrale aanpak van exoten.¹¹⁸

Een interview met Paul GANZEVLES (coördinator van het grenspark) en Ignace LEDEGEN (projectcoördinator Life HELVEX) zet de werking van het grensoverschrijdend natuurpark verder uiteen. Dit werd als bijlage bij dit rapport gevoegd.

Contact:

Coördinator van het grenspark: **Paul GANZEVLES**

Adres: Putsesteenweg 129, B-2920 Kalmthout

Tel.: 03/620.18.30

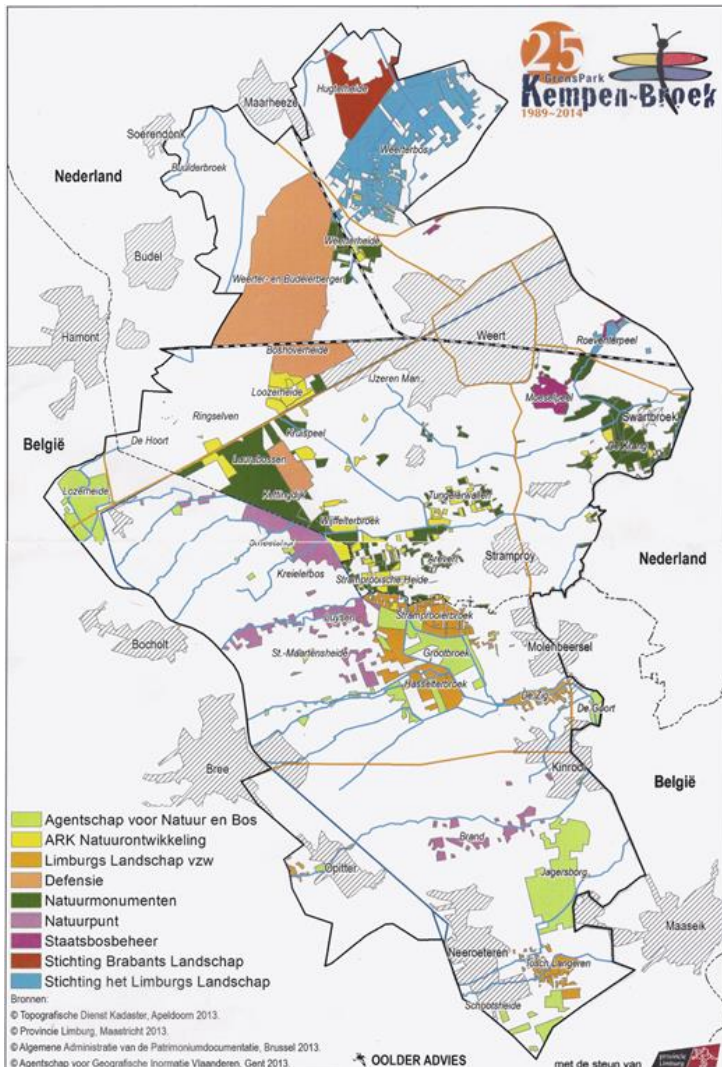
Web: <http://www.grensparkzk.be/>

2.3. Grenspark Kempen-Broek

Het Nederlands-Belgisch grenspark Kempen-Broek is een grensoverschrijdend natuurpark van ca. 250 km² dat zich uitstrekt over de Nederlandse provincies Limburg en Noord-Brabant (gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert) en de Belgische provincie Limburg (gemeenten Bocholt, Bree, Kinrooi en Maaseik). Het landschap bestaat voornamelijk uit moerassen, dekzandruggen met stuifzand en naaldbos, beekdalen en de oostflank van het Kempens Plateau.

---

¹¹⁸ Voor meer info, zie: <http://www.grensparkzk.be/life-projecten-grenspark>.

(bron: <https://natuurbeleven.com/post/2015/10/10/sint-maartensheide-de-luysen-kempen-broek>)

De samenwerking startte reeds in 1989 toen de gemeenten Bocholt, Bree, Hamont-Achel, Maaseik, Kinrooi, Weert en Cranendonck een intentieverklaring tekenden om samen te werken rond het grensoverschrijdend Stramprooierbroek en omgeving. Vanaf 1999 werd er gewerkt met INTERREG-middelen. De naam veranderde in 2000 naar Grensoverschrijdend Landschap Kempen-Broek in 2000. Omwille van een forse gebiedsuitbreiding in 2007 van 10.000 naar ca. 25.000 ha kon het natuurgebied zich officieel profileren als 'grenspark' aangezien het vanaf dan pas aan de oppervlaktevereisten voldeed.

Een veelheid aan partners zijn verenigd in de samenwerking:

- aan Nederlandse zijde: de Nederlandse provincies Limburg en Noord-Brabant, de gemeenten Cranendonck, Nederweert en Weert, ARK Natuurontwikkeling, Natuurmonumenten, VVV Midden-Limburg, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting het Limburgs Landschap, Brabants Landschap, Dienst Vastgoed Defensie, Bosgroep Zuid-Limburg, Waterschap Peel- en Maasvallei en Stichting IKL;
- aan Belgische zijde: de Belgische provincie Limburg, de gemeenten Bocholt, Bree, Kinrooi en Maaseik, Regionaal Landschap Kempen en Maasland vzw, Onroerend Erfgoed, Limburgs Landschap vzw, Natuurpunt, ANB, Vlaamse Landmaatschappij, Vlaamse Milieumaatschappij, Waterring Grootbroek, Regionaal Landschap Lage Kempen, Bosgroep Noordoost Limburg en toerisme Limburg vzw.

Het gezamenlijk doel van deze partners is om zoveel mogelijk initiatieven in het gebied op elkaar af te stemmen. Om dit te realiseren, bestaat volgende **overlegstructuur**:

- de **Stuurgroep** controleert de werking van het projectbureau, stelt de Projectgroep samen en bepaalt de jaarlijkse operationele doelen en acties voor het grenspark. De leden bespreken de adviezen van het projectbureau en de Projectgroep en keuren de uitvoering al dan niet goed. In deze groep zijn de beleidsverantwoordelijken vertegenwoordigd;
- de **Projectgroep** ondersteunt het projectbureau en adviseert de Stuurgroep. In deze groep wordt nagedacht over concrete projecten in Kempen-Broek (educatie, communicatie en beheer). Deze projecten worden voorgelegd aan de Stuurgroep ter uitvoering. In deze groep zijn de deskundigen (natuurverenigingen, toerisme en milieuambtenaren) betrokken;
- Het **Projectbureau** werkt in de schoot van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland en brengt alle partners van het gebied samen. Het projectbureau treedt niet in de plaats van de verschillende partners, maar probeert een meerwaarde te betekenen door te faciliteren, te coördineren en te inspireren. Het fungeert als motor en bemiddelaar tussen de verschillende bestuursniveaus, het middenveld en de belanghebbenden in het terrein. Het projectbureau zoekt bovendien naar bijkomende financiële middelen om de werking van de verschillende partners in het gebied te ondersteunen.

Het interview met Ignace Schops (directeur Regionaal Landschap Kempen en Maasland vzw) gaat dieper in op de werking van het grensoverschrijdend natuurpark.

Contact:

Directeur Regionaal Landschap Kempen en Maasland vzw: Ignace Schops

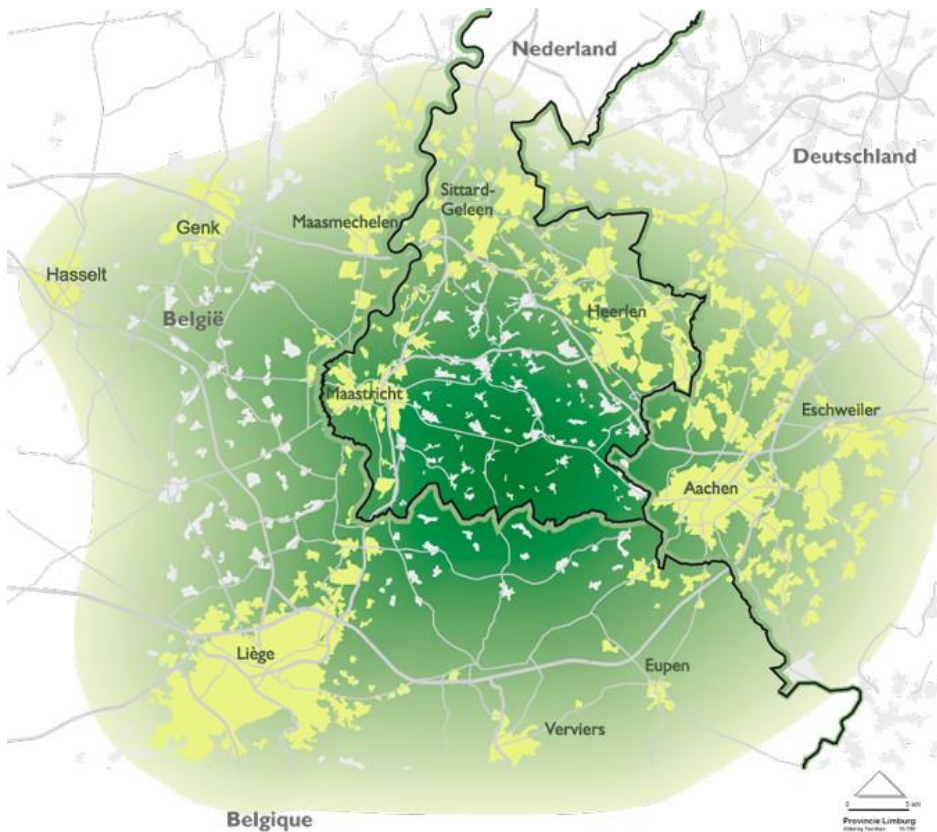
Adres: Winterslagstraat 87, 3600 Genk

Web: <http://www.kempenbroek.eu/nl> en <http://www.rlkm.be/nl/kempen-broek>.

2.4. Drielandenpark

Het **Drielandenpark** situeert zich op de grens van Nederland, Duitsland en België. Het is gelegen tussen de steden Hasselt, Genk, Sittard-Geleen, Heerlen, Aken, Eupen, Verviers, Luik en Maastricht. De samenwerking tussen deze landen kadert zich in de **Euregio Maas-Rijn**. Het Drielandenpark is echter **geen 'natuurpark' in de strikte zin** van het woord. Het gebied is een open ruimte, waarin bewoners en bezoekers moeten kunnen wonen, werken en recreëren. Concreet gaat het om verschillende partijen uit België, Duitsland en Nederland die sinds 2001 ernaar streven de open ruimte van dit gebied te behouden en versterken, zonder de relatie met de nabije omgeving daarbij uit het oog te verliezen.

(bron: <http://www.drielandenpark.eu/new/index.php?page=wat-wie-hoe#2>)

De projectleiding bevindt zich bij de Euregio Maas-Rijn die ook voor tolk- en vertaalfaciliteiten zorgt. De partners uit Duitsland, België en Nederland zijn:

- Benelux Unie;
- Provincie Limburg;
- Stadt Aachen;

- StädtRegion Aachen;
- Bezirksregierung Köln;
- Provincie Luik;
- Service Public de Wallonie;
- Pays de Herve-Futur ASBL;
- Agentschap voor Natuur en Bos;
- Provincie Limburg;
- Ruimte & Onroerend Erfgoed;
- Ministerium van de Duitstalige Gemeenschap (BE).

Het organigram van het Drielandenpark bestaat uit:

- een Stuurgroep met ambtelijk toezichtcomité dat ca. 1 à 2 keer per jaar samenkomt;
- de projectgroepen die ca. 5 à 6 keer per jaar samenkomen.

Het ambtelijk toezichtcomité vormt het dagelijks bestuur van het Drielandenpark.

In 2003 werd een plan opgesteld met richtlijnen voor de toekomst, het 'Ontwikkelingsperspectief Drielandenpark'. Hierin wordt het doel omschreven dat men met dit project nastreeft, namelijk het **behoud van de kwaliteit van de open ruimte in de verstedelijkte omgeving** van Maastricht - Hasselt - Aken - Luik. De richtlijnen in dit document gaan over zorgvuldig ruimtelijk beleid, over natuurontwikkeling, bescherming van het landschap, cultuurhistorie, water (de ontwikkeling van natuurlijke en veerkrachtige watersystemen en regulering van de waterhuishouding), agrarisch gebruik van het gebied, en hoe om te gaan met de druk van toerisme en verstedelijking.

De samenwerking is opgebouwd rond zes hoofdthema's:

- het beheer en herstel van (natuurlijke) watersystemen: beheersing van overstromingen, verdroging en vervuiling;
- de ecologische hoofdstructuur van het gebied en de verbindingen met grootschalige eenheden daarbuiten;
- het behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische landschappen;
- een visie op suburbanisatie binnen en rond de dorpskernen in het binnengebied;
- een perspectief voor omgevingsvriendelijke landbouw en veeteelt en de streekgebonden producten daarvan;
- de toeristisch-recreatieve structuren en voorzieningen (ook grensoverschrijdend).

Het project werkte reeds verschillende malen met INTERREG-middelen. Daarnaast dragen de partners ook structureel bij via middelen en mankracht (projectgroep-leden en stuurgroep-leden).

Het interview met Hans Mooren (Secretariaat-Generaal Benelux Unie) gaat verder in op de samenwerking rond het grensoverschrijdend natuurgebied.

Contact:

Projectleidster: Anja Brüll (Stichting Euregio Maas-Rijn), AnjaBruell@euregio-mr.eu; Hans Mooren (Secretariaat-Generaal, Benelux Unie), H.Mooren@Benelux.int

Web: <http://www.drielandenpark.eu/new/#>.

2.5. Het Zwin

Het **Zwin** is een natuurgebied van het Vlaams Gewest dat wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos ('ANB'). Het situeert zich op de grens tussen Vlaanderen en Nederland en strekt zich uit over de gemeente Knokke-Heist (België) en de gemeente Sluis (Nederland). Het is een intergetijdengebied, ingesloten tussen de duinen en een hoge dijk, dat in verbinding staat met de Noordzee via een geul. Het natuurgebied heeft een oppervlakte van ca. 213 ha en strekt zich uit over een kustlengte van ongeveer 2,3 km. Het landschap bestaat uit een duinregel met daarachter zilte slikken en schorren. Het is een belangrijke rust- en broedplaats voor trekkende vogels.

(bron: Google Maps)

De grensoverschrijdende samenwerking situeert zich in het kader van het **Verdrag inzake de Vlaams Nederlandse samenwerking op het gebied van beleid en beheer in het Schelde-estuarium**¹¹⁹ waarmee ook de **Vlaams Nederlandse Scheldec commissie** (VNSC) werd opgericht. Deze omvat het 'Politiek College' van de VNSC en het 'Ambtelijk College'.

De '**Schelderaad**' werd opgericht in 2014 via een instellingsbesluit ondertekend door de Nederlandse minister Schultz van Hagen en Vlaams minister Hilde Crevits. De Schelderaad is het officiële adviesorgaan van de VNSC en participeert proactief in de beleidsvoorbereiding van de VNSC. Op die manier kan er een brede consensus tussen stakeholders en beleidsmakers groeien nog voor de beslissingen worden genomen. Het voorzitterschap en het secretariaat van de Schelderaad zijn in handen van het Secretariaat-Generaal van de Benelux Unie, wat de onafhankelijkheid van het platform waarborgt. De VNSC-secretarissen nemen deel aan de vergaderingen. In de raad zetelen er regionale en lokale overheden, havens, werkgevers en landbouw- en milieuorganisaties:

- Regionale overheden:
  - Provincie Antwerpen;
  - Provincie Oost-Vlaanderen;
  - Provincie Zeeland;
  - Waterschap Scheldestromen;
- Lokale overheden:
  - Vertegenwoordiger Scheldegemeenten NL;
  - Vertegenwoordiger Scheldegemeenten VL;
- Havens:
  - Alfaport Antwerpen;
  - Haven Gent;
  - Havenbedrijf Antwerpen;
  - Zeeland Seaports;
- Werkgevers:
  - Brabants-Zeeuwse Werkgeversvereniging;
  - VOKA-VeGHO;
  - Vlaamse Havenvereniging;

---

¹¹⁹ Verdrag inzake de Vlaams Nederlandse samenwerking op het gebied van beleid en beheer in het Schelde-estuarium van 21 december 2005, ondertekend te Middelburg, i.w.tr. 1 oktober 2008.

BVR van 18 juli 2008 tot internationale ratificatie van het verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest, enerzijds en het Koninkrijk der Nederlanden, anderzijds inzake de samenwerking op het gebied van het beleid en het beheer in het Schelde-estuarium, ondertekend in Middelburg op 21 december 2005, en goedgekeurd bij het decreet van 9 maart 2007, B.S. 12 september 2008.

- Landbouworganisaties:
  - Algemeen Boerensyndicaat Oost-Vlaanderen;
  - Boerenbond;
  - Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie;
- Milieuorganisaties:
  - Natuurpunt Vlaanderen;
  - Vogelbescherming Nederland;
  - Zeeuwse Milieufederatie.

Daarnaast is er nog een bestuurlijk overlegorgaan tussen Nederland en België, de **Internationale Zwincommissie** waarvan de gouverneur van West-Vlaanderen en de commissaris van de Koning in Zeeland de voorzitters zijn. Dit samenwerkingsverband pleegt op regelmatige basis overleg over het behoud en beheer van het natuurgebied, met o.a. tot doel verzilting van de landbouwgronden rondom het Zwin te voorkomen. Deze organisatie neemt een beleidsoverkoepelende en coördinerende rol aan in het project tot uitbreiding en herinrichting van het Zwin (zie onder).

Verder bestaat er ook nog de **Adviescommissie voor het Vlaams Natuurreservaat De Zwinduinen en –polders**. Dit is een Vlaamse adviescommissie die werd opgericht op basis van het Natuurdecreet, maar er zitten ook Nederlandse vertegenwoordigers in.

Reeds in het verleden, van 2011 tot 2015, kon met Europese steun via het LIFE-natuurproject ZTAR grootschalig natuurherstel gebeuren in de Zwinvlakte.

Recent werd van start gegaan met een project dat de **uitbreiding en herinrichting van het Zwin** tot doel heeft met ca. 120 ha natuur, waarvan 10 ha in Nederland. Aan beide zijden van de grens heeft men hiervoor een beheerplan opgesteld dat op elkaar werd afgestemd. De werken startten in 2016 en zouden worden afgerond in 2019.

De (kern)partners die zich inzetten voor de uitbreiding van het Zwin zijn de volgende:

- de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie;
- provincie Zeeland;
- provincie West-Vlaanderen;
- gemeenten Knokke-Heist en Sluis;
- het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust;
- het Agentschap voor Natuur & Bos;
- Oostkust Polder;

- Vlaamse Milieumaatschappij;
- Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid;
- Vlaamse Landmaatschappij;
- Westtoer;
- Stichting het Zeeuws Landschap.

Het maandelijkse **Zwin voortgangsoverleg** vormt het voornaamste Belgisch-Nederlandse overlegplatform dat zich specifiek richt op het uitbreidingsproject van het Zwin. De partners die hieraan deelnemen (vnl. een ambtelijk overlegorgaan), koppelen regelmatig terug met de andere actoren in eigen land. De voorzitter van deze groep is de gouverneur van West-Vlaanderen, die eveneens voorzitter is van de Internationale Zwincommissie.

Bovendien werd er recent een **planbegeleidingsgroep voor het landinrichtingsproject Zwinpolders** opgestart waarin Nederland ook is vertegenwoordigd. Dit is een landinrichtingsproject waarin ook de omgeving van het Zwin wordt meegenomen. Ook hier is de gouverneur van West-Vlaanderen voorzitter. Op die manier wordt de continuïteit gewaarborgd tussen het beleid en de uitvoering van de projecten.

Onder het voorzitterschap van de gouverneur van West-Vlaanderen werd tevens een bindend **raamakkoord** afgesloten in Vlaanderen met doel op een geïntegreerde manier te komen tot een verbeterde waterhuishouding in de Oostkustpolder en de problemen van verzilting, overstromingsschade en droogte te voorkomen. Het gaat enkel om Belgische partijen die dit raamakkoord hebben afgesloten (de bevoegde ministers, de Vlaamse Milieumaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos, het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust, de Vlaamse Landmaatschappij, de Provincie West-Vlaanderen, de Gemeente Knokke-Heist en de Oostkustpolder). Onderwerp van het akkoord is welke partij wat doet en wie welke werken uitvoert en financiert. De uitvoering ervan zal gebeuren via het landinrichtingsproject Zwinpolders.

Het bovenstaande maakt duidelijk dat er in het kader van het Zwin **nog geen sprake is van één (juridisch) gestructureerde grensoverschrijdende samenwerking** die ook verder zou lopen nadat de verschillende projecten zijn afgelopen. De samenwerking rond de projecten verloopt tot nu toe via verschillende overlegplatformen zoals het Zwin voortgangsoverleg, de planbegeleidingsgroep voor het landinrichtingsproject Zwinpolders en meer in het algemeen – ruimer dan bovenstaande projecten – via de Adviescommissie voor het Vlaams Natuurreservaat De Zwinduinen en -polders, de Scheldecommissie en de Internationale Zwincommissie.

Meer info over deze grensoverschrijdende samenwerking is te vinden in het interview met Hannah Van Nieuwenhuysse (projectleidster, ANB) dat als bijlage bij dit rapport werd gevoegd.

Contact:

Projectleidster uitbreiding Zwin: Hannah Van Nieuwenhuysse (ANB), hannah.vannieuwenhuysse@lne.vlaanderen.be

Web: <http://www.zwin.be/nl> en <http://zwininverandering.eu/>.

2.6. Biosfeerreservaat Pfälzerwald – Vosges du Nord

Het *Natur Park Pfälzerwald* (Duitsland) en het *Parc naturel régional Vosges du Nord* (Frankrijk) vormen samen het door UNESCO erkende grensoverschrijdend 'Biosfeerreservaat *Pfälzerwald – Vosges du Nord*'.

(bron: http://marko-barth.de/index_3.htm)

In 1992 werd het reeds sinds 1958 bestaande Duitse *Natur Park Pfälzerwald* erkend als biosfeerreservaat door UNESCO en toegevoegd aan het World Network of Biosphere Reserves. In 1998 sloten beide natuurparken zich aaneen tot het grensoverschrijdend biosfeerreservaat *Pfälzerwald – Vosges du Nord*.

Sindsdien werken de besturen van beide natuurparken samen over de grens rond projecten die streven naar een gemeenschappelijke identiteit en verantwoordelijkheid voor het bestaan en behoud van het natuurlijke en culturele erfgoed. **De samenwerking tussen beide parken vloeit dus niet voort uit één of andere overeenkomst afgesloten tussen beide partijen, maar kadert zich louter in de internationale UNESCO-erkenning als grensoverschrijdend biosfeerreservaat.**

Contact:

Biosphärenreservat Pfälzerwald-Nordvogesen

Adres: Franz-Hartmann-Straße 9 - 67466 Lambrecht (Pfalz)

Tel.: +49 (0) 6325 9552-0

E-mail: info@pfaelzerwald.bv-pfalz.de

Web: <http://www.parc-vosges-nord.fr/> en <http://www.pfaelzerwald.de/>.

IX. THEMATISCHE ANALYSE VAN DE RESULTATEN VAN DE INTERVIEWS

Om op geïnformeerde wijze over te kunnen gaan tot het kiezen van een juridische vorm voor deze Frans-Belgische samenwerking en het concreet opstellen van het juridisch statuut, werden een aantal **sleutelfiguren van reeds bestaande voorbeelden van grensoverschrijdende samenwerkingen, grensoverschrijdende natuurparken en/of Natura 2000-gebieden bevraagd** naar de structuur en werking van hun samenwerking. Zij gaven daarnaast – als ervaringsdeskundigen – ook tips en goede raad mee voor het uitwerken van een grensoverschrijdende samenwerking in dit project en wezen op een aantal potentiële valkuilen.

Concreet gaat het om volgende reeds bestaande voorbeelden van grensoverschrijdende samenwerkingen:

1. **EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale** (België - Frankrijk): Katarina DE FRUYT (WVI, Belgische co-directrice EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale (België) en Stéphanie VERBEKE (Franse co-directrice EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale (Frankrijk));
2. **EGTS Linieland van Waas en Hulst** (België – Nederland): Richard MEERSSCHAERT (directeur EGTS Linieland van Waas en Hulst (België));
3. **EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour** (Frankrijk – Italië) : Violaine TIRONI (Gestionnaire du Plan Intégré Transfrontalier Marittime Mercantour / Service Développement Durable et Partenariats (Frankrijk));
4. **Drielandenpark** (België – Nederland - Duitsland): Hans MOOREN (Team duurzame ontwikkeling Benelux, Drielandenpark (België));

5. **Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide** (België – Nederland): Paul GANZEVLES (coördinator van het grenspark (Nederland)) en Ignace LEDEGEN (projectcoördinator Life HELVEX (België));
6. **Grenspark Kempen-Broek** (België – Nederland): Ignace SCHOPS (directeur Grenspark Kempen-Broek (België) en voorzitter EUROPARC Federation);
7. **Het Zwin** (België – Nederland): Hannah VAN NIEUWENHUYSE (ANB - projectleidster uitbreiding het Zwin (België));
8. **Parc naturel transfrontalier du Hainaut** (Wallonië (België) – Frankrijk) : Reinold LEPLAT (directeur du Parc naturel des Plaines de l’Escaut (Wallonië (België))).

Voor elk van deze interviews werd dezelfde vragenlijst gebruikt. Deze is terug te vinden in bijlage 3.1 (Nederlandstalige versie) en bijlage 4.1 (Franstalige versie) bij dit rapport. De uitgeschreven interviews werden integraal als bijlage bij dit rapport gevoegd (zie bijlage 3.2 (Belgische interviews) en bijlage 4.2 (Franse interviews)).

In dit deel worden de resultaten van deze interviews schematisch opgelijst per onderzocht voorbeeld. De symbolen gebruikt voor de thematische analyse van de resultaten hebben volgende betekenis:

✓ : positief antwoord.

X : negatief antwoord.

/ : niet van toepassing.

De resultaten worden waar nodig verduidelijkt aan de hand van opmerkingen.

1. ORGANISATIE VAN DE GRENDOERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

1.1 Juridisch statuut van de grensoverschrijdende samenwerking

1.1.1. *Vrijblijvende of verbindende grensoverschrijdende samenwerking*

De eerste vraag van het interview peilt naar het juridisch statuut en de mate van verbindendheid van de bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden: is deze vrijblijvend of verbindend? Vraag 1, a) luidt dan ook:

“1) Wat is het **juridisch statuut** van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark?

a) *Is de grensoverschrijdende samenwerking **vrijblijvend** of **verbindend**? Bestaat de samenwerking uit gelijklopende projecten over de grens, of is er werkelijk sprake van één gestructureerde samenwerking?”*

	VRIJBLIJVEND	VERBINDEND
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale	X	✓
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	X	✓
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	X	✓ - Maar het blijft een vrijwillige samenwerking zonder bindende afspraken omtrent financiële bijdragen of personeel.
Drielandenpark	X	✓
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	X	✓
Grenspark Kempen-Broek	X	✓
Zwin	✓ / X - Er is sprake van een gestructureerde samenwerking zonder juridisch statuut.	✓ / X
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	✓ - In 2010 werd er een samenwerkingsovereenkomst tussen beide parken ondertekend, maar een inbreuk op deze overeenkomst wordt niet gesanctioneerd.	X

Uit de antwoorden van de ondervraagde personen kunnen we afleiden dat het merendeel van bovenstaande grensoverschrijdende samenwerkingen **verbindend** zijn aangegaan, waarbij er in het geval van het Zwin werd aangegeven dat er sprake is van een verbindende samenwerking (m.b.t. financiële bijdragen etc.) zonder dat er reeds een concreet juridisch statuut of juridische samenwerkingsvorm (bv. BGTS, LGSG of EGTS) werd gekozen. Dit is net omgekeerd in het geval van de EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour, waarbij er wel een Frans-Italiaanse EGTS werd opgericht zonder dat er bindende afspraken werden gemaakt omtrent financiële bijdragen of personeel. Het Parc naturel transfrontalier du Hainaut geeft aan volledig vrijblijvend samen te werken. Er werd wel een samenwerkingsovereenkomst

tussen het Franse en Belgische natuurpark ondertekend, maar een inbreuk op deze overeenkomst wordt niet gesanctioneerd, alles gebeurt op vrijwillige basis.

De verwachtingen van de partners van het LIFE+ 'FLANDRE' project lijken op dit punt op het eerste zicht uit elkaar te liggen, maar inhoudelijk sluiten ze op elkaar aan:¹²⁰

	VRIJBLIJVEND	VERBINDEND
Jean-Louis HERRIER (ANB)	X	✓ - Een verbindende samenwerking waarbij iedere overheid of beheerder (ANB, Département du Nord) wel bevoegd blijven voor hun eigen territorium.
Etienne DUBAILLE (CERL) en Loïc OBLED (CERL)	✓ / X - Momenteel is er een samenwerking in het kader van LIFE.	✓ / X - Sluit een samenwerkingsvorm met een specifiek juridisch statuut in de toekomst niet uit, op voorwaarde dat er draagvlak is bij de partners en de overheden.
Virginie HÉLIN (Département du Nord)	✓ - Vrijblijvende samenwerking waarbij ieder zijn eigen organisatie en bevoegdheden bewaart, maar waarbij er gezamenlijke engagementen worden aangegaan en waarbij er een soort <i>instance de gouvernance</i> wordt belast met de taak dat het beheer aan beide zijden van de grens op elkaar wordt afgestemd.	X

1.1.2. Rechtspersoonlijkheid

¹²⁰ Deze interviews zijn integraal als bijlagen 2.1 (vragenlijsten) en 2.2 (uitgeschreven interviews) bij dit rapport gevoegd.

Aansluitend werden de sleutelfiguren van de bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden gevraagd of hun samenwerking rechtspersoonlijkheid bezit. Zie vraag 1, b) van de vragenlijst (bijlagen 3.1 (NL) en 4.1 (FR)):

“1) Wat is het **juridisch statuut** van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark?

[...]

b) Heeft de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark **rechtspersoonlijkheid**?”

	RECHTSPERSOONLIJ- HEID	GEEN RECHTSPERSOON- LIJKHEID	Opmerking
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale	✓	X	/
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	✓	X	Grenspark Groot-Saeftinghe zal hier deel van uitmaken maar zal op zich geen RP bezitten.
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	✓	X	/
Drielandenpark	X	✓	Onder Euregio Maas-Rijn.
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	X	✓	Onder BENEGO. Op termijn zou men eventueel evolueren naar een aparte rechtspersoonlijkheid.
Grenspark Kempen-Broek	✓	X	/
Zwin	X	✓	Op termijn zou men eventueel evolueren naar een samenwerking met rechtspersoonlijkheid.

Parc naturel transfrontalier du Hainaut	X	✓	/
---	---	---	---

De helft van de ondervraagden gaf aan dat hun grensoverschrijdende samenwerking rechtspersoonlijkheid bezit. Bij de andere helft van de ondervraagden zien we twee tendensen: (1) er is geen aparte rechtspersoonlijkheid, maar ze hangen wel als project onder een grotere rechtspersoonlijkheid (bv.: Euregio Maas-Rijn, BENEKO); (2) er is geen rechtspersoonlijkheid, maar op termijn wil men hier wel naar toe evolueren.

De partners gaven op dit punt volgende antwoorden:

	RECHTSPERSOONLIJKHEID	GEEN RECHTSPERSOONLIJKHEID
Jean-Louis HERRIER (ANB)	✓ / X - Sluit rechtspersoonlijkheid voor de samenwerking niet uit.	✓ / X - Sluit rechtspersoonlijkheid voor de samenwerking niet uit.
Etienne DUBAILLE (CERL) en Loïc OBLED (CERL)	✓ / X - Sluit rechtspersoonlijkheid voor de samenwerking niet uit.	✓ / X - Sluit rechtspersoonlijkheid voor de samenwerking niet uit.
Virginie HÉLIN (Département du Nord)	X	✓

1.1.3. Juridische basis – verdragen/conventies/regelgeving

Dit onderdeel van het interview bestond er uit de juridische basis van de ondervraagde, reeds bestaande grensoverschrijdende samenwerkingen te achterhalen, zie vraag 1, c):

“1) Wat is het **juridisch statuut** van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark?

[...]

c) Op welke **verdragen/conventies/regelgeving** is het statuut van het grensoverschrijdend natuurpark gebaseerd?”

	JURIDISCHE BASIS	Opmerking
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale	EGTS-Verordening	Residuaire toepasselijkheid Frans administratief recht omwille van maatschappelijke

		zetel die in Frankrijk gesitueerd is (toepasselijke wetgeving m.b.t. boekhouding, fiscale verplichtingen...).
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	EGTS-Verordening	/
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	EGTS-Verordening	Residuaire toepasselijkheid Frans administratief recht omwille van maatschappelijke zetel die in Frankrijk gesitueerd is (toepasselijke wetgeving m.b.t. boekhouding, fiscale verplichtingen...).
Drielandenpark	Maakt als project deel uit van bestaande Euregio Maas-Rijn.	/
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	Akkoord tussen de participerende gemeenten (nog niet op basis van het Benelux-Verdrag).	Louter toepassing van nationale milieu- en ruimtelijke ordeningswetgeving aan beide zijden.
Grenspark Kempen-Broek	<ul style="list-style-type: none"> - Benelux grensoverschrijdend basis ecologisch netwerk. - Het akkoord tussen de participerende gemeenten. 	/
Zwin	<ul style="list-style-type: none"> - Verdrag inzake de Vlaams Nederlandse samenwerking op het gebied van beleid en beheer in het Schelde-estuarium (2005). 	Gestructureerde samenwerking zonder juridisch statuut op basis van dit verdrag, maar waarbij er wel een samenwerkingsovereenkomst in het kader van de Zwinuitbreiding werd gesloten, met name het document 'Gebiedsvisie voor het grensoverschrijdende uitgebreide Zwin en beheerplan voor het uitgebreide Zwin aan Vlaamse zijde' en het (Belgische) raamakkoord m.b.t. waterhuishouding in de Oostkustpolder en de

		problemen van verzilting, overstromingschade en droogte.
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	De niet-bindende samenwerkingsovereenkomst tussen beide natuurparken.	De samenwerkingsovereenkomst is gelinkt aan het Charte en de beheerplannen.

1.2. Interne structuur van de grensoverschrijdende samenwerking

1.2.1. *Bestuur*

1.2.1.1. Bestuur en dagelijks bestuur

Vragen 3, b.1), b.2) en c) peilen naar de structuur van de ondervraagde grensoverschrijdende samenwerkingen, meer bepaald de vorm en organisatie van hun bestuur en dagelijks bestuur:

“3) Hoe is de **samenwerking/EGTS intern gestructureerd**?

[...]

b) Hoe verloopt het **bestuur** van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurreservaat?

b.1) Is er een directie, een raad van bestuur, ...?

b.2) Hoe vaak komen deze samen?

[...]

c) Hoe verloopt het **dagelijks bestuur** van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurreservaat?”

	STRUCTUUR	# SAMENKOMSTEN /JAAR	DAGELIJKS BESTUUR
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene vergadering (28 leden); - Bureau (18 leden); - Technisch comité (vertegenwoordigers) 	Minstens 2 keer/jaar.	<ul style="list-style-type: none"> - 2 codirecteuren (FR-BE); - 2 covoorzitters (FR-BE).

	<p>van de verschillende partnerstructuren);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Thematische werkgroepen. 		
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene Vergadering ("Linieraad", één vertegenwoordiger van elke partner); - Technisch Comité (ambtenaren); - Het dagelijks bestuur (voorzitter, ondervoorzitter en directeur); - Secretariaat. 	Linieraad vergadert 4 keer/jaar.	<ul style="list-style-type: none"> - Voorzitter; - Ondervoorzitter; - Directeur.
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene vergadering (<i>Assemblée transfrontalière</i> bestaande uit 6 leden: 3 FR en 3 IT leden verkozen door de Conseil d'administration van elk van de natuurparken); - Directeur. 	<i>Assemblée transfrontalière</i> vergadert 3 à 4 keer/jaar.	Ieder natuurpark (FR/IT) organiseert zich op zijn eigen manier en de beslissingen over de grote beleidslijnen worden genomen in de <i>Assemblée transfrontalière</i> .
Drielandenpark	<ul style="list-style-type: none"> - Stuurgroep met ambtelijk toezichtcomité; - Projectgroepen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stuurgroep: 1 keer/jaar; - Projectgroepen: 5 à 6 keer/jaar. 	Ambtelijk toezichtcomité van de stuurgroep.
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	<ul style="list-style-type: none"> - Bijzondere Commissie (met voorzitter); - Coördinator; - Secretariaat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bijzondere Commissie: 3 keer/jaar - Secretariaat zit minstens 	Coördinator en het secretariaat.

		wekelijks samen met de coördinator.	
Grenspark Kempen-Broek	<ul style="list-style-type: none"> - Regionaal landschap Kempen en Maasland vzw met directeur; - Stuurgroep: politici (gemeenten); - Projectgroep: experts; - Ad hoc werkgroepen: specifieke thema's. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stuurgroep: minimaal 3 keer/jaar; - Projectgroep: minimaal 4 keer/jaar. 	Regionaal landschap Kempen en Maasland vzw met directeur.
Zwin	<p>De samenwerking rond de projecten verloopt tot nu toe via verschillende overlegplatformen zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het Zwin voortgangsoverleg; - de planbegeleidingsgroep voor het landinrichtingsproject Zwinpolders; <p>Meer in het algemeen via:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de Internationale Zwincommissie; - de Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie; - de Schelderaad; - EUREGIO Scheldemond; - de Adviescommissie voor het Vlaams Natuurreservaat De 	<ul style="list-style-type: none"> - Internationale Zwincommissie: 1 keer/jaar; - Zwin voortgangsoverleg: maandelijks. 	Geen dagelijks bestuur, maar wel regelmatig overleg in de planbegeleidingsgroep en het voortgangsoverleg.

	Zwinduinen en -polders.		
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	<ul style="list-style-type: none"> - Franse zijde: syndicat mixte; - Belgische zijde: commission de gestion; - 2 'organes restreintes' die samen het Bureau transfrontalier vormen: Bureau de syndicat mixte et un conseil d'administration de la commission de gestion, met vertegenwoordigers van beide zijden (gemeenten, overheden, ...). 	Het Bureau transfrontalier komt 4 à 5 keer/jaar samen.	/

Op basis van de antwoorden van de ondervraagde personen kunnen we stellen dat er voor wat betreft de EGTS'en steeds sprake is van (1) een algemene vergadering en (2) een directeur (de EGTS-verordening vereist minimaal deze twee organen). Voor wat betreft de andere samenwerkingen is er minstens steeds (1) een overkoepelend orgaan dat tussen de 1 en 5 keer per jaar samenkomt en (2) een projectgroep(en) of werkgroep(en) dat tussen de 4 en 12 keer per jaar samenkomt. Uitzonderingen hierop zijn het Grenspark Kalmthoutse Heide – De Zoom en het Parc naturel transfrontalier du Hainaut dat enkel een Bureau transfrontalier heeft dat 4 à 5 keer per jaar samenkomt. Drie van de 8 ondervraagde voorbeelden van grensoverschrijdende samenwerking gaven aan dat ze geen dagelijks bestuur voor de administratie of dagelijks beheer ingesteld hebben.

Jean-Louis HERRIER (ANB) voorziet m.b.t. de structuur momenteel een stuurgroep [*comité de pilotage*] waarin de eigenaars en beheerders vertegenwoordigd zijn en een adviescommissie waarin o.a. de betrokken gemeenten en een aantal andere stakeholders in vertegenwoordigd zouden kunnen worden. De andere partners vonden het ten tijde van de afname van het interview te vroeg om al een uitspraak te doen over de mogelijke structuur.

1.2.1.2. Vertegenwoordiging

Dit onderdeel van het interview gaat dieper in op de mate van vertegenwoordiging in de ondervraagde grensoverschrijdende samenwerkingen, meer bepaald van private verenigingen, private beheerders, private eigenaars van het projectgebied, andere besturen of administraties en private recreatieve verenigingen. Zie hiervoor de vragen 4, a), b), c), c.1), d) en vraag 5:

“4) a) Zijn er **private verenigingen** vertegenwoordigd in de structuur van deelgebieden van de projectzone (bv. natuurverenigingen, jachtverenigingen, verenigingen van boseigenaren, etc.)?”

b) Op welke wijze gaat men binnen de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark om met **private beheerders** (worden zij betrokken bij de besluitvorming, is er een hoorrecht, hebben ze gewoon recht op aanwezigheid, etc.)?”

c) Zijn er **vertegenwoordigers van private eigenaars** vertegenwoordigd in de structuur van deelgebieden van de projectzone (bv. natuurverenigingen, verenigingen van boseigenaren, landbouwers, etc.)?”

c.1) Op welke wijze gaat men binnen de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark om met **private eigenaars** (worden zij betrokken bij de besluitvorming, is er een hoorrecht, hebben ze gewoon recht op aanwezigheid, etc.)?”

d) Hoe worden **andere besturen/administraties** betrokken die geen deel uitmaken van de structuur?

5) Hoe gaat men binnen de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark om met **private recreatieve verenigingen** (bv. wandel- of fietsclubs, jachtverenigingen en dergelijke)?”

	PRIVATE VERENIGINGEN (natuurvereniging, jachtvereniging, vereniging van boseigenaren, etc.)	PRIVATE BEHEERDERS	PRIVATE EIGENAARS	ANDERE BESTUREN/ ADMINISTRATIES	PRIVATE RECREATIEVE VERENIGINGEN (wandelclubs, fietsclubs, jachtvereniging, etc.)
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-	✓	✓	X	X	X

Dunkerque- Côte d'Opale	Via algemene vergadering.	Via algemene vergadering.			
EGTS Linie- land Van Waas en Hulst	X Wel via werk- en stuurgroepen, maar geen stemrecht. ✓ Wel voor Grenspark Groot Saeftinghe.	X Niet in de EGTS zelf. ✓ Wel voor Grenspark Groot Saeftinghe.	X	X	X
EGTS Parc Européen Alpi Ma- rittme Mer- cantour	X	X	X	X Ieder park heeft samenwerkingsovereenkomsten gesloten met de gemeenten die het Charte du Parc hebben ondertekend. In deze samenwerkings-overeenkomsten worden de gemeenschappelijke projecten gedefinieerd die ze bv. de komende drie jaren samen willen realiseren.	X
Drielanden- park	X	X	X	X	X Wel via

	Wel via projectgroepen, geen stemrecht.	Wel via projectgroepen, geen stemrecht.	Wel via projectgroepen, geen stemrecht.		projectgroepen, geen stemrecht.
Grenspark De Zoom – Kalmt-houtse Heide	X	✓	✓	✓ / X Hangt af van project.	X
Grenspark Kempen-Broek	X Wel via projectgroepen, niet in de stuurgroep.	X Wel via projectgroepen, niet in de stuurgroep.	X Wel via projectgroepen, niet in de stuurgroep.	X Enkel <i>ad hoc</i> .	X Wel via projectgroepen, niet in de stuurgroep.
Zwin	✓ Bv. in de planbegeleidings-groep en de adviescommissie van het reservaat.	X Niet vast vertegenwoordigd maar worden wel gehoord en betrokken bij bv. opmaak beheerplan.	X Niet vast vertegenwoordigd maar worden wel gehoord en betrokken bij bv. opmaak beheerplan. Enkele individuele landbouwers (leden van landbouworganisaties) zijn wel (vaste) vertegenwoordigers van de landbouwsector.	✓ Vertegenwoordiging in de stuurgroep (adviescommissie) en de planbegeleidings-groep.	X Wel betrokken bij bv. uittekenen ruiterspaden en binnenkort structureel vertegenwoordigd in een planbegeleidingsgroep.

Parc naturel transfrontalier du Hainaut	✓	✓	X	X	X
--	---	---	---	---	---

Uit de resultaten blijkt dat:

- private verenigingen in vier van de acht ondervraagde grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden vast worden vertegenwoordigd en in twee gevallen via projectgroepen worden betrokken;
- private beheerders in drie van de acht ondervraagde grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden worden vertegenwoordigd;
- private eigenaars in slechts één grensoverschrijdend samenwerkingsverband worden vertegenwoordigd;
- in één grensoverschrijdend samenwerkingsverband worden andere besturen of administraties vast vertegenwoordigd. In een ander grensoverschrijdend samenwerkingsverband worden andere besturen of administraties afhankelijk van het project vertegenwoordigd;
- private recreatieve verenigingen niet worden vertegenwoordigd in de ondervraagde grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden, maar naar gelang het geval wel via projectgroepen worden betrokken.

De partners voorzien voorlopig op dit punt:

	PRIVATE VERENIGINGEN (natuurvereniging, jachtvereniging, vereniging van boseigenaren, etc.)	PRIVATE BEHEERDERS	PRIVATE EIGENAARS	ANDERE BESTUREN/ ADMINISTRATIES	PRIVATE RECREATIEVE VERENIGINGEN (wandellclubs, fietsclubs, jachtvereniging, etc.)
Jean-Louis HERRIER (ANB)	✓ - Enkel in een adviescommissie.	✓ - In een stuurgroep.	✓ - In een stuurgroep.	✓ - Enkel in een adviescommissie.	✓ - Enkel in een adviescommissie.
Etienne DUBAILLE (CERL) en	X - Evt. wel via werk- of projectgroepen, maar geen stemrecht.	X - Evt. wel via werk- of projectgroepen,	✓	/	X - Evt. wel via werk- of projectgroepen, maar geen stemrecht.

Loïc OBLED (CERL)		maar geen stemrecht.			
Virginie HÉ- LIN (Dépar- tement du Nord)	✓	X - Evt. wel via werk- of pro- jectgroepen, maar geen stemrecht.	X - Evt. wel via werk- of pro- jectgroepen, maar geen stemrecht.	/	✓

1.2.1.3. Formele status van de beslissingen

Vraag 3, b.4) gaat dieper in op de werking van het bestuur van de ondervraagde grensoverschrijdende samenwerking, meer bepaald de mate van verbindendheid van beslissingen genomen door het bestuur voor de leden van de grensoverschrijdende structuur zelf, voor andere besturen of administraties en voor burgers:

“3) Hoe is de **samenwerking/EGTS intern gestructureerd**?

b) Hoe verloopt het **bestuur** van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurreserveaat?

b.4.1) Zijn de beslissingen bindend voor de leden van de structuur?

b.4.2) Zijn de beslissingen bindend voor andere besturen (bv. vergunningverlening, planning, etc.) of administraties (bv. adviesverleners)?

b.4.3) Zijn de beslissingen bindend voor burgers (bv. toegankelijkheidsregelingen en gedragsregels voor recreanten, etc.)? Indien dit niet het geval is, hoe worden de beslissingen omgezet in concrete verplichtingen voor de burgers?”

	BINDEND VOOR LEDEN	BINDEND VOOR AN- DERE BESTUREN	BINDEND VOOR BURGERS (o.a. bezoekers)
EGTS West-Vlaande- ren/Flandre-Dunkerque- Côte d’Opale	X - Wel voor begroting.	X	X

EGTS Linieland Van Waas en Hulst	✓ / X Bindend voor zover basis bij partners (gemeentebesturen).	X	X - Wel toegankelijkheidsreglement voor grenspark Groot Saeftinghe.
EGTS Parc Européen Alpi Maritime Mercantour	X - De beslissingen van de EGTS zijn niet bindend, de beslissingen genomen door één van de twee natuurparken zijn bindend voor het natuurpark in kwestie, maar niet voor het andere.	X	X - De beslissingen van de EGTS zijn niet bindend, de beslissingen genomen door één van de twee natuurparken zijn bindend voor het natuurpark in kwestie (bv. verbieden van bepaalde activiteiten), maar niet voor het andere.
Drielandenpark	✓	X	X
Grenspark De Zoom – Kalmt-houtse Heide	X - Wel voor begroting.	X	X - Wel toegankelijkheidsreglement.
Grenspark Kempen-Broek	✓	✓ /X - Dat kan, maar is niet steeds het geval.	✓ /X - Dat kan, maar is niet steeds het geval.
Zwin	✓ - Bindende beslissingen van de Internationale Zwincommissie (omwille van raamakkoord) en van de planbegeleidingsgroep.	X - Ze worden wel vaak uitgenodigd voor zaken die hen aanbelangen (bv. onroerend erfgoed).	✓ - Bv. Toegankelijkheidsreglementering (Vlaams beheerplan voor het Zwin).
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	X - Het Bureau transfrontalier is enkel een overlegorgaan. Het bevestigen van een beslissing gebeurt door de eigen bevoegde organen.	X	X

Op basis van de interviews kunnen we stellen dat de beslissingen genomen door het bestuur van het grensoverschrijdend samenwerkingsverband:

- in de helft van de ondervraagde gevallen bindend zijn voor de leden van de structuur, in twee gevallen enkel bindend zijn voor wat betreft de begroting en in de resterende twee gevallen niet bindend zijn op het niveau van de grensoverschrijdende samenwerking, maar wel bindend kunnen worden voor het eigen grondgebied indien die beslissingen worden bevestigd door de bevoegde instanties op nationaal niveau;
- niet bindend kunnen zijn voor andere besturen, met uitzondering van de beslissingen van het bestuur van Grenspark Kempen-Broek waar deze afhankelijk van het geval wel bindend kunnen zijn voor andere besturen;
- in drie grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden niet bindend zijn voor burgers, in drie andere samenwerkingsverbanden enkel bindend zijn voor wat betreft het opleggen van een toegankelijkheidsreglementering, in één samenwerkingsverband bindend kunnen zijn voor burgers maar dit is niet steeds het geval en in één samenwerkingsverband niet bindend zijn voor de burgers, maar dit wel kunnen worden wanneer het nationale natuurpark in kwestie (los van de grensoverschrijdende EGTS) dit oplegt voor het eigen territorium (bv. bepaalde activiteiten verbieden in het nationale natuurpark).

Er moet hierbij worden benadrukt dat het van belang is om te bepalen hoe de bindende beslissingen zullen worden genomen (unanimiteit? vetorecht?...).

De partners van het LIFE+ 'FLANDRE' project verwachten m.b.t. de formele status van de beslissingen genomen door het bestuur het volgende:

	BINDEND VOOR LEDEN	BINDEND VOOR ANDERE BESTUREN	BINDEND VOOR BURGERS (o.a. bezoekers)
Jean-Louis HERRIER (ANB)	✓	X - Wel evt. voor toegankelijkheids-reglementering.	X - Wel evt. voor toegankelijkheids-reglementering.
Etienne DUBAILLE (CERL) en Loïc OBLED (CERL)	✓ / X - Kan pas bindend worden wanneer de Staat beslist om het beheer over te dragen naar een transnationaal orgaan, maar het is een andere kwestie indien het louter gaat om de uitvoering van de	✓ / X - Kan pas bindend worden wanneer de Staat beslist om het beheer over te dragen naar een transnationaal orgaan, maar het is een	✓ / X - Kan pas bindend worden wanneer de Staat beslist om het beheer over te dragen naar een transnationaal orgaan, maar het is een andere kwestie indien het louter gaat om de

	nationaal vastgelegde beheerplannen, dit kan evt. wel grensoverschrijdend worden overlegd en uitgevoerd d.m.v. een grensoverschrijdende ploeg.	andere kwestie indien het louter gaat om de uitvoering van de nationaal vastgelegde beheerplannen.	uitvoering van de nationaal vastgelegde beheerplannen.
Virginie HÉLIN (Département du Nord)	X - De grensoverschrijdende samenwerking zou enkel een overlegorgaan zijn. Het bevestigen van een beslissing gebeurt door de eigen bevoegde organen, waardoor deze bindend kan worden voor het eigen territorium.	X - De grensoverschrijdende samenwerking zou enkel een overlegorgaan zijn. Het bevestigen van een beslissing gebeurt door de eigen bevoegde organen, waardoor deze bindend kan worden voor het eigen territorium.	X - De grensoverschrijdende samenwerking zou enkel een overlegorgaan zijn. Het bevestigen van een beslissing gebeurt door de eigen bevoegde organen, waardoor deze bindend kan worden voor het eigen territorium.

1.2.2. Inzet van personeel, machines en vee

In het kader van een grensoverschrijdende samenwerking kunnen er uiteraard ook praktische afspraken worden gemaakt omtrent de grensoverschrijdende inzetbaarheid van personeel, machines en vee op het terrein. De sleutelfiguren van de ondervraagde samenwerkingsverbanden werden hieromtrent bevraagd in vraag 3, e) en f):

“3) Hoe is de **samenwerking/EGTS intern gestructureerd**?

[...]

e) Beschikt het grensoverschrijdend natuurpark over een **eigen transnationale personeelsentiteit** die instaat voor het toezicht en het beheer van het grensoverschrijdend gebied, of blijven de nationale en gewestelijke natuur-beherende (overheids-)entiteiten elk aan haar zijde van de grens instaan voor toezicht en beheer? Of opereren de twee betrokken nationale of gewestelijke entiteiten op het grondgebied van beide staten? In het tweede geval: hoe wordt de werking van beide entiteiten gecoördineerd?

f) Hoe wordt de eventuele **grensoverschrijdende inzet van personeel, machines en vee** juridisch gedekt (verschillende arbeidsreglementeringen, verzekeringen, veterinaire regelgevingen ...)?"

	EIGEN GRENDOERSCHRIJDEND STATUUT PERSONEEL	GRENDOERSCHRIJDENDE INZET PERSONEEL, MACHINES EN VEE
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale	X	✓
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	X	✓
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	X	✓ - Vanaf dit jaar zal er met terbeschikkingstellingscontracten worden gewerkt voor het personeel.
Drielandenpark	X	/
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	X	✓
Grenspark Kempen-Broek	X - Er wordt wel naar gestreefd dit in de toekomst te realiseren voor de Maasvallei	✓
Zwin	X	X - Er is wel afstemming aan beide zijden van de grens.
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	X	✓

Van de ondervraagde samenwerkingsverbanden is er geen enkel dat een eigen grensoverschrijdend juridisch statuut heeft voor personeel. Indien er personeel werkt, dan wordt dat statuut volledig geregeld door het nationale arbeidsrecht van de lidstaat waar de deelnemende partner zich bevindt. In het merendeel van de samenwerkingsverbanden wordt het personeel, de machines en het vee grensoverschrijdend ingezet op het terrein, bij het Zwin is dit niet het geval maar is er wel afstemming aan beide zijden van de grens en voor het Drielandenpark is dit niet van toepassing aangezien er geen personeel, vee of machines worden ingezet op het terrein.

De partners van het LIFE+ 'FLANDRE' project zien op dit punt het eventueel mogelijk om:

	EIGEN STATUUT PERSONEEL	GRENSOverschrijdend	GRENSOverschrijdende PERSONEEL, MACHINES EN VEE	INZET
Jean-Louis HERRIER (ANB)	X		✓	
Etienne DUBAILLE (CERL) en Loïc OBLED (CERL)	✓		✓	
Virginie HÉLIN (Département du Nord)	X		✓ / X – Zolang de reglementering aan beide zijden van de grens toepasselijk blijft en in zoverre deze reglementering dit toelaat.	

1.3 Publieke participatie en inspraak

Een ander onderdeel van de vragenlijst had tot doel te peilen naar publieke participatie en inspraak over de grenzen heen. De geïnterviewden werden steeds gevraagd of er infomomenten worden georganiseerd omtrent de werking van het grensoverschrijdend samenwerkingsverband en of er tevens de mogelijkheid bestaat om klachten in te dienen. Zie vraag 4, e):

"4) e) Is er plaats voor **publieke participatie/inspraak** over de grenzen heen?"

	INFOMOMENTEN	KLACHTENRECHT
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale	✓	✓
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	✓	✓
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	✓	X
Drielandenpark	✓	✓

Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	X	✓
Grenspark Kempen-Broek	✓	✓
Zwin	✓	✓
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	✓	✓

Uit de interviews kunnen we afleiden dat er ruim plaats is voor publieke participatie in de grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden. De uitzonderingen hierop vormen het Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide dat geen infomomenten voor het publiek organiseert en de EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour dat geen klachtenrecht voor het publiek voorziet.¹²¹

De partners van het LIFE+ 'FLANDRE' project achten het in dit verband mogelijk om:

	INFOMOMENTEN	KLACHTENRECHT
Jean-Louis HERRIER (ANB)	✓	✓
Etienne DUBAILLE (CERL) en Loïc OBLED (CERL)	/ - De Conservatoire de l'espace littoral et des rivages lacustres ('CERL') is niet bevoegd om hier uitspraken over te doen.	/ - De CERL is niet bevoegd om hier uitspraken over te doen.
Virginie HÉLIN (Département du Nord)	✓	/

¹²¹ Dit belet niet dat de verenigingen ingrijpen, bijvoorbeeld in het geval van onwettige beslissingen.

1.4 Evolutie in de samenwerking en haar instellingen

Vraag 3, g) van het interview toetst af of het grensoverschrijdend samenwerkingsverband naar de toekomst toe evolueert naar meer bindend of meer vrijblijvend. Onrechtstreeks geeft dit ook de mate van tevredenheid weer over de grensoverschrijdende samenwerking in kwestie en of men bereid is deze verder te zetten.

“3) Hoe is de **samenwerking/EGTS intern gestructureerd**?

g) *Zijn de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark en haar instellingen geëvolueerd sinds hun ontstaan?*”

	EVOLUTIE NAAR MEER BINDEND	EVOLUTIE NAAR MEER VRIJBLIJVEND
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale	✓	X
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	✓	X
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	✓	X
Drielandenpark	X	✓
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	✓	X
Grenspark Kempen-Broek	✓	X
Zwin	✓	X
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	✓	X

Op basis van de antwoorden kunnen we afleiden dat er een algemene tendens bestaat binnen de ondervraagde grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden om te evolueren naar een meer verbindende samenwerking, met uitzondering van het Drielandenpark.

1.5 Problemen in bestuur, werking en problemen door het bestaan van twee verschillende nationale stelsels

Vragen 3, d) en 6 gaan in op de knelpunten en problemen die de verschillende actoren in het kader van een grensoverschrijdende samenwerking kunnen ondervinden. Deze kunnen zich voordoen bij het besturen en de (dagelijkse) werking van het samenwerkingsverband, maar kunnen ook ontstaan door het feit dat men werkt met twee verschillende nationale stelsels:

“3) Hoe is de **samenwerking/EGTS intern gestructureerd**?

d) Zijn/waren er **problemen** bij het besturen van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark? Zijn/waren er problemen in de werking van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark?

6) Heeft het bestaan van twee verschillende nationale rechtsstelsels problemen met zich meegebracht voor de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark?”

	PROBLEMEN IN BESTUUR EN WERKING	PROBLEMEN DOOR TWEE NATIONALE STELSELS
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale	<ul style="list-style-type: none"> - Taalverschil en cultuurverschillen zorgen voor spanningen, onbegrip en verwarring. - Tweektalige structuur: vertaling is duur. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het is moeilijk te achterhalen wie er bevoegd is voor wat in elk land. - Wanneer de zetel van de EGTS in Frankrijk ligt, ben je bijna verplicht de vorm aan te nemen van een syndicaat mixte ouvert. Dit houdt in dat de EGTS een zwaardere structuur heeft dan strikt vereist onder de EGTS-verordening.
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	<p>Geen problemen omwille van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eenvoudige en lichte structuur van de EGTS met directe besluitvorming. - Alle activiteiten zijn terug te brengen op het vooraf 	Af en toe verschil in connotatie bij juridische terminologie.

	gemeenschappelijk goedgekeurde 'handboek' van de EGTS, nl. de 'grensoverschrijdende ontwikkelingsvisie Linieland van Waas en Hulst' dat tot 2030 loopt.	
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	<ul style="list-style-type: none"> - Door de hoge werkbelasting worden de grensoverschrijdende problemen opgeschoven en vaak pas als laatste behandeld. - Het is voor de teams moeilijk om elkaar regelmatig te ontmoeten omwille van de afstand (het zijn bergen en de zetels liggen op ca. 2u30 rijden van elkaar). 	<ul style="list-style-type: none"> - Verschil in bestuurlijke niveaus (Frankrijk: Staat - Italië: regio).
Drielandenpark	<ul style="list-style-type: none"> - Taalverschil en cultuurverschillen. - Verschillen in visie en wat men wil. - Financiële middelen en begroting. 	Verschillen in wetgeving: op te lossen door politieke wil en deskundigheid.
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	Afstemmingsproblemen tussen gemeenten, overheden en eigenaren voor het nemen van beslissingen.	Verschillen in toezicht en (wettelijke) voorwaarden.
Grenspark Kempen-Broek	Zorg dat je de juiste mensen vindt, mandaat krijgt van de regio en middelen om het grensoverschrijdend project te organiseren.	Taalverschillen in interpretatie en betekenis van woorden, alsook cultuurverschillen.

Zwin	<ul style="list-style-type: none"> - Nationale wetgeving die soms vloekt met Natura 2000 in de praktijk. - Zoeken naar een consensus over de uitvoering van het uitbreidingsproject. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het was een hele oefening om de vergunningstrajecten op elkaar af te stemmen en om de verschillende instandhoudingsdoelstellingen naast elkaar te leggen (nationale wetgeving die hiermee kan 'vloeken'). - Cultuurverschillen en verschil in woordkeuzes, maar dit was niet erg problematisch.
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	Verskil in staatsstructuren en regels, verschil in financiering en verschillende verkiezingsperiodes.	Verskil in staatsstructuren.

2. INHOUD VAN DE GRENDOERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

2.1 Doel van de grensoverschrijdende samenwerking

2.1.1. *Governance of beheer?*

Dit onderdeel van het interview peilt naar het doel van de grensoverschrijdende samenwerking, meer bepaald of het accent hierbij ligt op het afstemmen van het bestuur en beleid omtrent een grensoverschrijdend gebied ('*governance*'), of dat het accent meer ligt op het grensoverschrijdend (natuur)beheren van een bepaald gebied met specifieke (natuur)waarden ('*management*'). Zie vraag 2, a):

"2) Wat is het **doel** van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark?

a) Ligt het accent op **bestuur** of **beheer**?"

	BESTUUR/GOVERNANCE	BEHEER/MANAGEMENT

EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale	✓	X
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	✓	X
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	✓	✓ - Men wil hiernaartoe werken in de toekomst, maar is momenteel nog niet geheel het geval.
Drielandenpark	✓	X
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	✓	✓
Grenspark Kempen-Broek	X	✓
Zwin	X	✓
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	✓	✓

Samenvattend kunnen we stellen dat in zes van de acht ondervraagde grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden het accent ligt op bestuur (*‘governance’*), in de helft van de samenwerkingsverbanden het accent op ligt beheer (*‘management’*) en waarbij één samenwerkingsverband aangaf dat dit nog niet het geval is, maar dat men hier wel naartoe wil werken in de toekomst.

De partners van het LIFE+ ‘FLANDRE’ project wensen allen dat het accent zowel op bestuur (*‘governance’*) als op beheer (*‘management’*) komt te liggen in de grensoverschrijdende samenwerking.

2.1.2. Gezamenlijke instandhoudingsdoelstellingen?

De sleutelfiguren van de reeds bestaande grensoverschrijdende samenwerkingen in het kader van Natura 2000 of grensoverschrijdende natuurparken werden gevraagd of er in het gebied in kwestie wordt gewerkt met gezamenlijke instandhoudingsdoelstellingen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijnen. Zie vraag 2, b):

“2) Wat is het **doel** van de grensoverschrijdende samenwerking/natuurpark?

[...]

b) Indien het gaat om een grensoverschrijdend Natura 2000-gebied, zijn er **gezamenlijke instandhoudingsdoelstellingen?**”

	GEZAMENLIJKE ISHD'EN	GEEN GEZAMENLIJKE ISHD'EN
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale	X	✓
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	✓ / X	✓ / X
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	✓ / X - Vogel- en Habitatrichtlijnen zijn rechtstreeks geïntegreerd in de reglementen van beide natuurparken.	✓ / X - Ieder natuurpark (FR/IT) heeft zijn eigen DOCOB.
Drielandenpark	X	✓
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	✓ / X - Er zijn gelijkenissen en verschillen.	✓
Grenspark Kempen-Broek	✓	X - Afwachten revisie ISHD'en Vlaanderen.
Zwin	X	✓ - De ISHD'en bestaan apart, maar er werd wel de oefening gemaakt om ze naast elkaar te leggen en te vergelijken.
Parc naturel transfrontalier du Hainaut	X	✓

Uit de interviews kunnen we afleiden dat er in het gebied in kwestie niet of slechts gedeeltelijk wordt gewerkt met gezamenlijke instandhoudingsdoelstellingen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijnen, aangezien deze verder op nationaal niveau worden vastgelegd, waardoor er onderling verschillen zijn die zich al dan niet in de praktijk kunnen laten voelen. In één geval, met name de grensoverschrijdende samenwerking omtrent het Zwin, werd er wel

een oefening gemaakt om de Belgische en Nederlandse instandhoudingsdoelstellingen naast elkaar te leggen en te vergelijken.

Uit de interviews van de partners van het LIFE+ 'FLANDRE' project leiden we hetzelfde af: de instandhoudingsdoelstellingen bestaan apart aan beide zijden van de grens, deze zijn min of meer compatibel (aangezien ze geënt zijn op de Habitat- en Vogelrichtlijnen) maar de wijze van invulling gebeurt tot nog toe verschillend. Het zou wenselijk zijn om de wijze van invulling op elkaar af te stemmen en in overeenstemming te brengen met o.a. de aanbevelingen die zijn gemaakt door de Europese Commissie in het kader van de *New Biogeographical Process*.¹²²

2.2. Potentiële valkuilen en algemene 'goede raad'

Iedere geïnterviewde werd nog bevraagd naar de potentiële valkuilen omtrent grensoverschrijdende samenwerking én vroegen we ook om tips te geven voor het opzetten van de Frans-Belgische samenwerking in het kader van het LIFE+ 'FLANDRE'-project. Vanwege het enthousiasme van de ondervraagde sleutelfiguren over het ontstaan van een eventueel nieuw Frans-Belgisch samenwerkingsverband, was de respons hierop groot. De antwoorden worden hieronder schematisch opgelijst. Zie vragen 7) en 8):

*"7) Zijn er mogelijke **valkuilen** waarmee we rekening moeten houden bij het opstellen van het juridisch statuut voor het transnationaal natuurpark?"*

*8) a) Zijn er **zaken waar we absoluut rekening mee moeten houden** bij het opstellen van het juridisch statuut voor het transnationaal natuurpark?"*

*b) Zijn er **bepalingen of clauses** die zeker moeten worden opgenomen in een formeel akkoord of in het juridisch statuut?"*

---

¹²² In 2012 lanceerde de Europese Commissie het 'Natura 2000 Biogeographical process' teneinde de doelstellingen van de EU Biodiversiteitsstrategie tegen 2020 te halen (wezenlijke verbetering van de staat van instandhouding van de soorten en habitats in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijnen). Dit samenwerkingsproces heeft tot doel de lidstaten en de belangrijkste stakeholders te helpen de Natura 2000-gebieden te beheren als een coherent ecologisch netwerk d.m.v. het organiseren van seminars, workshops, informatie te verzamelen, kennis uit te wisselen en nieuwe inzichten en gemeenschappelijke doelstellingen te ontwikkelen. Voor meer info, zie: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/knowledge_exchange/18_about-the-new-biogeographical-process_en.htm en http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/seminars_en.htm.

	VALKUILEN	TIPS
EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale	<ul style="list-style-type: none"> - Taalverschil en cultuurverschillen; - Geen politiek draagvlak. 	<p>Pluis elk element uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Juridische onderbouw; - Gevolgen van de plaats van een zetel; - Financieel beheer; - Administratie; - Personeel.
EGTS Linieland Van Waas en Hulst	<ul style="list-style-type: none"> - Juridisch statuut laten voorgaan op de inhoud van de samenwerking; - Geen beleidsplan; - Te veel studiewerk: zorg voor zichtbare realisaties; - Moeilijke, zware statuten en complexe structuur; - Ingewikkeld organigram; - Logge besluitvorming. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vertrek vanuit de kern van het doel; - Naast het natuurkerngebied heb je ook de buitenschil (omgeving in de nabijheid van het natuurgebied). Dit moet op een gelijkwaardige manier worden betrokken. Definieer goed wat je wil met het natuurkerngebied en vertrek van daaruit; - Gemeenschappelijk draagvlak creëren.
EGTS Parc Européen Alpi Marittime Mercantour	<ul style="list-style-type: none"> - Reglementeringen van de parken die niet overeenstemmen (zorg dat ze overeenstemmend zijn, want toeristen steken de grens over); - Bijdrage 50/50 (dit werkt remmend indien één van de partners minder geld ter beschikking kan stellen dan de andere). 	<ul style="list-style-type: none"> - De EGTS is een nuttig instrument voor grensoverschrijdende samenwerking binnen Europa dat buiten de economische sfeer blijft; - Bouw soepelheid in de statuten en zet er geen 'rem' in (bv. bijdrage 50/50).
Drielandenpark	<ul style="list-style-type: none"> - Geen politiek draagvlak; - Geen structurele middelen; - Taalverschil: vertalingen kosten veel geld. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor een coördinator; - Bepaal eerst de vorm: rechtspersoonlijkheid of niet; - Bepaal nadien op basis van welk verdrag je zou samenwerken;

		<ul style="list-style-type: none"> - Zorg nadien voor politiek draagvlak; - Mobiliseer financiële middelen; - Maak een bescheiden structuur; - Bepaal de samenstelling van je bestuur; - Hoe regel je de relatie naar de partners toe; - Regel aansprakelijkheden en opheffing van de structuur; - Regel praktische zaken rond personeel.
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	<ul style="list-style-type: none"> - Geen draagvlak (gemeenten, publiek, ...); - Beslis wat je doet met landbouwers op het projectgebied en andere belangengroepen (wel of geen stemrecht). 	<ul style="list-style-type: none"> - Mensen ter beschikking hebben (secretariaat); - Structurele middelen.
Grenspark Kempen-Broek	<ul style="list-style-type: none"> - Te weinig tijd nemen (toekomsthorizon van minstens 3-5 jaar); - Overeenkomst moet ‘gedragen’ worden door de partijen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zoek draagvlak op politiek, ambtelijk en publiek niveau; - Sluit een charter of Gentlemen’s Agreement tussen alle belanghebbende partijen. De gemeenten zijn hierbij waarschijnlijk de belangrijkste; - Neem een clause op over de financiën.
Zwin	<ul style="list-style-type: none"> - Een project dat niet van onderuit groeit, heeft geen draagvlak; - Te veel overlegplatforms, logge structuur; - Vereisten m.b.t. oppervlakte: in Nederland vereist men bv. een minimale oppervlakte van 1000 ha aaneengesloten natuur, terwijl dit niet evident is in Vlaanderen; 	<ul style="list-style-type: none"> - Formuleer duidelijke doelstellingen; - Stem je verwachtingen op elkaar af; - Zorg voor een inhoudelijk sterk verhaal; - Maak een bindend (raam)akkoord op waarin vaststaat welke partner wat doet en waarin de financiële verbintenissen per partner in percentages vaststaan (niet in bedragen).

	- Een te vaag 'charter' of 'intentieverklaring'. Zorg voor een bindend (raam)akkoord.	
Parc naturel trans-frontalier du Hainaut	- Een te rigide en geformaliseerde structuur.	<ul style="list-style-type: none"> - Start met een bescheiden structuur; - Zoek naar de meerwaarde die een bepaalde structuur zou geven aan wat er nu al bestaat; - Zorg voor een politiek draagvlak en een overlegplatform; - De gang van zaken moet vrijwillig verlopen; - Zorg voor pariteit en gelijkheid/bilijkheid; - Heb aandacht voor communicatie en benaming van bepaalde zaken.

De partners van het LIFE+ 'FLANDRE' project gaven verder zelf aan om rekening te houden met volgende aandachtspunten:

- een te zware besluitvormingsstructuur kan belemmerend werken;
- een valkuil kan zijn dat wanneer je een eigen structuur gaat opbouwen die effectief voor de uitvoering van het beheer gaat instaan, je een zekere na-ijver krijgt met de bestaande structuren aan beide kanten van de grens;
- samenwerken naar de opbouw van een optimale implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijnen in het grensoverschrijdend gebied dat dan effectief als één gebied wordt benaderd, i.p.v. twee aparte gebieden. Het is wenselijk hieromtrent een gezamenlijke aanpak en visie te creëren en een nauwere samenwerking te organiseren die permanent is.

X. AANBEVELING M.B.T. HET MEEST GESCHIKTE INSTRUMENT

Op basis van het door de juridische dienstverleners gevoerde onderzoek, de informatie verkregen uit de interviews met de projectpartners en de interviews met sleutelfiguren van bestaande grensoverschrijdende samenwerkingen, kan er voorlopig worden gesteld dat een aantal van de hierboven beschreven vormen van grensoverschrijdende samenwerking niet of moeilijk haalbaar zullen zijn voor het LIFE+ “FLANDRE”-project. We geven in dit besluit dan ook de redenen aan waarom dit het geval is. De opties die wel mogelijk blijven, sommen we nog eens op. Meteen geven we ook een aantal suggesties voor het LIFE+ “FLANDRE”-project.

Op vandaag is het af te raden een Frans-Belgische ‘**Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking**’ (BGTS) op te richten op basis van het Benelux-Verdrag voor grensoverschrijdende samenwerking. Dit is een mogelijkheid die slechts openstaat voor de toekomst, nadat de ratificatieprocedure van het nieuwe Verdrag is afgerond én Frankrijk toetreedt tot het Verdrag op basis van artikel 27. Indien dit achter de rug is en men voor deze samenwerkingsvorm kiest, kan men rekenen op de ondersteuning van het Benelux Secretariaat-Generaal te Brussel bij de oprichting en verdere werking van de grensoverschrijdende samenwerking;¹²³

Een grensoverschrijdende samenwerking in het kader van de Conventie van Ramsar (*wetlands*) en de UNESCO biosfeerreservaten is mogelijk, maar dan dient men te voldoen of zich te conformeren aan de verdragsverplichtingen¹²⁴ in kwestie én dient men verder te werken met het internationaal of Europees lichaam in kwestie:

- voor de **Conventie van Ramsar** zijn dit *the Conference of the Contracting Parties, the Standing Committee, the Scientific & Technical Review Panel* en *the Ramsar Secretariat* dat zich bevindt in Gland (Zwitserland),¹²⁵
- in het kader van de **UNESCO (grensoverschrijdende) biosfeerreservaten** en *Man and Biosphere Programme (MAB Programme)*: men is verplicht de aanwijzingsprocedure van artikel 5 van *het Statutory Framework of the World Network of Biosphere Reserves* (1995) te doorlopen.¹²⁶ De officiële formulieren om zich kandidaat te stellen (*Transboundary Biosphere Reserves Nomination Forms*) kan men downloaden van de UNESCO-website.¹²⁷

¹²³ Zie *supra*, deel VII, titel 2.1.

¹²⁴ Overeenkomst van 2 februari 1971 inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels, B.S. 12 april 1979, i.w.tr. 21 december 1975. ‘*Cadre statutaire du Réseau mondial de réserves de biosphère*’ (1995), UNESCO.

¹²⁵ Zie *supra*, deel VII, titel 1.2.

¹²⁶ Zie *supra*, deel VII, titel 1.3.

¹²⁷ <http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/ecological-sciences/biosphere-reserves/designation-process/>.

Het is nochtans wel interessant om het Ramsar-verdrag, de UNESCO-biosfeerreservaten en het label van de EUROPARC Federation¹²⁸ in overweging te nemen als **'supplementaire opties'**. Deze vormen namelijk geen voldoende sterke basis om er een grensoverschrijdende samenwerking op te enten, maar het kan wel **interessant zijn om ze 'toe te voegen' aan een juridische basis voor grensoverschrijdende samenwerking.**

We raden de volgende vormen van grensoverschrijdende samenwerking aan:

- Samenwerken in het kader van een **'feitelijk grensoverschrijdend samenwerkingsverband'**. In het licht van wat voorafgaat lijkt het een realistische optie om met een 'lichte' juridische basis voor grensoverschrijdende samenwerking te starten, gebaseerd op wat er al bestaat in de praktijk. Zo is het mogelijk om (voorlopig) 'feitelijk' grensoverschrijdend samen te werken zonder een strak, 'officieel' juridisch statuut voor grensoverschrijdende samenwerking aan te nemen. Op basis hiervan kan tijdens de daaropvolgende jaren van feitelijke samenwerking expertise en draagvlak worden gebouwd voor een meer juridisch bindende samenwerking. Zo verwijzen wij bijvoorbeeld naar het hierboven besproken voorbeeld van het Parc naturel transfrontalier du Hainaut (waar enkel een niet-bindende samenwerkingsovereenkomst werd afgesloten tussen de partners) en het Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide (al werd er in dit geval wel een samenwerkingsovereenkomst tussen de participerende gemeenten afgesloten).¹²⁹
- Een andere mogelijkheid bestaat erin om een **niet-bindende memorandum of understanding of administratief contract** af te sluiten. Een dergelijke intentieverklaring tot grensoverschrijdend samenwerken kan het "vehikel" zijn om een aantal afspraken (beheer, inzet van personeel, enz.) vast te leggen. Indien het memorandum naderhand niet (meer) blijkt te voldoen aan de wensen van de betrokken partijen, kan worden overgegaan tot een meer bindend juridisch statuut.
- Het is ook mogelijk om een **internationaal bilateraal akkoord** af te sluiten tussen Frankrijk en België.

---

¹²⁸ Men vormt nog geen grensoverschrijdend samenwerkingsverband door zich lid te maken van de EUROPARC Federation, aangezien de EUROPARC Federation slechts 'labels' uitreikt. Los daarvan, kan een lidmaatschap wel interessant zijn voor informatievergarig.

¹²⁹ In de interviews komt alvast tot uiting dat men deze samenwerkingsverbanden wil zien evolueren naar een meer bindende grensoverschrijdende samenwerking, met evt. evolutie naar een volwaardig juridisch statuut voor grensoverschrijdende samenwerking. Voor meer info over de evolutie van de grensoverschrijdende samenwerking in het Parc naturel transfrontalier du Hainaut naar de toekomst toe, zie: <http://www.pnr-scarpe-escaut.fr/content-standard/un-horizon-commun>. Voor de evolutie van de grensoverschrijdende samenwerking in het Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide, zie hun 'Beleidsplan beheer en inrichting 2014-2029': <http://www.grensparkzk.be/nieuw-beleidsplan-grenspark>.

- Op basis van de **‘Europese Kaderovereenkomst van 21 mei 1980** inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten’ opgesteld en goedgekeurd door de Raad van Europa (de Conventie van Madrid) werd het Akkoord van Brussel aangenomen. Het Akkoord van Brussel biedt de mogelijkheid om één van drie verschillende types instellingen op te richten, waaronder ook de LSGS (zie onder) die de partijen zullen bijstaan in de implementatie van de samenwerkingsovereenkomst.
- Het oprichten van een **‘Lokaal Samenwerkingsverband voor Grensoverschrijdende Samenwerking’** (LSGS) op basis van het Akkoord van Brussel is ook een mogelijkheid, dat – anders dan de naam doet vermoeden – sinds kort ook toelaat dat naast de lokale overheden, ook de regionale overheden (de gemeenschappen, de gewesten, de regio’s en departementen) partij kunnen zijn in een dergelijk grensoverschrijdend samenwerkingsverband.¹³⁰
- In principe is het mogelijk om een **‘Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking’** (EGTS) op te richten.¹³¹ Noteer echter dat op het volledige territorium van het projectgebied de EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale al operatief is, hoewel het technisch mogelijk blijft om alsnog een eigen EGTS op te richten die zich specifiek richt op het door LIFE+ ‘FLANDRE’ afgebakende project tot grensoverschrijdend samenwerken en beschermen van de duinen tussen Dunkerque (Frankrijk) en Westende (België).¹³² Ook is het in theorie mogelijk om zich te integreren de reeds bestaande EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale die werkt rond ruimere thema’s. Uit de interviews is er echter gebleken dat dit in de praktijk moeilijk te realiseren valt. De EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d’Opale kan wel dienen als platform voor communicatie en verdere (politieke) ondersteuning bieden bij het concreet op poten zetten van de Frans-Belgische samenwerking in het kader van het LIFE+ ‘FLANDRE’ project.

---

¹³⁰ Zie *supra*, deel VII, titel 2.2.

¹³¹ Zie *supra*, deel VII, titel 2.3.

¹³² Zie *supra*, deel VIII, titel 1.2.

Hieronder worden de voor- en nadelen van de meest geschikte juridische instrumenten als basis voor een grensoverschrijdende samenwerking in het kader van het LIFE+ FLANDRE project nog eens kort opgesomd:

	Voordelen	Nadelen
Memorandum of understanding Administratief contract	<ul style="list-style-type: none"> - Informele, niet-bindende samenwerking. - Samenwerking op maat is mogelijk. 	<ul style="list-style-type: none"> - Er is geen vast juridisch kader. Ieder aspect van de grensoverschrijdende samenwerking moet worden geregeld, van de vorm en structuur van de organisatie tot afspraken over financiering.
Bilaterale overeenkomst	<ul style="list-style-type: none"> - Bindende overeenkomst. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interstatelijk.
LSGS	<ul style="list-style-type: none"> - Specifiek Frans-Belgisch verdrag dat kader biedt voor het oprichten van een bindende samenwerkingsovereenkomst (Akkoord van Brussel). - Naast lokale overheden kunnen ook regionale overheden (de gemeenschappen, de gewesten, de regio's en departementen) partij zijn. - Inzake de regelgevende bevoegdheden blijven elk van de deelnemende overheden zelf bevoegd. - Het toepasselijke administratief recht blijft aan iedere zijde van de grens nationaal, zeker wat betreft personeel, taalwetgeving en ruimtelijke ordening. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opgelegd organigram. - Werking van het LSGS moet worden vastgelegd in statuten waarin bepaalde vereisten uit het 'Akkoord van Brussel' en uit het nationale recht moeten worden opgenomen. - De plaats van de statutaire zetel bepaalt de rechtsvorm en de territoriaal bevoegde rechter¹³³.

¹³³ Zie evenwel de onzekere elementen inzake het toepasselijk recht en het bevoegde gerecht in het rapport van INIZAN p. 63s.

<p>EGTS</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rechtspersoonlijkheid. - Niet alleen lokale en regionale overheden maar ook centrale overheden kunnen deelnemen en publiekrechtelijke instellingen. - Inzake de regelgevende bevoegdheden blijven elk van de deelnemende overheden zelf bevoegd. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het land van de maatschappelijke zetel bepaalt het toepasselijk materieel recht. - Voor de oprichting van een EGTS is er een voorafgaande goedkeuring door de betrokken lidstaten vereist.
--------------------	--	---

Om te komen tot een keuze tussen de verschillende juridische instrumenten, kan het nuttig zijn stil te staan bij volgende vragen:

- 1) Wat voor een samenwerkingsovereenkomst is wenselijk: bindend of niet-bindend?
- 2) Hoe moet de structuur van het samenwerkingsverband eruitzien?
  - a. Geen structuur en alles is gebaseerd op de overeenkomst;
  - b. Een structuur, maar zonder rechtspersoonlijkheid;
  - c. Een structuur met rechtspersoonlijkheid (moet deze structuur een eigen budget hebben, personeel kunnen inzetten?), bv.: LSGS, EGTS.
- 3) Indien men ervoor kiest om de organisatie een structuur te geven, welke organen wil men dan om deze structuur vorm te geven?
  - a. Algemene vergadering;
  - b. Directie ;
  - c. Bureau ;
  - d. Raadgevend Comité;
  - e. Wetenschappelijk Comité.
- 4) Wat zal de juridische waarde zijn van de beslissingen van deze structuur? Wat is de rechtsgrondslag voor de beschermde gebieden? Natura 2000, nationaal park, regionaal natuurpark, natuurreservaat... En wat zijn de modaliteiten voor het nemen van beslissingen?

- 5) Wat zal de voorziene coördinatie tussen de nationale instanties en de organen van het grensoverschrijdend natuurgebied inhouden?
- 6) Welke verplichtingen zouden in de bilaterale overeenkomst moeten worden opgenomen?
  - a. Moet er worden bepaald dat bepaalde activiteiten verboden of gereguleerd zijn?
  - b. Moet er regelgeving of een beheersplan worden voorzien dat gemakkelijker kan worden gewijzigd (door een besluit genomen in het kader van de samenwerkingsstructuur)? Moet deze periodiek worden herzien?
- 7) Wat zal de publieke participatie inhouden?
  - a. Voor de oprichting van het park?
  - b. Voor het beheer van het grensoverschrijdende natuurgebied?
- 8) Optioneel: is een 'label' voor het grensoverschrijdend natuurgebied wenselijk?
  - a. Ramsar ;
  - b. UNESCO Biosfeerreservaat;
  - c. EUROPARC Federation label.

Het kan tevens nuttig zijn in de toekomst te voorzien in:

- Een **begrippenlijst** van beide zijden van de grens. Indien men bv. zou overgaan tot het opstellen van een memorandum of understanding, dan is het nuttig voor de partijen om te weten wat de begrippen aan iedere zijde van de grens juridisch inhouden;
- Een **lijst van functies** van de vertegenwoordigers in de structuur die regelmatig geconsulteerd moeten worden. Men kan zich hierbij bv. baseren op het voorbeeld van de almanak van de EGTS West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale.

Bovenstaande vragen werden besproken tijdens een overleg met de projectpartners dat plaatsvond in het najaar van 2017. Hieronder wordt het resultaat hiervan besproken.

XI. EINDRESULTAAT: MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

In het najaar van 2017 zijn de projectpartners in Gent (BE) bijeengekomen om overleg te plegen inzake de mogelijke vormen van een juridisch statuut die de juridische basis zou vormen voor de grensoverschrijdende samenwerking. Het verslag van deze vergadering is opgenomen als bijlage 5 bij dit rapport.

Uit de uitgevoerde studie is gebleken welke samenwerkingsvormen al dan niet geschikt zijn als juridische basis voor de realisatie van de gewenste grensoverschrijdende samenwerking. De Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) – op basis van het Benelux-Verdrag – vormt op vandaag geen mogelijke piste aangezien Frankrijk niet tot het Verdrag is toegetreden.

Ook de Conventie van Ramsar (*wetlands*) biedt een kader voor internationale samenwerking voor wetenschappelijk onderzoek en bescherming van waterrijke gebieden, evenals de UNESCO biosfeerreservaten. De voorwaarde hierbij is evenwel dat men hierbij dient te voldoen aan de toepasselijke verdragsverplichtingen en verder dient te werken met het internationaal of Europees orgaan in kwestie. Gelet op de partijen die op vandaag wensen samen te werken, met name de regionale overheden en agentschappen, is dergelijke samenwerkingsvorm evenmin geschikt voor het op vandaag beoogde doel.

Tijdens het overleg van 17 oktober 2017 werden vijf samenwerkingsvormen besproken die wel geschikt werden geacht in het kader van de grensoverschrijdende samenwerking: het feitelijk grensoverschrijdend samenwerkingsverband, het memorandum of understanding, een bilateraal akkoord tussen Frankrijk en België/Vlaanderen, een Lokaal Samenwerkingsverband voor Grensoverschrijdende Samenwerking (LSGS) en de Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking (EGTS).

Aan de ene hand is gebleken dat het voor de projectpartners van belang is dat er een zekere toekomstzekerheid van de samenwerking bestaat. Anderzijds is ook gebleken dat de projectpartners op vandaag nog niet klaar zijn om een document met bindend karakter te ondertekenen waarin afdwingbare verplichtingen in zitten vervat.

Bijgevolg werd voor de memorandum of understanding gekozen als eerste juridische basis voor de samenwerking. De projectpartners hebben ook de wens uitgedrukt om naar de toekomst toe een secretariaat en een wetenschappelijk comité als organen binnen een structuur op te richten. Op langere termijn zou eventueel worden overgeschakeld naar een EGTS met een meer bindend karakter.

Een memorandum of understanding biedt de mogelijkheid om samen te werken zonder bindende verplichtingen (indien dit in duidelijke bewoordingen wordt bedongen). Het biedt ook de nodige flexibiliteit zodat de wensen van de partners kunnen worden vertaald in het document en indien nodig kunnen worden aangepast naargelang de evolutie van het project. Het memorandum kan een juridische basis vormen voor een meer bindende vorm van samenwerking in de toekomst.

Tegelijkertijd moeten ook de beperkingen van een memorandum in rekening worden gebracht, zoals het feit dat er geen vast juridisch kader bestaat en het feit dat ieder aspect van de samenwerking nog moet worden uitgewerkt en worden vertaald in het memorandum. Het ontwerp van memorandum of understanding werd opgenomen als bijlage 6 bij dit rapport. Het ontwerp bestaat uit een basisstructuur waarin bijkomende bepalingen en aanvullingen kunnen worden opgenomen naargelang de wensen van de projectpartners.

Het huidige ontwerp bevat bepalingen inzake:

- de territoriale afbakening (BE/FR),
- het grensoverschrijdend natuurgebied (doelstellingen),
- het juridisch bindend statuut (besluitvorming, financiering, rapportering...),
- de financiële afbakening,
- de looptijd van het contract, en
- het toepasselijk recht.

Bepaalde aspecten dienen door de projectpartners verder te worden geconcretiseerd. Dit betreft onder andere het aspect beheer, de uit te voeren activiteiten en de gemeenten die bij de samenwerking dienen te worden betrokken.

Concreet rijzen in dit verband de volgende vragen:

- Wat verstaan de projectpartners onder beheer van het gebied? Welke activiteiten vallen hieronder? Aangezien het op dit ogenblik slechts een niet-bindende samenwerking betreft, kunnen nog geen beheeractiviteiten worden toebedeeld, maar bij de uitwerking van een bindend statuut is dit wel zeer belangrijk.
- Welke activiteiten wensen de partners op vandaag al samen te realiseren? Welke activiteiten kunnen op vandaag al worden opgenomen in het memorandum? We denken hierbij aan ecologische corridors, bescherming van bepaalde diersoorten, recreatie en dergelijke meer.

- Welke gemeenten zullen bij het project worden betrokken en in welke hoedanigheid? Krijgen deze gemeenten evenveel inspraak?

Op basis van de antwoorden van bovenstaande vragen kan het memorandum verder worden aangevuld. Eventueel kan ook de MOT verder ondersteunen daar deze organisatie reeds verschillende grensoverschrijdende samenwerkingen met Frankrijk en andere Europese lidstaten op touw hebben gezet.

Hiermee wordt de studie naar de mogelijke juridische samenwerkingsvormen voor een grensoverschrijdende Frans/Belgische samenwerking met betrekking tot het projectgebied “Dunes de Flandre/Duinen van de Westkust” van het project LIFE+12 NAT BE 000631 “Flemish And North French Dunes Restoration” geacht te zijn afgerond.

Gent, 11 februari 2020.

Peter DE SMEDT
peter.desmedt@ldr.be

prof. dr. Betty QUEFFELEC
betty.queffelec@gmail.com

prof. dr. An CLIQUET
an.cliquet@UGent.be

Vanessa MCCLELLAND
vanessa.mcclelland@ldr.be

Mathieu INIZAN
mathieu.inizan@orange.fr

Alison HOUTHUYS

XII. BIJLAGEN

1. Modelovereenkomsten 1.9 en 1.10 bij de Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, gesloten op 21 mei 1980 te Madrid in de schoot van de Raad van Europa.
  - 2.1. Vragenlijsten voor de drie projectpartners (NL - FR).
  - 2.2. Interviews van de drie projectpartners: Jean-Louis HERRIER; Etienne DUBAILLE; Virginie HELIN.
  - 3.1. Vragenlijsten interviews Belgische/Vlaamse zijde.
    - 3.2. Interviews Belgische/Vlaamse zijde: Katarina DEFRUYT; Paul GANZEVLES en Ignace LEDEGEN; Richard MEERS-SCHAERT; Hans MOOREN; Ignace SCHOPS; Hannah VAN NIEUWENHUYSE; Steven DEGRAER.
  - 4.1. Vragenlijsten interviews Franse zijde.
    - 4.2. Interviews Franse zijde: Stéphanie VERBEKE; Violaine TIRONI; Reinold LEPLAT; Christine DOBRONIAK; Christophe AULERT, Antonin HUBERT en Xavier HARLAY; Olivier MUSARD; Frédéric CADENE; Fabien BOILEAU.
5. Verslag vergadering projectpartners van 17 oktober 2017.
6. Ontwerp van memorandum of understanding.

XIII. IN DE VOETNOTEN GECITEERDE RECHTSLEER EN ACHTERGRONDDOCUMENTEN

1. ANON 2006a, Nationaal Rapport van België inzake aanbeveling 2002/EC/13 Geïntegreerd Kustzonebeheer. MNZ Steering Committee/Coordination Centre for the Integrated Coastal Zone Management: Belgium.
2. BOURGEOIS, G., "Beleidsnota 2014-2019 Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking", stuk 147 (2014-2015), nr. 1, gepubliceerd oktober 2014.
3. COHENDET, M., PRIEUR, M., MAKOWIAK, J., BETAÏLLE, J., DELZANGLES, H., STEICHEN, P., *Droit de l'environnement*, Paris: Dalloz, collection Précis, 7ème édition, 1228p.
4. DOLEZ, B., « Le Protocole additionnel à la Convention-cadre européenne sur la coopération transfrontalière des collectivités ou autorités territoriales », *RDG int. publ.* nr. 4/1996.
5. GOFFIN, A., *et al.*, MIRA (2007) Milieurapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2007 - Kust & zee, Vlaamse Milieumaatschappij, www.milieurapport.be.
6. INIZAN, M., « Mémoire professionnel : la coopération transfrontalière », Université de Bretagne Occidentale, 2015-2016.
7. JOLIVET, S., *La conservation de la nature transfrontalière*, coll. Bibliothèque des thèses, MARE & MARTIN, Paris, 2015.
8. PUCHER, J., en ZÖCHMANN, S., "EGTS-monitoringverslag 2014 - Tenuitvoerlegging van de Europa 2020-strategie", 2015.
9. Rapport van toelichting van het Europees overzichts kader op de grensoverschrijdende samenwerking van de territoriale gemeenschappen of besturen, Raad van Europa, Reeks van de Europese Verdragen, nr. 106.
10. SHAWN, M., N, "International Law", Cambridge: Cambridge University Press, 6th edition, 1542p.
11. VLAAMSE REGERING, "Strategienota Frankrijk", 2008.

XIV. GECITEERDE WETTEKSTEN

Supranationale wetteksten

1. Overeenkomst van 2 februari 1971 inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn, in het bijzonder als woongebied voor watervogels, *B.S.* 12 april 1979, i.w.tr. 21 december 1975.
2. Verdrag van 23 juni 1979 inzake de bescherming van de trekkende wilde diersoorten, *B.S.* 29 december 1990, i.w.tr. 8 januari 1991.
3. Verdrag van 19 september 1979 inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa, *B.S.* 29 december 1990, i.w.tr. 8 januari 1991.
4. Verdrag van 25 juni 1998 betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden, *B.S.* 24 april 2003, i.w.tr. 30 oktober 2001.
5. Verdrag inzake de Vlaams Nederlandse samenwerking op het gebied van beleid en beheer in het Schelde-estuarium van 21 december 2005, ondertekend te Middelburg, i.w.tr. 1 oktober 2008.
6. Verordening (EG) nr. 1367/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 6 september 2006 betreffende de toepassing van de bepalingen van het Verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden op de communautaire instellingen en organen, *PB L* 264 van 25 september 2006.
7. Verordening (EU) nr. 1302/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1082/2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS), wat de verduidelijking, vereenvoudiging en verbetering van de oprichting en werking van dergelijke groeperingen betreft, *Pb L* 347, 20 december 2013, p. 303–319.
8. Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, *PB L* 206 van 22 juli 1992.
9. Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, *PB L* 327 van 22 december 2000.
10. Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's, *PB L* 197 van 21 juli 2001.
11. Richtlijn 2007/2/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2007 tot oprichting van een infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de Gemeenschap (Inspire), *PB L* 108 van 25 april 2007.
12. Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid ten aanzien van het mariene milieu (Kaderrichtlijn mariene strategie), *PB L* 164 van 25 juni 2008.
13. Richtlijn 2009/147/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 inzake het behoud van de vogelstand, *PB L* 20 van 26 januari 2010.

14. Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten, *PB L 26* van 28 januari 2012.
15. Europese Kaderovereenkomst van 21 mei 1980 inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, gesloten te Madrid in de schoot van de Raad van Europa.
16. Benelux-Overeenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten, ondertekend te Brussel op 12 september 1986, i.w.tr. 22 april 1991.
17. Protocol tot aanvulling van de Benelux-Overeenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale samenwerkingsverbanden of autoriteiten, ondertekend te Brussel op 12 september 1986, i.w.tr. 22 september 1998.
18. Eerste Aanvullend Protocol bij de Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, ondertekend in Straatsburg op 9 oktober 1995 en in werking getreden op 1 december 1998.

Belgische wetteksten

19. Wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu en ter organisatie van de mariene ruimtelijke planning in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S. 12 maart 1999*, i.w.tr. 22 maart 1999.
20. Decreet van de Vlaamse Raad van 18 december 1986 houdende goedkeuring van de Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, en de bijlage, opgemaakt te Madrid op 21 mei 1980.
21. Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, *B.S. 10 januari 1998*, i.w.tr. 20 januari 1998.
22. Decreet van 21 december 2007 houdende uitvoering van de Verordening (EG) Nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS), *B.S. 7 februari 2008*.
23. Decreet van 12 juli 2013 betreffende het onroerend erfgoed (Onroerenderfgoeddecreet), *B.S. 17 oktober 2013*, i.w.tr. 1 januari 2015.
24. Koninklijk besluit van 21 december 2001 betreffende de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S. 14 februari 2002*, i.w.tr. 24 februari 2002.
25. Koninklijk besluit van 14 oktober 2005 tot instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S. 31 oktober 2005*, i.w.tr. 31 oktober 2005.
26. Koninklijk besluit van 14 oktober 2005 betreffende de voorwaarden, sluiting, uitvoering, en beëindiging van gebruikersovereenkomsten en het opstellen van beleidsplannen voor de bescherming van mariene gebieden milieu in zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S. 31 oktober 2005*, i.w.tr. 31 oktober 2005.
27. Koninklijk besluit van 5 maart 2006 tot instelling van een gericht marien reservaat in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, *B.S. 27 maart 2006*, i.w.tr. 6 april 2006.

28. Koninklijk besluit van 23 juni 2010 betreffende de vaststelling van een kader voor het bereiken van een goede oppervlaktewatertoestand, *B.S.* 13 juli 2010, i.w.tr. 23 juli 2010.
29. Koninklijk besluit van 23 juni 2010 betreffende de mariene strategie voor de Belgische zeegebieden, *B.S.* 13 juli 2010, i.w.tr. 23 juli 2010.
30. Koninklijk besluit van 20 maart 2014 tot vaststelling van het marien ruimtelijk plan, *B.S.* 28 maart 2014, i.w.tr. 7 april 2014.
31. Besluit van de Vlaamse Regering van 18 januari 2008 houdende uitvoering van de Verordening (EG) Nr. 1082/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 betreffende een Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS).
32. Besluit van de Vlaamse Regering van 18 juli 2008 tot internationale ratificatie van het verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest, enerzijds en het Koninkrijk der Nederlanden, anderzijds inzake de samenwerking op het gebied van het beleid en het beheer in het Schelde-estuarium, ondertekend in Middelburg op 21 december 2005, en goedgekeurd bij het decreet van 9 maart 2007, *B.S.* 12 september 2008.

Franse wetteksten

33. Grondwet van de Franse Republiek van 4 oktober 1958.
34. Wet nr. 2015-29 van 16 januari 2015 inzake de afbakening van regio's, regionale en ministeriële verkiezingen en wijziging van de verkiezingskalender JORF nr. 0014 van 17 januari 2015.
35. Wet nr. 2015-991 van 7 augustus 2015 inzake de nieuwe territoriale organisatie van de Republiek, JORF nr. 0182 van 8 augustus 2015.
36. Wet nr. 2016-1087 van 8 augustus 2016 voor de herschikking van biodiversiteit, natuur en landschappen, JORF n°0184 van 9 augustus 2016.
37. Ordonnantie nr. 2000-914 van 18 september 2000 m.b.t. het wetgevend gedeelte van het wetboek van milieu-recht, JORF n°0219 van 21 september 2000 p.14792.
38. Decreet nr. 96-8 van 2 januari 1996 inzake de bekendmaking van de Overeenkomst tussen de Regering en de Franse Republiek en de Regering van de Italiaanse Republiek inzake de grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen, ondertekend te Rome op 26 november 1993, JORF nr. 5 van 6 januari 1996.
39. Decreet nr. 97-322 van 2 april 1997 betreffende de publicatie van het Verdrag tussen de Franse Republiek en het Koninkrijk Spanje inzake de grensoverschrijdende samenwerking tussen lokale en regionale overheden, ondertekend te Bayonne op 10 maart 1995.
40. Decreet nr. 97-798 van 22 augustus 1997 betreffende de publicatie van de Overeenkomst tussen de regering van de Franse Republiek, de federale regering van Duitsland, de regering van het Groothertogdom van Luxemburg en de Zwitserse Federale Raad, optredend namens de kantons van Solothurn, Basel-Stadt, Basel-Aargau en Jura, over de grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen en lokale

overheidsinstanties, ondertekend te Karlsruhe op 23 januari 1996, gewijzigd bij Decreet nr. 2006-187 van 15 februari 2006, JORF nr. 45 van 22 februari 2006, p.2724.

41. Decreet nr. 2003-326 van 3 april 2003 betreffende de publicatie van het culturele, linguïstieke en wetenschappelijke samenwerkingsakkoord tussen de regering van de Franse Republiek en de Vlaamse regering, getekend te Brussel op 28 september 2000, JORF nr.85 van 10 april 2003, p.6331.
42. Decreet nr. 2016-1842 van 26 december 2016 betreffende het Franse Agentschap voor Biodiversiteit, JORF n°0300 van 27 december 2016.
43. Decreet nr. 2011-1269 van 11 oktober 2011 tot oprichting van het mariene natuurpark van de Golfe du Lion, JORF n°0238 van 13 oktober 2011 p. 17217.
44. Decreet nr. 2012-1389 van 11 december 2012 tot oprichting van het mariene natuurpark van de riviermondingen Picard en de Opaalzee, JORF n°0290 van 13 december 2012 p. 19487.